

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Tarih Eğitimi Bilim Dalı

Türkiye'deki Üniversitelerde Tarih Bölümü ve Tarih Eğitimi
Programlarının Değerlendirilmesi

Alkoç Turan BAŞGÖNÜL
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Doç. Dr. Yılmaz POLAT

ÇANAKKALE
Ekim, 2014

Taahhütname

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Türkiye'deki Üniversitelerde Tarih Bölümü ve Tarih Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

İmza

31/10/2014

Alkoç Turan Başgönül

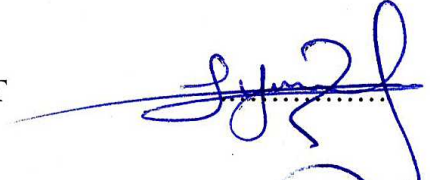
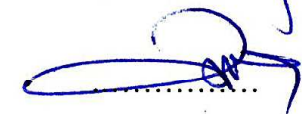
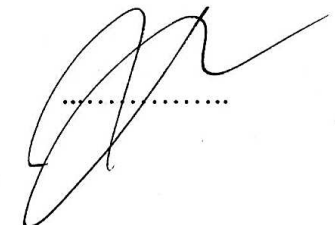
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Alkoç Turan BAŞGÖNÜL tarafından hazırlanan çalışma, 31.10.2014. tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: 10056426

	Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza
Danışman	Doç. Dr.	Yılmaz POLAT	
Üye	Doç. Dr.	Çavuş ŞAHİN	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	Halil Ersin AVCI	

Tarih: 04.12.2014

İmza:

Doç. Dr. Ajda KAHVECİ
Enstitü Müdürü

Önsöz

İhtiyaçların artan oranda farklılaştığı, bilgi iletişim teknolojilerinin yaygınlaştığı günümüzde, lisans öğrencilerinin geleceği şekillendirmeleri açısından kendi tarihlerini öğrenmeleri bu sayede bilimsel yenilikler için bilgi üretmeleri zorunlu hale gelmiştir. Bu üretim hem öğretim yöntemlerini öğrenmek hem de bakış açısını değiştirmekle mümkündür. Söz konusu bakış açısı öncelikle çağın gereklerine uygun biçimde küreselleşen dünyaya uyum sağlayarak dil öğrenmeden başlayarak tarihin çeşitli dallarında öğrenme becerisine sahip olmakla sağlanmaktadır. Modern çağın gereklerinden biri de bilgiyi doğru kullanmaktır. Bu çerçevede şekillenen ve temel amacı Avrupa Yükseköğretim Alanı yaratmayı hedefleyen bir reform süreci olarak tanımlanan Bologna süreci de bir anlamda öğrenmenin standartlaşması; öğrencilerin daha sistemli ve planlı bir şekilde öğrenmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Üniversitelerin bilimsel anlamda uluslararası standartlara kavuşması; öğretim elemanlarının donanımını zenginleştirecek, okul yönetimlerinin bilginin gelişimine katkıda bulunmasını sağlayacaktır. Bu sayede okulun ya da öğretim elemanlarının bilimsel bilgi söz konusu olduğunda kendi düşünceleri değil bilimsel standartlar ön planda olacaktır. Türkiye'deki üniversitelerde açılan tarih ve tarih eğitimi alanında bilgi ve alan eğitimi vermeyi amaçlayan bölümler bulunmaktadır. Fakat çalışma çerçevesinde biz Bologna sürecine dâhil olan üniversiteleri aldık. Bunun nedeni bilgi toplumuna hizmet eden tarih ve tarih eğitimi bölümlerinin bu süreçte nasıl bir rol oynadıkları, hedeflerinin tam olarak ne olduğunu ortaya koymaktır. Lisans Programları incelendiğinde tarih ve tarih eğitimi bölümlerinin yetiştirmeyi hedeflediği birey tipi; bilimsel bilgiye hâkim, bilgiye birinci el kaynaktan ulaşma becerisine sahip, küreselleşmenin doğurduğu bilgiyi; üretme, eleştirme ve analiz etme becerilerini ilke edinen bireyler olduğu görülmektedir. Bu durum aynı zamanda Bologna sürecinin de bir parçasıdır. Bilgiye kolay yoldan ulaşma ve bu bilgiyi yeniden biçimlendirme becerisine sahip bireyler yetiştirilmesine Bologna sürecinde de önem verilmektedir. Bu bakımdan Bologna sürecini öğretim programlarına dâhil eden üniversitelerin tarih ve tarih eğitimi bölümlerinin sürece ne kadar uyum sağladığının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde tarih programının amaçları, içeriği ve öğretim yöntemlerine değinilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde araştırmanın yöntemi ele alınmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırma bulguları ve bu bulgular ışığında yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın son bölümünü oluşturan dördüncü bölümde ise sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmada emeği geçen ilk danışman Hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ceyhan KOÇ'a, çalışmaların yönlendirilmesi ve yazımı aşamasında yapmış olduğu büyük katkılarında dolaylı tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Yılmaz POLAT'a, araştırma ve yazım süresince yardımlarını esirgemeyen tez savunma jürileri Doç. Dr. Çavuş şAHİN, Yrd. Doç. Dr. Halil Ersin AVCI ve Yrd. Doç. Dr. Firdevs ÇETİN'e farklı üniversitelerimizden anketime ve görüşme sorularıma cevap vererek katkılarını esirgemeyen Prof. Dr. Süleyman SEYDİ, Doç. Dr. İbrahim Hakkı ÖZTÜRK, Doç. Dr. Fatih YEşİL, Doç. Dr. Mehmet Suat BAL, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KAYHAN, Yrd. Doç. Dr. Cihat AYDOĞMUşOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Tuğrul ÖZCAN, Dr. ř. Akile ZORLU DURUKAN, Arş. Gör. Dr. Aslı AVCI AKÇALI, Arş. Gör. Okay PEKşEN hocalarım ve başta Uzm. Hikmet YURTERİ olmak üzere, tezin düzeltilmesinde yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Arş. Gör. Serdar ARCAGÖK ve de her konuda öneri ve eleştirileriyle yardımlarını gördüğüm hocalarım ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

anakkale, 2014

Alkoç Turan BAşGNL

Özet

Türkiye’deki Üniversitelerde Tarih Bölümü ve Tarih Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın amacı 2013-2014 öğretim yılında Türkiye’deki üniversitelerde tarih bölümü ve tarih eğitimi programlarının değerlendirilmesidir.

Araştırmada karma yöntem desenlerinden yakınsayan karma desen yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel basamağının örneklemini Ankara, Balıkesir, Boğaziçi, Çanakkale, Dicle, Ege, Gaziantep, Hacettepe, Kahramanmaraş, ODTÜ, Süleyman Demirel ve Yakın Doğu Üniversitelerinin Fen edebiyat fakültelerinde bulunan tarih anabilim dalları veya bölümlerinin ders programlarında yer alan Türk ve Dünya tarihi, genel kültür, metodoloji, arşiv tarama ve alan dışı dersler oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel basamağının çalışma grubunu Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Kahramanmaraş Üniversitesi, Çanakkale, Süleyman Demirel Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi birer öğretim üyesi ile Kahramanmaraş Üniversitesi’nden üç, Çanakkale Üniversitesi’nden iki, diğer üniversitelerden birer öğretim elemanı oluşturmaktadır.

Araştırmanın nicel verileri ilgili üniversitelerin tarih eğitimi anabilim dallarının veya bölümlerinin ders programları incelenerek belirlenmiştir. Araştırmanın nitel verileri ise yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin analizinde frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Araştırmanın nitel verileri içerik analizi tekniğiyle yapılmıştır.

Araştırma bulgularının sonucunda her iki bölümün programında da tarihçi ve öğretmen yetiştirme konusunda bazı eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca iki bölüm arasında tarih öğretmeni yetiştirilmesi konusunda farklı görüşler olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Tarih Programı, Tarih Eğitimi, Karma Yöntem,

Abstract

The Evaluation Department of History and History Teaching Programs Universities in Turkey

This study includes evaluation of the teaching programmes in history departments of universities in Turkey in 2013-2014 academic year. Research's limits are Ankara, METU, Hacettepe, Boğaziçi, Balıkesir, Dicle, Süleyman Demirel, Ege, Yakın Doğu, Kahramanmaraş, Gaziantep and Çanakkale Universities History Department. These university programmes were examined from various aspect. Also the opinions of Ankara, Hacettepe, İstanbul, ODTÜ, Çanakkale University's instructors and teaching assistants were mentioned regarding proficiency of the program. Screening methods for the examination of programs was used; also content analysis was carried out for survey.

Dokuz Eylül, Gazi, Marmara, Atatürk, Yakın Doğu, Çanakkale University Teaching Department of History of programs were investigated in view of history teacher education program in order to assess the proficiency of program. In addition, it was interviewed Dokuz Eylül and Çanakkale University's instructors and teaching assistants. In the evaluation of program same analysis and method was used.

As a result, in both parts of the program have been identified mistakes about historian and teaching training. In addition to different opinions have been emerged about training of history teachers in between two departments.

Key Words: History, History Teaching Program, History Teaching

İçindekiler

Onay.....	i
Önsöz.....	ii
Özet.....	iv
Abstract.....	v
İçindekiler.....	vi
Tablolar Listesi.....	ix
Bölüm I.....	1
Giriş.....	1
Problem Durumu.....	14
Tarih Eğitimi Programının Amaçları.....	14
Tarih ve Tarih Eğitimi Programının İçeriği.....	15
Tarih Programının Öğretim Yöntemleri.....	15
Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları.....	16
Araştırmanın Önemi.....	17
Varsayımlar.....	18
Sınırlılıklar.....	18
Tanımlar.....	19
İlgili Araştırmalar.....	19
Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	19
Bölüm II.....	23
Yöntem.....	23
Araştırma Modeli.....	23
Verilerin Toplanması.....	24
Verilerin Analizi.....	24
Bölüm III.....	26
Bulgular ve Yorumlar.....	26
Araştırmaya Dahil Edilen Üniversitelerde Tarih Bölümü Programlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	26
Ankara Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Zorunlu Derslerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	29
Ortadoğu Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	31
Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	33
Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	35
Balıkesir Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	37

Süleyman Demirel Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	39
Yakın Doğu Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	41
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	43
Dicle Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	46
Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	48
Ege Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	50
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	52
Araştırmaya Dahil Olan Üniversitelerde Tarih Bölümü Programlarının Seçmeli Derslerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	53
Ankara Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	54
Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	57
Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	59
Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	60
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	61
Araştırmaya Dahil Olan Üniversitelerde Tarih eğitimi Programlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	62
Atatürk Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	64
Dokuz Eylül Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	66
Gazi Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	68
Marmara Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	70
Yakın Doğu Üniversitesi Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	71

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	73
Üniversitelerde Tarih Eğitimi Bölümünün Seçmeli Derslerinin Değerlendirme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	75
Seçilen Üniversitelerin Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Seçmeli Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	75
Bölüm IV	79
Sonuç, Tartışma ve Öneriler	79
Sonuç	79
Tartışma	89
Öneriler	92
Kaynakça	94
Ekler	97
Ek A: Görüşme Formu	98

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Ankara Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler	29
2	Ortadoğu Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler	31
3	Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler.....	33
4	Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler.....	35
5	Balıkesir Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler	37
6	Süleyman Demirel Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler.....	39
7	Yakın Doğu Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler	41
8	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler.....	43
9	Dicle Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler	46
10	Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler.....	48
11	Ege Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler.....	50
12	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler.....	52
13	Ankara Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Dersleri	54
14	Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler.....	57
15	Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler.....	59
16	Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler.....	60
17	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler.....	61
18	Atatürk Üniversitesi Tarih eğitimi Bölümü Seçmeli Dersleri.....	64
19	Dokuz Eylül Üniversitesi Tarih eğitimi Ana Bilim Dalı Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler	66
20	Gazi Üniversitesi Tarih eğitimi Ana Bilim Dalı Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler.....	68
21	Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih eğitimi Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler.....	70
22	Yakın Doğu Üniversitesi Tarih eğitimi Ders Programı Zorunlu Dersler.....	71
23	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih eğitimi Ders Programı Zorunlu Dersler	73
24	Gazi Üniversitesi Tarih eğitimi Ana Bilim Dalı Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler.....	76
25	Yakın Doğu Üniversitesi Tarih eğitimi Ders Programı Seçmeli Dersler.....	77
26	Çanakkale Üniversitesi Tarih eğitimi Ders Programı Seçmeli Dersler.....	77
27	Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Zorunlu Ders Kategorileri	81
28	Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Zorunlu Ders Kategorileri	81
29	Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Zorunlu Ders Kategorileri	81
30	Seçilen Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Seçmeli Dersleri	84

31	Seçilen Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Seçmeli Dersleri	84
32	Seçilen Üniversitelerin Tarih eğitimi Bölümlerinin Zorunlu Dersleri	87
33	Seçilen Üniversitelerin Tarih eğitimi Bölümlerinin Zorunlu Dersleri	87

Bölüm I

Giriş

Takvim-i Vekayi'de (Sayı: 1,2. XI.1831) tarih tanımını “Tarih denen fen, âlemde cereyan eden ahvali, zamanıyla zapt ve beyan etmekten ibarettir.” şeklinde ifade etmiştir.

Tarihi Cevdet'te ise Ahmet Cevdet Paşa tarihi şöyle tarif eder: “ Halka mazinin hadise ve güzelliklerine, vükela ve havassı lüzumlu gizli sırlı bilgileri edindirip herkese faydası olduğundan bütün insanların okumaya istekli olduğu seçkinlerce de rağbet gören makbul çok yararlı bir bilimdir.” (Cevdet Paşa, 1302).

Prof. İbrahim Kafesoğlu'na göre de: “Tarih, insanların zaman ve mekân içinde geçirdikleri gelişmeleri ve bu insanların psiko-fizik hareketlerini, bu hareketlerin sebep-netice münasebetlerine dayanan ortak değerlerini araştırır ve tasvir eder.” (Akt., Baykara, 1999).

Tarih insanlığın sosyal ve siyasal konularda doğru karar vermesini sağlamalıdır. Dünü, bugünü ve yarını değerlendiren tarihçilerdir. Tarih ilminin en önemli özelliklerinde biri de insanlığa yarar sağlamadır. Bu bakımdan M. Akif Ersoy'un ifadesi ile tarihten ibret alınsaydı olumsuzluklar tekrarlanmaz, aynı hatalara düşülmezdi ama genelde insanoğlu geçmişi çabuk unutmakta ve bunun sonucunda büyük zararlara uğramaktadır. Nerede ise insanlık tarihi böyle ibretlerle doludur. Bundan dolayı tarih bilimine gereken değer verilmeli ve tarih eğitiminde tarihin faydacılık yönü öne çıkarılmalıdır. Başka bir ifadeyle avam ifadesi ile kuru tarih anlatılmamalıdır. Gelecek hakkında bir şeyler söyleyebilmek için geçmişe bakılmalıdır. Tarih çok iyi bilinirse bugünün de yardımıyla gelecekle ilgili tahminler yapılabilir. Tarih biliminin en önemli özelliklerinden birkaçı insanların vazgeçemeyeceği bir bilim olması, insanları motive etmesi, birbiri ile kaynaştırmasıdır. Büyük devlet ve devlet adamları bu çerçevede tarihe gerekli değeri vermişlerdir. Ancak küçük toplumlar tarihin önemini kavrayamamışlardır. Böylece de geleceği yorumlayamaz ve diğer ulusların oyuncağı

durumuna düşerler. Maalesef birçok bilim gibi tarihin de değeri ülkemizde bilinmemekte tarihe gereken önem verilmemektedir. Bundan dolayı tarih konusunda yerimizde saymaktayız

Tarih yazımı dikkate alındığında dört çeşit tarih yazma tarzı vardır. Bunlar şu şekilde tanımlanabilir (Akt., Baykara, 1999):

1. Rivayetçi, hikâyeci, nakilci tarihçilik. Bu türde tenkid pek yoktur, tarihçiliğin ilk merhalesi olarak kabul edilir.

2. Öğretici tarihçilik, toplumu terbiye edici, eğitici tarihçilik.

3. Araştırmacı (Genetik Tarihçilik); sebep sonuç ilişkili tarihçilik olup neden ve nasıl sorularına cevap aranılarak yapılan tarihçiliktir.

4. İctimai (Sosyal Tarih); öğretici tarihin yeni şekli olup sosyal beşeri unsurların öne çıkarılmasıdır. Sosyal tarih tarihte olayları, oluşumları aşağıdaki gibi tek sebeplere de bağlamaktadır:

a. Tanrı'nın-Allah'ın gücün iradesiyle olur.

b. Coğrafya- Jeopolitik

c. Irk

d. Marks'a göre iktisad (Tarih ezenlerle ezilenlerin, emekçilerle emeği sömürenlerin kapitalistlerin mücadelesinden ibaret bir sınıf kavgasıdır.)

İslam Dünyasının tarih anlayışı ise;

Biruni (ölm. 1040), Zeki Velidi Togan'ın değerlendirmesine göre pozitivist ve materyalist, idealist ve hümanist

Bergson (ölm. 1939) ise ekspresyonist, izlenimci-intibacı tarih anlayışını tarihin tesadüflerin oluşturduğu bir oluşum olarak tanımlamıştır. Tarihte kanun ve kural yoktur, tarih öğretilerek değil sezilerek öğrenilir, tarihte ilmi temel aramak boştur.

Osmanlı Devletinde tarih anlayışı incelendiğinde tarihin ayrı ve bağımsız bir ders olarak öğretim programlarına girmesi ilk olarak 1795 yılında açılan Mühendishane-i Berri Hümayun ile olmuştur (Avcı, 2014). II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde tarih öğretimi alanında eser veren eğitimciler ve tarihçiler aşağıdadır (Avcı, 2014):

- İhsan Şerif Saru (1867-1939)
- Ali Reşad (1877-1929)
- Ahmet Refik Altınay (1880-1937)
- Satı Bey (1880-1969)
- İhsan Sungu (1883-1946)
- İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu (1886-1978)
- Faik Reşit Unat (1899-1964)
- Fuat Baymur (1901-1974)
- Mustafa Çağatay Uluçay (1908-1970)

Türkiye'deki yükseköğretimin eğitim öğretim faaliyeti, 1933 yılında üniversite reformu ile resmi olarak başlamış, bu tarihten itibaren üniversiteler üzerinde resmi vesayet devreye girmiştir. Üniversiteler, devlet eliyle Milli Eğitim Bakanlığı'na doğrudan bağlı olarak işleyen kurumlardır. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanı ve Cumhurbaşkanı tarafından yöneticilerin belirlenmesinden dolayı doğrudan özerk bir yapısı bulunmamaktaydı (Yavuz, 2012). Bu durum 1946 yılına kadar sürdü.

1946 yılında bütün dünyaya yayılan liberalizm akımından Türkiye de nasibini aldı. 4936 sayılı yasa ile üniversiteler "Yüksek araştırma ve öğretim birlikleri" olarak tanıtıldı. Bu yasa ile tam bir özerklik tanınmasa da bir önceki döneme kıyasla tüzel bir kişilik elde edildi (Gök,1998; Ortaylı, 2001 akt. Kavili Arap, 2010). Bu yarı özerklik durumu Milli Eğitim Bakanının hâlâ üniversiteleri hükümet adına denetleme yetkisinden kaynaklanmaktadır (Yavuz, 2012).

Demokrat Parti'nin 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimler sonucunda iktidara gelmesiyle yeni bir dönem başlamıştır. 1954 yılında çıkarılan 6435 sayılı kanuna göre *bakanlıkların üniversiteler üzerindeki yetkisi artırılmıştır* (Yavuz, 2010).

1961 yılında 4936 sayılı kanunda değişikliklerle üniversiteler “idare” ve “özel kuruluşlar başlığıyla düzenlenmiştir. Bu bakış açısını takiben üniversiteler bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmışlardır (Yavuz, 2010).

1960-1981 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı'na ya da herhangi bir yükseköğretim kurumuna bağlı olmayan pek çok kurum oluşturulmuştur. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra kurulan Yüksek Öğretim Kurulu bugün üniversiteleri denetleyici bir rol üstlenmektedir (Yavuz, 2010).

Bugün Türkiye’de özel ve vakıf üniversiteleri olmak üzere toplam 197 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin 73 tanesi vakıf 124 tanesi de devlet üniversitesidir (<http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz>).

Üniversitelerin önemli bir kısmı; lisans ve yüksek lisans eğitime ve kolay anlaşılır ve karşılaştırılabilir bir diploma sistemine geçmek, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliğini sağlamak gibi sebeplerle 1998 yılından itibaren Bologna sürecine geçmiştir. Bu sayede bugün yaşam boyu öğrenmeyi, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının sürece aktif olarak katılmalarını ve Avrupa Yükseköğretim alanının daha cazip hale gelmesine uğraşmaktadır (<https://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&i=3>).

Tez çalışmamız kapsamında belirlenen tarih ve tarih eğitimi bölümleri öğretmen eğitimi konusunda farklı yaklaşım benimsemektedir. Bundan dolayı tarih bölümünün alan bilgisine tarih eğitimi programlarının daha fazla sahip olduklarını ileri sürmektedir. Fakat bir diğer mesele de öğretim yöntemlerinin öneminin tarih bölümünde okuyan öğrenciler ya da bu bölümde çalışan öğretim üyeleri tarafından bilinip bilinmemesidir.

Genel tarih yaklaşımları ise özetle şu şekilde sıralanabilir (Şirin, 2011: Kurşun, 2011; Yakut, 2011):

a. Teolojik Tarih Anlayışı: Bu anlayışın temelini St. Augustinus, *Civitas Dei* (Tanrı Devleti) kitabında ortaya koymuş ve bu görüş zamanla kilisenin resmi görüşü olmuştur. Bugün Batı laikliği ne kadar öne çıkarsa da Avrupa tarih düşüncesini etkilemiş ve hala da etkilemektedir. Rosental'a göre Batının tarih anlayışı ile İslam dünyasının tarih anlayışları farklıdır ve *historia* kelimeleri aynı şekilde anlaşılmaz. Tarih ilmi Müslümanlarca İslami ilim olarak kabul edilmektedir. Nedensenlik Allah'ın hükmüne bağlıdır. Allah, yaratıcı ve şekil verici bir iradedir. Geçmişteki olayları Kur'an ve Hz. Peygamber'in hadisleri ile yorumlamışlardır. Tarih anlayışında Rönesansla birlikte Avrupa takdiri ilahi anlayışını terk etmiştir. Bu değişim Müslümanların tarih anlayışı ile aradaki farkı arttırmıştır.

b. Pozitivist Sosyal Bilim Yöntemi: Auguste Comte (1789-1857) tarafından geliştirilen pozitivism, toplumsal yaşamın doğal yaşama benzer bir nesnel gerçekliği olduğu yönünde temel bir varsayıma dayanır. Pozitivism doğa bilimlerinde kullanılan niceliksel bilgiye dayalı bilimsel yöntemin sosyal bilimlerde de kullanılabileceğini savunur. İnsan davranışlarının nedensel yasalara dayanılarak açıklanacağını ileri sürer. Bütün pozitivist kaynaklarda görüleceği gibi yasa temelli bir nedensel açıklama biçimi söz konusudur. İnsan davranışlarını ve toplumsal yaşamı yöneten nedensel yasaların keşfedilmesi ile birlikte gelecekle ilgili öngörüler yapılabileceğini öne sürer, olayların kontrol edilebileceğine, geleceğin tasarlanabileceğine inanırlar. Pozitivist yaklaşımın en ünlü temsilcisi olan Auguste Comte, doğa bilimleriyle sosyal bilimler arasındaki ikiciliği ortadan kaldırmaya çalışmıştır. O, farklı bilim dallarını, bir bütünün parçaları gibi görerek birleştirmek istemiştir. Comte'un pozitivist sosyolojisinin temel amacı, tarihsel ve toplumsal gelişmenin temelinde yatan ve toplumsal evrimi yöneten nedensel yasaları keşfetmektir.

Bu çerçevede Comte insan düşüncesi ve insan toplumlarının üç temel aşamadan geçerek ilerlediğini savunmuştur. Bunlar;

1. Teolojik Aşama: İnsan düşüncesi her şeyi doğüstü güçlerle açıklamaya çalışır.

2. Metafizik Aşama: Bu aşamada ise insan düşüncesi sosyal veya fiziksel tüm olgu ve olayları soyut güçlerle açıklamaya çalışır.

3. Pozitif Aşama: İnsan düşüncesinin ulaştığı son noktayı ifade eder. İnsan düşüncesi bütün olgu ve olayları bilimsel (evrensel yasalara dayalı) olarak açıklamaya çalışır. Bu aşamada insan düşüncesi pozitif bilim sayesinde doğüstü ve soyut güçleri reddederek gözlemlenebilen, sınıflanabilen ve ölçülebilen olgular arasındaki mevcut ilişkiyi açığa çıkarmaya çaba gösterir. Bu aşamada toplumsal dünyayı araştırmada doğa bilimsel yöntemin yanı sıra tarihsel yöntemin de kullanılması gerektiği savunulmuştur.

Tarih, Auguste Comte'un tasarımı, hem bir araç hem de bir üst belirleyicidir. Durkheim, toplumsal yaşamın incelenmesinde toplumsal olguların araştırılmasında ve açıklanmasında nedensel ve işlevsel olmak üzere iki farklı yöntem üzerinde durmuştur.

Pozitivist tarih anlayışı Osmanlı dönemi açısından ele alındığında ise Osmanlı aydınının kabul ettiği Fransız Pozitivizmi ile Alman idealizmi iki karşıt akımdır. Bu dönemde Ahmet Vefik Paşa, Rıza Tevfik ve Cavit Bey pozitif tarih felsefesi yapmaya çalışmıştır. Osmanlı pozitivistleri üzerinde etkisi olan Gustave le Bon eserinde, tarih eğitiminin ortak bir kitle psikolojisi oluşturmanın üzerinde durmuştur. Cumhuriyetle beraber bu anlayış tarihimizi şekillendirmiştir. Pozitivist aydınlanmacı tarih yaklaşımının ülkemizde ilk temsilcileri Enver Ziya Karal, Bekir Sıtkı Baykal, Reşat Kaynar ve Tarik Zafer Tunaya'dır. Bunlar Osmanlı'nın son dönemini pozitivist anlayışla ele alıp incelemişlerdir.

c. Romantik Tarih Anlayışı: Alman İdealizminden etkilenmiş Romantizm akımı, siyaset ve siyasi geçmişten milli kimliğin ruhuna daha çok önem vermektedir. Fransız Romantik tarihçi Michelet'e göre tarih, bir bütündür ve vatan aşkı ile siyasi bir anlam kazanır

ve de eğitim ile milletin siyasi iradesi arasında yakın bir bağ vardır. Bu akım geçmişi sempati ile ele almış ve milli kimlik kavramını tarih eğitimine kazandırmakla milli iradeyi tarihin öznesi yapmaya çalışmıştır. Bizde bu akımın etkisinde kalanlar bu anlayışa göre eser veren Namık Kemal ve ondan etkilenen Ziya Gökalp'tir. Bu iki şahsiyet de Mustafa Kemal ve arkadaşlarını çok etkilemiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Tarih Tezi'nde etkili olmuştur. Türk Tarihinin Ana Hatları kitabını M. Kemal bu akımın etkisi ile ele alınmasını sağlamıştır. Milli Eğitim lise ders kitaplarında romantik tarih yaklaşımının hala etkisini sürdürdüğünü görmekteyiz.

d. Tarihselci (Anlamcı) Tarih Anlayışı: “Tarihi olaylar bir defalık gerçekleşir, tekrar edilmez ve kendine özgüdür, tarihi bütün olarak kavrayacağımız kanunlar yoktur” diyen J. G. Herder Anlamacı ekolün öncüsüdür.

e. İdealist Tarih Anlayışı: Bu anlayış Platon'a kadar dayansa da sistematüğini yapan Immanuel Kant'tır. İdealizme göre fikir düşünce eylemden önce gelir. Tarihi belirleyen düşüncedir anlayışı “insanın aklı vardır ve insan hayatını düzenlemektedir” savına dayanmaktadır. Kant'a göre tarih, insan özgürlüğünün gelişimi açısından anlamlıdır. Sadece meseleye özgürlük açısından bakılırsa tarih tümü ile çılgınlık süreci ve anlamsızlıklar yığını gibi görülür. Ancak tarih, dünya vatandaşlığı, evrensel birlik, cumhuriyetçi dünya devleti gibi bir düşünceye ve insanın özgürleşmesine doğru ilerleyen erekselci bir süreçtir. Hegel de Kantla aynı fikirleri savunarak Batı kültürü ve medeniyetini Hristiyanlığın Tanrısını, Grek, Roma ve Cermen yüceltmış ve Batı insanının efendilik ve sömürgecilik şuurunu geliştirdüğünü ileri sürmüştür. Bu anlayışın etkisinde bulunan Batı dışı toplumlar ise Avrupa merkezci yaklaşımı benimseyip kendi toplumlarının tarihlerine Batılı bir ideolojinin gözüyle bakmakta ya da kendi milletlerini merkeze alarak değiştirmeye çabalamaktadırlar. Her iki çaba da tarihine yabancılaşmakla sonuçlanmaktadır. Bu durum sağlıklı bir anlayıştır. Batı düşüncesi

hala Hegel'in etkisindedir ve bu bakımdan tarih bilimini ulus-devlet inşasında kullanılır. Yeni Hegelci anlayışta ise “tarih, tarihçinin zihni bir ürünüdür” şeklinde tanımlanmıştır.

f. Araştırmacı Tarih Anlayışı: Bu tarz tarih yazıcılığı anlayışında tarihî olaylar tek bir sebebe dayandırılmamış, dönemin toplumsal, ekonomik, siyasi, dinî, kültürel yapıları ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Bu tür tarih yazıcılığında tarih olaylar kaynaklara dayalı olarak araştırılır ve başvuru kaynaklar oluşturulan eserde dipnot olarak belirtilir. Ayrıca eserlerde araştırmacı tarih yazıcılığında olayların gelişimi, yeri, zamanı, sebep ve sonuçları ve bunlar arasındaki ilişkiler bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Bu anlayış Eski Yunanlılarda MÖ V. yüzyılda Herodotos ile başlayan tarih yazıcılığı Thukydides ile devam etmiştir.

Araştırmacı tarih anlayışı başka bir tanıma göre modern tarih yazımında etkin olan tarz olarak ifade edilmektedir. Tarihi bir olayı incelerken, olayın gerçek şekline ulaşmada daima “neden-nasıl” sorularını soran tarih yazımı türüdür. İslam dünyasında, İbn Haldun (1332-1406) eserlerinde; olayları irdelemeyi tarihin merkezine oturtur. Kitabında özellikle Kuzey Afrika toplumlarının oluşumlarını anlatırken, bu toplumların, üretim tarzlarını, töre ve kurumlarını yani toplumların alt ve üst yapılarını inceleyerek yeni bir tarz ortaya koyar. Ayrıca toplumların oluşmasında coğrafyanın rolüne değinir. İbn Haldun'un çağdaşı Bergamalı Muhyiddin Ebû Abdillâh Muhammed b. Süleyman el-Kâfiyecî (1386-1474) de aslında benzeri bir yol deneyerek, tarih metodolojisinden bahseder. Bu erken dönem denemelerine rağmen, muhtemelen birincisinin tarihî maddeciliğe öncüllük ettiği halde olaylara kaderci yaklaşımı, ikincisinin de tarihi bir amaç değil, Tanrı'ya varmak için bir araç olarak görmesi, onların araştırmacı tarihçiliğin öncüleri olarak görülmelerini engellemiştir.

Bazı tarihçiler, modern tarih yazımını Fransız filozof Voltaire (1694-1778) ile başlatırlar. Zira o, XIV. Louis dönemini yazarken “Ben ne kralın hayatını ne de saltanat yıllarını yazmak niyetindeyim. İsteğim, insan zihninin tarihini yazmaktır” diyerek kendisinden öncekilerden ayrı bir yol benimser. “Ulusların Davranış Biçimi ve Töreler

Üzerine Deneme” adlı kitabında O, savaşlar ve krallardan ziyade, gelişmiş hayattan kesitlerin önemli olduğunu ve bunların halkın ilgisini daha fazla çektiğini ifade ederek, kendisinden önceki tarihçilerin yaklaşımlarından uzaklaşıp, tarihe daha geniş bir alan açmıştır. Bu ilk deneyimlerden sonra, XIX. Yüzyılda bütün dünyada, tarih yazımında ciddi dönüşümler olduğu görülmektedir. Yeni nesil tarihçiler olayları hikâyeci tarihçilikte olduğu gibi sadece anlatılmasının, öğretici tarihte olduğu gibi, istifade edilmesi için tecrübelerin yansıtılmasının yeterli olmadığını savunarak; olayları hazırlayan sebep ve sonuçlarını derinlemesine sorgulanmasını savundukları görülmektedir. XX. yüzyılın başında İngiliz tarihçi J. B. Bury (1861-1927) nin yaklaşımları ile tarih, bilim kurallarının içine alınmıştır. Günümüzde ise diğer yöntemleri takip eden tarihçiler olmakla birlikte bu anlayışın benimsenmediği görmemektedirler. Günümüzde modern tarihçilik, her gün gittikçe gelişen araştırma yöntemlerini de kullanarak tarihi olayları ispat ve yorumlamaya çalışmaktadır. Bu açıdan günümüzde dünya tarihi yeniden yazılmaktadır. Olaylar, oluş tarzları ve aktörleri bakımından birbirinden farklılıklar gösterir. Tarihi olayları tek sebep ile açıklamak eksik bir yöntemdir. Olaylar, mümkün olduğunca bütün şartları ile ele alınarak akılcı bir analize tabi tutulmalıdır. Burada tarihçi kadar, kullanılacak malzeme ve kaynakların birinci derecede rol oynadıklarını unutmamak gerekir. Araştırmacı tarihçi önce konu ile alakalı bütün kaynakları derleyerek olayları zapt eder, ardından kronolojik veya tematik bir tasnif yapar, sonra okuduklarının analizini yapar, sebep ve sonuçlarını irdeleyerek, “neden-nasıl” sorularının cevabını bulduktan sonra yazar. Araştırmacı yöntem de nedensellik irdelemesi yoluna gidilir. Bu da tarihi edebî anlatım olmaktan çıkararak, bilimsel bir alana taşımaktadır. Tarihte nedenselliğin öne çıkarılması, tarihi zevkli anlatımdan uzaklaştırmış ama bilimsel tarihçiliği doğurmuştur. Tarihi gerçekliğe ulaşmayı zorlaştıran bir yaklaşımdır.

g. Hikayeci Tarih Anlayışı: Olayların yorumlanmadan aktarılmasıdır. Tarihçi olayların felsefesini yapmaz, doğrudan rivayetleri sıralar. İlk olarak Eski Yunanda M.Ö.V.

yüzyılda yaşamış olan Herodotos (Herodot)'un yazdığı Tarih (Historia) bu türün ilk örneğidir. Bu tür tarih yazıcılığında hikâye ve efsanelerle dolu bilgiler nakledilir. Genellikle yer ve zamandan bahsedilmekle birlikte sebep ve sonuç ilişkileri üzerinde çok durulmaz. Ancak Herodot, olayları peş peşe sıralamakla kalmayıp onları bir düzen içerisinde aktarmıştır. XVIII. yüzyıla kadar Avrupa ve İslam dünyası tarihçiliğinde bu tarzda kaleme alınan eserler vardır.

h. Öğretici (Pragmatik) Tarih Anlayışı:

Bu tarza “Şe'nî tarih” de denir. Burada maksat sadece olayları yazmak değil; aynı zamanda onlardan faydalı sonuçlar da çıkarmaktır. Milletler kendi değerlerini, millî duygularını yeni nesillere kazandırmak maksadıyla bu tür tarih yazımını öne çıkarırlar ve eğitim programlarında da yer verirler. Herodotes'in yöntemi asırlarca etkili olurken, en az o yöntem kadar eski olan öğretici tarih de hala yaşayan ve benimsenen tarih yazımlarındandır. Eski Yunanlı tarihçi Thukydides (M.Ö. 460-400) bu tarz tarih yazımının öncüsü kabul edilir ve gerçek anlamda tarihçilik onunla başlatılır. Aslında bu tarz sadece öğretici değil, aynı zamanda olayların sebep ve sonuçlarını da kendince irdelemeye çalışır. Bu tarzda tarihî şahsiyetlere, onların erdemlerine ve başarılarına özel vurgu yapılır. Ayrıca, bu tür çalışmalarda zaman ve mekân sınırlaması yapıldığı gibi, olaylar da genellikle tarihçinin yaşadığı devirden seçilir. Bu tarzda bir siyasi örgüt olarak devlet, tarihin merkezine yerleştirilmiştir. Bu çalışmalar siyasi tarihe de öncülük etmiştir.

Bu anlayışta yazan tarihçilerin ana amacı, tarih bilimini faydalı kılmak; tarihi tecrübeyi aktararak, bilgiyi çoğaltmak, geliştirmek ve bundan ders çıkaran insanı başarılı yapmaktır. Bunu yaparken, olaylara tamamen sadık kalmaya ayrıca olaylar arasındaki ilişkileri ve sebeplerini de ortaya koymaya özen gösterirler (Togan, 1981; Kütükoğlu, 2007). Bu tarzda yazılan tarihlerin bazıları, gerçeği ortaya çıkarmaya çalışırken; tarihteki başarısızlıkları ve olumsuz örnekleri zaman zaman ihmal ederler. Tarihi günlük problemlerin çözümüne de bir araç olarak sunmak için böyle bir ayıklamaya gidilmesi veya salt güzel örneklerin seçilmesi

öğretici tarihin zaâşarıdır. İslam tarihinde kaleme alınan ve daha ziyade Hz. Muhammed'in hayatını ve örnek kişiliğini işleyen Siyer kitapları; Osmanlı padişahlarından, Yavuz Sultan Selim'i anlatan Selimnâmeler ve Kanuni'yi anlatan Süleymannâmeler gibi örnekler öğretici tarih tarzı eserlerindedir. Türk tarihçisi Fuad Köprülü (1890-1966) bu tarz tarih yazımına karşı gelerek; tarihin sadece, büyük adamlara mal edilemeyeceğini ileri sürer. O, tarih denince muharebe ve zafer hikâyeleri, hükümdarlara ait menkıbeler, isyan ve ihtilal gibi olayların akla geldiğini, oysa tarihin ve toplumların gelişmelerinin sadece bunlardan ibaret olmadığını vurgular. Bu bakımdan halkın hayatı; sosyal, siyasî, fikri, iktisadî yaşantıları vb. gibi hususlar tarihçinin araştırma konuları olmalıdır. Köprülü, tarihi araştırmayı "beşeriyetin bütün hayatını yeniden canlandırmak" olarak görmektedir. Ayrıca o, tarihçinin geçmişte yaşanan hiçbir fiil ve olayı atlamaması gerektiğini ısrarla belirtmektedir.

i. Marksist Tarih Anlayışı: Marks'ın diyalektiği Hegel'in aksine doğa ile başlayıp düşünce ile devam eder. Tarih maddi ilişkiler ağıdır. Tarih bilimi Marksizm'in merkezinde yer alır. Marks ve Engel'in tanıdığı tek tarihtir, o da emeği anlatır. İnsanlar kendi tarihlerini yaparlar. Türkiye'de bu ekolde tarih yazımına 1960'larda rastlanır. Kemal Tahir'in Devlet Ana eseri tarihi romanı önemlidir. Marks'ın Asya Tipi Üretim Tarzı kavramı ile eleştirisi Behice Boran, Niyazi Berkes, doğan Avcıoğlu gibi aydınlarca tartışılmıştır. Sencer Divitçioğlu da bu konuda eser vermiştir. Marks'la aynı düşüncede olduklarını Muzaffer Sencer, Selahattin Hilav ve İdris Küçükömer dile getirilmiştir. Halil Berktaş 1989'da kaleme aldığı Kabiliden Feodalizme kitabı ile Osmanlı toplum yapısını feodalite olarak yorumlamışsa da Halil İnalcık bu fikre katılmadığını Osmanlı'nın nev-i şahsına münhasır olduğunu ifade etmiştir.

i. Annales Okulu Tarih Anlayışı: Fransız iki tarihçi Lucien Febvre ve Marc Bloch tarafından kurulmuştur. Annales ismi 1929'da Ekonomik ve Sosyal Tarih Yıllıkları dergisinden alındı. Bu okulun temsilcilerinden F. Simiand, tarihçilerin siyasi olayları

putlaştırma, bireyi putlaştırma, sözümlerine ona büyük adamlara verilen ölçsüz önem ve kronolojiyi putlaştırmaya dalarak kendini kaybetme alışkanlığın terk etmeleri gerektiğini belirtmiştir. Aşırılıklara karşı çıkmaktadır.

Anneles Okulu'nun 1920-1945 geleneksel tarih anlayışı ve siyasi tarihe karşı yıkıcı bir hareket, II. Dünya Savaşı-1968 Braudel kavram ve metotlarını, ağırlığını yerleştirdiği ve de 1968 sonrası sosyo-ekonomik tarihten uzaklaşıp sosyo-kültürel tarihe yönelirken siyasi tarihi yeniden keşfetmeye başladığı üç evreden ibarettir.

Tarih geçmişin tarihi değil, günün tarihidir. M. Bloch'un "tarih, zaman içinde insanların ilmidir" ifadesi tarihin sadece geçmişle ilgili olmayıp bugünün diyalogudur. Okul, Sosyo-ekonomik ve düşünce tarihi alanında özellikle etkili olmuştur. Bu yönü ile Türkiye'de etkili olmuşlardır. Ömer Lütfi Barkan bu konuda eser vermiştir. Halil İncik, Mustafa Akdağ, Tayyip Gökbiğın ve Cengiz Orhonlu da sosyo-ekonomik tarihe yönelmiş ve eserler vermişlerdir. Onlarında takipçileri Halil Salihlioğlu, Mehmet Genç, Yavuz Cezzar, Tefik Güran, Mübahat Kütükoğlu, Musa Çadircı, Yücel Özkaya, Özer Ergenç, Bahattin Yediyıldız olarak Osmanlı sosyo-ekonomik tarihine yönelik çalışmalar yapmışlardır.

Zihniyet tarihçiliğinin öncülüğünü Fuat Köprülü yapmıştır ancak ülkemizde çok etkili olmayan yöndür. Köprülü'yü Halil İncik ve Ahmet Yaşar Ocak bu konuda takip etmiştir. Hilmi Ziya Ülken, Sabri Ülgener, Şerif Mardin, Niyazi Berkes, Kurtuluş Kayalı farklı kurumsal siyasi tutumlarıyla Osmanlı-Türk felsefi, siyasi ve iktisadi zihniyetine yönelik eserler yazdılar.

Neo Marksist Wallestein'in çabaları ile Anneles Okulu ABD'ye taşınmış, çizgisi bu yönde değiştirilmiştir. Marksist üretim tarzı içinde Asya Tipi Üretim Tarzı ile Wallestein'in geliştirdiği Kapitalist dünya sistemi yaklaşımının sentezidir. Türk tarihçilerinden Çağlar Keyder, Huri İslamoğlu ve Reşat Kasaba Wallestein'le çalışmışlar ve Osmanlı Tarihi üzerinde kendi çizgileriyle araştırma yapmışlardır.

j. Frankfurt Okulu Tarih Anlayışı: Frankfurt Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü resmi olan bu anlayış, 1923'te kurulmuş ve 1970'lere kadar Marksizmin boşalttığı boşluğu doldurmaya çalışmıştır. İşçi hareketleri üzerine tarihsel ve toplumsal çalışmalar yapmışlardır. Türkiye'de siyaset bilimi, iletişim, psikoloji, sosyoloji ve felsefe alanında etki yapmıştır.

k. Bağımlılık Okulu Tarih Anlayışı: Modernleşmecilere karşı Batı dışı toplumların geri kalmışlığının, iç dinamiklerinin yokluğundan olmadığını ancak bu geri kalmış ülkelerin bizzat Batılı ülkeler tarafından geri bırakıldığını savunurlar . Bu ülkeler hâkimiyetlerini gelişmiş kapitalist ekonomileri sayesinde çevreden ucuz hammadde alıp çevreye pahalı teknolojik ürünler satması devam ettirmektedir. Dünya Tarihi kitabının yazarı Mc Neill, merkez-çevre modelini Osmanlı Devleti'ne uygulamıştır. Şerif Mardin de aynı modeli Türk siyasetini ve modernleşmesini anlamak için anahtar bir kavram olarak kullanmıştır.

l. Maduniyet Okulu Tarih Anlayışı: Kelime olarak maduniyet, dışlanan, ezilen artakalan, sessiz, öteki anlamına gelir. Kurucu öncüsü Gramsci'dir. Edward Said'in oryantalizm ve Avrupa merkezci tarih yazımına yönelik eleştirileri, Avrupa ve Avrupa dışı dünyada karşılık buldu. Özellikle Hindistan'da R. Guha, Partha Chatterjee ve D. Chakrabarty gibi isimlerin öncülüğünde bu okul oluşmuştur. Sömürgecilik ve Ortodoks Marksist tarih yazımına eleştiriler yaklaşımları ile dikkat çekmişlerdir. Necmi Erdoğan, "Devleti İdare Etmek ve Maduniyet ve Düzenbazlık" başlıklı makalesi ve "Yoksulluk Halleri" kitabı ile bu okulun ilk temsilcisi olmuştur. Ahmet Yaşar Ocak ve Fikret Yılmaz da bu konuda eserler vermiştir.

Problem Durumu

Tarih Eğitimi Programının Amaçları

Küreselleşmenin uluslararası bilgi üretimi ve ülkelerinin sermayesine getirdiği ayrıcalıklar bir yükseköğretim finansmanını zorunlu kılmıştır. Elinizdeki çalışma da bu finansmanın gerekliliği olan Bologna sürecini kapsamaktadır. Günümüz bilgi toplumunda araştırma ve yenilik sürecinden elde edilen yeni bilgi ve uygulamalar bilgi sektörünün doğmasına yardımcı olmuştur. 1990'lı yılların başından itibaren bu eğitim süreci Avrupa'da yükseköğretim kapsamında hızlanmıştır. Bologna süreci bu finansmanın yüksek öğrenim ayağını oluşturmakla birlikte 1998 yılında Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere'nin ilgili bakanları tarafından imzalanan Sorbourne Ortak Bildirisi ile ilk adımları atılmış ve reform süreci de 1999'da 29 ülkenin eğitim bakanları tarafından imzalanan Bologna Deklarasyonu ile somut hale getirilmiştir (Kurtoğlu, 2008).

Bilgi toplumu olmanın gerektirdiği zorunlulukla tarih bilgisinin derinlemesine var olduğu bir öğrenci profili esas alınmaktadır. Tarih bölümü öğrencilerinin, genellikle programlarda belirtildiği üzere, araştırma ve yazma konusunda başarılı ve genel kültür bakımından yeterli tarihçiler olarak yetişmelerini hedeflemektedir. Ayrıca bu programlar tarihçilerin geniş bir misyona sahip olmaları bakımından önemli kılınmıştır. Tarihsel metodoloji üzerinde durulması da geleceğin tarihçilerinin bilimsel araştırmalara yön vermesi; tarihi olgulardan objektif çıkarımlarda bulunması, böylece olgu ve olayları günün şartlarını göz önünde bulundurarak değerlendirmeleri amaçlanmıştır. Bu doğrultuda tarih programları, öğrencilerin daha fazla araştırma yapmaları ve oluşan şartlar ile ilgili daha çok şey öğrenebilmesini de amaçlamaktadır.

Tarih ve Tarih Eğitimi Programının İçeriği

Türkiye’de tarih öğretiminin amaçları ve içeriği Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Tarih Dersi Öğretim Programları ile belirlenmektedir (Avcı, 2014).

İncelenen programlarda tarih bölümü programlarının içeriklerine bakıldığında alan bilgisi, arşiv taramak üzere kullanılan Osmanlıca veya Arapça gibi Orta Doğu dilleri, tarih araştırmaları edinimini kazanmak üzere programda yer alan yöntem dersleri ve genel kültür dersleri bulunmaktadır.

Tarih eğitimi programlarında ise tarih bölümü derslerinden farklı olarak öğretmen yeterlilikleri konusunda da dersler bulunmaktadır. Bu derslerin amacı; alan dersi olarak gördükleri konuları ortaöğretim seviyesindeki öğrencilere aktarabilmelerini sağlamaktır.

Bologna süreciyle birlikte *yükseköğretim sistemlerinin kendilerine özgü farklılıkları korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir olması ve uyumlu hale getirilmesinden ibarettir. Bu şekilde, bir ülkeden ya da yükseköğretim sisteminden bir diğerine geçişin kolaylaşması ve böylece öğrenciler ve öğretim görevlilerinin hareketliliği ve istihdamının artırılması planlanmaktadır* (<https://bologna.yok.gov.tr>). Buradan yükseköğretimde belirli bir standardın yakalanması ve böylece bilgi toplumuna hizmet eden bir yüksek öğretim anlayışının doğmasının hedeflendiği sonucu çıkmaktadır.

Çalışmanın amacına paralel olarak da bu programlarının içeriği bilgi toplumlarının ihtiyaç duyduğu; bilgiyi üreten ve kullanan etkin vatandaşlar yetiştirme hedefine yönelme söz konusudur. Bu kapsamda bireylerin bilginin kaynağına ulaşma, tarihe yardımcı bilimlerden faydalanma, bilinmeyeni kişisel çabayla keşfetme, sunma, değerlendirme söz konusu olacaktır.

Tarih Programının Öğretim Yöntemleri

Öğretim yöntemleri günümüzde klasik anlatım metotlarından sıyrılmış öğrenci merkezli yapısalcı bir yaklaşımı hedef almaktadır. Bu sebeple derslerde görsel kaynakların kullanıldığı, materyal kullanımının çoğaldığı bir öğretim yöntemi öğrencinin derse ilgisini ve verimliliğini artıracaktır. Ayrıca yapısalcı yaklaşım bu çalışma kapsamında dile getirilen 21.

yüzyılda düşünen, üreten, tartışan ve katılan vatandaşlığın örtük olarak verilmesini sağlamaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları

Bu araştırmanın amacı, yükseköğretimde tarih eğitiminin temel amaçlara ulaşmadaki yeterliliğini programlar aracılığıyla belirleyebilmektir. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Lisans eğitiminde yer alan tarih bölümü ve tarih eğitimi programlarının amaçları hangi şekilde düzenlenmiştir?
2. Tarih bölümü ve Tarih eğitimi bölümü ders programları alanında yeterli donanımına sahip öğretmen yetiştirmekte ne kadar yeterli?
3. 4+1"formasyon" tarih eğitimi programlarının işleyişi öğretmen yetiştirmekte ne derece yeterli ve birbirini tamamlar nitelikte mi? Yeterli değilse eksikliklerin giderilmesi için neler yapılabilir?
4. Tarih eğitimi ve tarih bölümü programlarının geliştirilmesi için neler yapılabilir?
5. Tarih eğitiminde "Bologna" sürecinden beklentiler nelerdir?
6. Tarih eğitiminin temel amaçlara ulaşmadaki yeterliliği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
7. Tarih bölümü ve Tarih eğitimi bölümlerinde zorunlu ve seçmeli dersler faydalı olabilmekte midir? Daha yararlı olması için neler yapılabilir?
8. Tarih bölümü ve Tarih eğitimi bölümlerinin misyonu ve vizyonu hakkında görüşleriniz nelerdir?
9. Misyonu tarih bilimcisi yetiştirmek olan tarih bölümlerinin sonrasında alınan formasyon eğitimiyle daha çok öğretmen yetiştiren bölümler haline gelmesi ne kadar doğru? Ayrıca bu yapılan Tarih eğitiminin kalitesini ne yönde (olumlu, olumsuz) etkiler?

Araştırmanın Önemi

Yükseköğretim alanında AB düzeyinde yapılan en önemli çalışmalardan biri Avrupa Kredi Transfer Sistemi [AKTS]'dir. Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen AKTS, öğrencilerin yurtdışında aldıkları ve başarılı oldukları ders kredilerinin, bir yükseköğretim kurumundan diğerine transfer edilmesini sağlayan bir sistemdir. Bologna Sürecinin bir diğer önemli bileşeni kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir bir yükseköğretim sistemi kurmaktır. Bunun için AKTS ve diploma eki uygulaması sürecin en önemli bileşenlerinden biri olarak tanımlanmıştır. Bologna Süreci öncesinde uygulanmaya başlanmış olan AKTS sistemi 2012 yılı itibariyle 23 ülkenin tüm yükseköğretim programlarında, 11 ülkenin yükseköğretim programlarının %75'inden fazlasında, Türkiye'de ise %50-75 arasında uygulamaktadır. Almanya, Avusturya ve Slovakya AKTS'yi yükseköğretim programlarının %50'sinden daha az bir kesiminde uygulamaktadır. AKTS'nin uygulanmadığı programlara bakıldığında genelde tıp ve eczacılık gibi alanlar ile güzel sanatlara ilişkin alanları olduğu görülmektedir. AKTS, ülkelerin yükseköğretim sistemlerinin farklı olmasından dolayı hareketlilik ve tanınmanın önünde engel oluşturan sorunlara çözüm getirmek üzere geliştirilen çok önemli bir araçtır. AKTS ders kredileri, bir derste öğrencilere kazandırılan yetkinlikleri esas alır ve bu yetkinlikleri kazanmak için öğrencinin iş yüküne göre hesaplanır. AKTS, bir diploma programının veya dersin öngörülen öğrenme çıktılarını ve yeterliliklerle ifade edilen hedeflerini başarabilmesi için gereken iş yükü göz önünde tutularak hesaplanan bir kredi sistemi olarak tanımlanır. Bologna sürecinin en önemli araçlarından birisidir (YÖK, 2010). Bu çerçevede, tarih bölümü öğrencilerinin, programlarda belirtildiği şekilde araştırma ve yazma konusunda başarılı ve genel kültür bakımından yeterli tarihçiler olarak yetişmeleri hedeflenmektedir. Bununla birlikte bu programlar tarihçilerin geniş bir misyona sahip olmalarını amaçlamaktadır. Tarihsel yöntem üzerinde durulması da geleceğin tarihçilerinin bilimsel araştırmalara yön vermesi; tarihi olgulardan objektif çıkarımlarda bulunması, böylece

olgu ve olayları günün şartlarını göz önünde bulundurarak değerlendirmeleri amaçlanmıştır. Bu doğrultuda tarih programları, öğrencilerin daha fazla araştırma yapmaları ve oluşan şartlar ile ilgili daha çok şey öğrenebilmesini de amaçlamaktadır. Bu bağlamda incelenen ilgili alanyazında AKTS standartına sahip tarih bölümleri ve tarih eğitimi programları ile ilgili çalışmaların sınırlı sayıda olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum dikkate alınarak araştırmada Türkiye'deki üniversitelerde AKTS standardına sahip tarih bölümleri ve tarih eğitim programlarının değerlendirilmesinin önemli olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bu bakımdan ilgili alanyazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Varsayımlar

Araştırmada aşağıdaki varsayımlar kabul edilmiştir:

1. Araştırmada kullanılan veri toplama aracının araştırma amaçlarına uygun verileri toplayabilecek geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu,
2. Araştırmanın örneklemelerinin evreni temsil ettiği,
3. Araştırmada görüşlerine başvurulmuş kişilerin verdikleri yanıtların gerçek görüşlerini yansıttığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırmanın örneklemini, 2013-2014 öğretim yılı içerisinde tarih bölümü bulunan Ankara, Balıkesir, Boğaziçi, Çanakkale, Dicle, Ege, Gaziantep, Hacettepe, Kahramanmaraş, ODTÜ, Süleyman Demirel ve Yakın Doğu üniversitelerinin fen-edebiyat fakültelerindeki tarih eğitim programları,

2. Toplanacak veriler 2013-2014 öğretim yılı içerisinde Ankara, Çanakkale, Hacettepe, Orta Doğu Teknik, Süleyman Demirel Üniversiteleri'nin fen-edebiyat fakültesi tarih bölümünde görev yapan birer öğretim üyesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nin Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde görev yapan iki öğretim üyesi ve bir öğretim elemanı ile sınırlıdır.

Tanımlar

Tarih: İnsanlar zamanının geçişini-mevsimlerin döngüsü, insanın ömrü gibi doğal süreçlerin terimleriyle değil de, insanın şuurlu olarak içine karıştığı ve şuurlu olarak etkileyebildiği belli olay dizilerinin terimleriyle düşünmeye başladığı zamandır(Carr, 2009). Başka bir ifadeyle Tarih; insanın aklını kullanarak, çevresini anlamak ve onu etkilemek için yaptığı uzun mücadeledir (Carr, 2009; akt., İskender, ve Ayşegül, 2008).

AKTS(Avrupa Kredi Transfer Sistemi): Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen AKTS, öğrencilerin yurtdışında aldıkları ve başarılı oldukları ders kredilerinin, bir yükseköğretim kurumundan diğerine transfer edilmesini sağlayan bir sistemdir (Serbest, 2005).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ilgili araştırmalar yurt içinde yapılan araştırmalarla sınırlı tutulmuştur.

Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Safra (2010) , “Tarih Nasıl Öğretilir?” isimli derleme araştırma kitabını 2010 yılında hazırlanmıştır. Konuyla ilgili uzmanlar içinde bulunduğumuz yüzyılda tarih perspektifinin öğrencilere nasıl aktarılacağını, konuyla ilgili yöntemleri örneklerle açıklamışlardır. Yöntemler yapısalcı yaklaşım esas alınarak değerlendirilmektedir.

Erkan (2009), “*Türk Üniversitelerinde Tarih Öğrenimi*” adıyla araştırmasını Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalında doktora çalışması olarak yapmıştır. Araştırmanın amacı, Türkiye’de bulunan yükseköğretim kurumlarından fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri tarih bölümleri ile tarih eğitim anabilim dallarının tarih öğrenimi ve sorunlarını ortaya koymaktır. Genel tarama modeliyle yapılan araştırma tarih bölümü ve tarih eğitimi anabilim dallarının sorunlarını ele almıştır. Bu sorunlar çerçevesinde öğretim elemanları ve öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Ankara, Balıkesir, Gazi, Hacettepe, Marmara ve İstanbul Üniversitelerinin Tarih bölümlerinde görev yapan 70 öğretim elemanı ve bu bölümlerde öğrenim gören 300

öğrenciyle görüşülmüştür. Araştırmanın sonucunda ders süreleri, eğitim materyalleri, kütüphane hizmetleri, öğrenci rehberlik hizmetleri, lisans programlarının süresi gibi sonuçlar tespit edilmiştir.

Ağayev (2006), “Sovyet İdeolojisi Çerçevesinde Türk Cumhuriyetlerinin Tarih Yazımı ve Tarih Öğretimi: Azerbaycan Örneği” adlı çalışması “Sovyetler Birliği Komünist Partisi ideolojisinin” tarih yazımı ile ilgilidir. Ağavey’e göre, 1922 yılında Sovyetler Birliği’nin kurulmasıyla birlikte oluşan Sovyet İdeolojisi Marksizm, Leninizm ve Komünizmi birleştirerek bir Sovyet insan tipi yaratmayı hedeflemiştir. İdeoloji, toplumdaki siyasi ekonomik ve askeri mekanizmaları kullanmıştır. Başka bir mekanizma ise tarih bilimi ve tarih eğitimidir. Sovyet ideolojisinin doğruları tarih eğitimi ile kabul ettirilmiştir. Sovyetlerde yer alan Türkler devlet tarafından güvenilmez bir millet olarak kabul edilmiş ve tarih yazımında Sovyet tarihine bağlanmışlardır. Sistemin güç odağı Komünist Partisi ilk aşamada yerel şubelerine, sonraki aşamalarında da Moskova’daki Parti Merkezine ve Bilimler Akademisi Tarih Enstitüsüne tüm kurumlarıyla bağlı olan Türk Cumhuriyetlerinin tarih yazımını üstlenmiştir

Taşer (2006) “*Cumhuriyet Döneminde Üniversite Eğitiminin Yeniden Düzenlenmesi – 1933 Üniversite Reformu ve Getirdikleri*” adlı araştırmasında üniversite reformunun gelişimini tarihsel olarak anlatmıştır. 1944’te ise üniversitelerin özerk yapısının oluşmasıyla İstanbul Teknik Üniversitesi’nin kuruluş aşaması anlatılmıştır. Seyit Taşer, bu çalışmada üniversitelerin özerkleşmesiyle bilim üretmeleri arasında paralellik kurmaya çalışmıştır. Özellikle 1946 reformundan sonra üniversite öğretim üyelerinin kazanılan bu özerklikle bilimsellikten uzaklaştığı, rektör, dekan ve öğretim üyelerinin belirlenmesinde üniversite bünyesinde oluşturulan kurulun etkili olduğu ve sonrasında bilimsel keşiflerden uzaklaşıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Güler (2005) “Tarihin Toplumdaki İşlevi ve Öğretimi” adlı araştırmasında ana tema olarak tarihin faydacı yönünü ele almıştır. Tarih nedir ve ne işe yarar en temel sorulardır. Bu sorulardan hareketle tarih öğretim programlarının toplumu ne yönde etkilediği ve bu programların tarihin toplumsal işlevini nasıl etkilediği tartışılmıştır. Yazar, tarih öğretimindeki başarısızlığın sebeplerini öğretim elemanlarına, siyasi sebeplere, topluma ve eğitim sorumlularına yüklemektedir. Buna çözüm olarak elinizdeki çalışmaya paralel biçimde düşünmek, keşfetmek, fikir üretmek ve çıkarımlarda bulunmak önerilerini getirmiştir.

Toplumsal Tarih Vakfı'nın (2004) “Tarihin Kötüye Kullanım Biçimleriyle Yüzleşmek” adlı sempozyum bildirileri şeklindeki araştırmalarda tarih dersinin çok kültürlülük söz konusu olduğu zaman diğer ülkelerde nasıl uygulandığını; dost ve düşman terimlerinin zaman ve mekâna göre nasıl değişebildiği tartışılmıştır. Sempozyuma Akdeniz'den Karadeniz'e kadar pek çok ülke katılmış ulusal kimlik anlayışını ve bu anlayışın tarih dersiyle nasıl sağlanabileceği tartışılmıştır.

Oral (2002), “*İmparatorluktan Ulus Devlete Tarih Anlayışı (1908-1937)*” adlı doktora tez çalışmasında Türkiye'deki tarih anlayışının resmi nitelikte olduğunu Batıdaki gibi felsefi temellere dayanmadığını ortaya koymuştur. Çalışmaya göre; ulusal bilinç yaratılmak üzere bir tarih oluşumu cumhuriyetin resmi bir dayanağı olmuştur. Bu resmi tarih anlayışı tarih programına da yansımıştır.

Copeaux (2000), “Tarih Ders Kitaplarında (1931-1993): Türk Tarih Tezinden Türk-İslam Sentezine” adlı araştırma kitabında, sözde Ermeni soykırım iddialarının Türk Tarih Tezi ve Türk İslam sentezi ile yazılan ders kitapları ile çürütülmeye çalışıldığını iddia etmektedir. Bu yüzden Türkiye'de basılan ders kitaplarının Türk unsurunu ortaya çıkarmak amacıyla yazıldığını öne sürmüştür. Copeaux'un kitabı yazma amacı da sözde Ermeni soykırımı ile ilişkilidir. Yazar, ders kitaplarında Malazgirt, Alparslan, İslamiyet'in kabulü gibi konuları ön

plana çıkararak Türkiye’de bu yolla bir ders resmi tarih oluşumun başlatıldığını öne sürmektedir.

Ersanlı (1996), Tarih dersinin ideolojik bir yapılanmayla hazırlandığını doktora tezinden çıkardığı 1996 yılında hazırladığı “İktidar ve Tarih” adlı araştırmasıyla Tarih dersinin ideolojik bir yapılanmayla hazırlandığını ileri sürmüştür. Araştırmacı sözü geçen eserde 1930’lu yıllarda ortaya atılan Türk Tarih Tezi’ni eleştirmekle konuya başlamıştır. 1930’lu yıllardaki tarih anlayışının devletin kendi gücünü göstermek amacıyla yapıldığını ve tezin tarih eğitiminin doğrudan yeni devlete vatandaş yetiştirmeye çalıştığını savunmaktadır. Behar’ın anlattığı tarih, ideolojik felsefeye oturtulmaya çalışılmıştır. Ersanlı bunun; Afet İnan’ın yurttaşlık eğitimi, Fuad Köprülü’nün mili tarih anlayışı Yusuf Akçura’nın ideolojiye hizmet etmesi gerektiğini düşündüğü tarih anlayışı ile ilişkilendirmiştir. Ersanlı’nın ulaşmak istediği nokta, tarihin iktidar tarafından yürütülen ve vatandaşlık eğitimine katkısı olan bir bilim olduğu gerçeğini ispatlamaktır. Ersanlı, bu yüzden çalışma alanına ders kitaplarını da almıştır. “Siyasi tarihçiler” olarak nitelendirdiği Ahmet Ağaoğlu, Reşit Galip, Yusuf Akçura,.

Bölüm II

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada karma yöntem desenlerinden yakınsayan karma desen yöntemi kullanılmıştır. Yakınsayan karma desen yönteminin en belirgin özelliği araştırmacının nitel ve nicel basamakları araştırma sürecinin aynı olan bir aşamasında eş zamanlı olarak uygulanmasıyla oluşur. Bu desen yöntemlere eşit öncelik verir, analiz sırasında bu aşamaları birbirinden ayrı tutar ve genel yorumlama yaparken sonuçları birleştirir (Creswell ve Clark, 2014).

Araştırmanın nicel basamağında tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir modeldir (Karasar, 2009). Bu çalışmada Türkiye'deki üniversitelerde tarih eğitimi ve tarih bölümü programları inceleneceğinden tarama modeli seçilmiştir.

Araştırmanın nitel basamağında ise nitel araştırma desenlerinden biri olan “Olgu Bilim” deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara, Balıkesir, Boğaziçi, Çanakkale, Dicle, Ege, Gaziantep, Hacettepe, Kahramanmaraş, ODTÜ, Süleyman Demirel ve Yakın Doğu Üniversitelerinin Fen edebiyat fakültelerinde bulunan tarih anabilim dalı veya bölümlerinin ders programları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu programların zorunlu ve seçmeli dersleri Türk ve Dünya tarihi, genel kültür, metodoloji, arşiv tarama ve alan dışı dersler oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme çeşitlerinden biri olan “ölçüt örnekleme” yoluyla belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır(Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çerçevede araştırmanın çalışma grubunu Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Kahramanmaraş Üniversitesi, Çanakkale, Süleyman Demirel Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi birer öğretim üyesi ile Kahramanmaraş Üniversitesi’nden üç, Çanakkale Üniversitesi’nden iki, diğer üniversitelerden birer öğretim elemanı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Üniversitelerin tarih bölümleri ile tarih eğitimi ders programlarına resmi internet sitelerinden ulaşılmış ve bu dersler yarı dönemlere ayrılarak yapılmıştır.

Araştırmanın görüşme soruları ise veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın görüşme soruları hazırlanırken öncelikle konu ile ilgili alan yazın taranmış, bu alanda tecrübeli ve uzman kişilerden görüş alınmıştır. Görüşme sorularının geçerlilik ve güvenilirliğini tespit etmek amacıyla çalışma grubunun dışında kalan ve daha önce bu konuda deneyimleri olan üç öğretim üyesi ile ön uygulama yapılarak ön uygulama sonucunda elde edilen sonuçlara göre görüşme soruları düzeltilmiştir. Araştırmanın uygulama sürecinde gerekli izinler alınarak öğretim elemanlarının uygun olduğu gün ve saatler belirlenerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 30-35 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada nitel ve nicel verilerin analizinde içerik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın nicel verileri örnekleme dâhil edilen ders programlarının içerikleri incelenerek her bir ders programı için kategoriler belirlenmiştir. Bu kategoriler her üniversite için değişiklik göstermektedir. Genel kültür, alan ve yöntem dersleri hem tarih bölümü hem de

tarih eğitimi anabilim dalı için geçerli olmuştur. Başka bir ifadeyle tarih eğitimi bölümünün hem yöntem hem de pedagojik formasyon için programa dahil ettiği dersler de içerik analizine dahil edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu aşamada çeşitli kodlar oluşturulmuş, kodlardan yola çıkılarak temalar belirlenmiştir. Bu aşamada diğer bölümlerle ortak olarak okutulan dersler analize dâhil edilmemiştir. Her bir programın nicel toplamı, dâhil edileceği kategori dikkate alınmıştır. Daha sonra bu kategoriler bölümün amaçlarıyla karşılaştırılıp amaçlara uygun olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmanın görüşme sorularının analizinde ise uygulanan görüşme formunun verilerinin incelenmesinde nitel veri analizlerinden “içerik analizi” yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın betimsel analizinde elde edilen veriler sistematik ve açık bir dille betimlenmiş olup, öğretim elemanlarının görüşlerini yansıtmak amacı ile doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmada betimsel analiz sonucu keşfedilmeyen kavram ve temalar içerik analizi yolu ile keşfedilmeye çalışılmıştır. İçerik analizinde birbirine benzeyen veriler, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde alanında uzman iki araştırmacı tarafından bir araya getirilerek kodlar oluşturulmuş ve düzenlenmiştir. Betimsel ve içerik analizinden sonra belirlenen ana tema ve alt temalar karşılaştırılarak “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” alanında uzman iki araştırmacı tarafından tartışılarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman ‘ın(1994) belirttiği gibi Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) şeklinde güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Bu şekilde araştırmanın güvenirliliği % 88 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik yüzdesinin %70 ve üzerinde olması araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Kodlama sonucu oluşan kavram ve temalar tablolar şeklinde ifade edilmiştir. Katılımcıların görüşleri doğrudan alıntılar şeklinde araştırmaya yansıtılmıştır.

Bölüm III

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya Dahil Edilen Üniversitelerde Tarih Bölümü Programlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Eğitim programı; konular, içerik, çalışmaların programlanması, öğretim materyallerinin listesi, derslerin sıralanması, hedef davranışlar, okul içinde ve dışında öğretilenler, okul personeli tarafından planlananlardan oluşur. Bir eğitim programı; *istendik hedef ve davranışların kazanılması için stratejilerin belirlendiği yazılı doküman ya da eylem planı* olarak tanımlanır (Demirel, 2009, s.3).

Bu bölümde araştırmaya dâhil edilen söz konusu üniversitelerin tarih bölümü programlarının içeriği çeşitli kriterler açısından incelemeye alınmıştır. Çalışmanın kapsamında ders içerikleri, öğretim materyalleri, örtük öğretime dâhil olan konular ya da yöntemler dikkate alınmamıştır. Onun yerine zorunlu ve seçmeli derslerin sıralanması ve hedefleri bölümün misyonu ve vizyonu da dikkate alınarak sıralanmıştır.

Eğitim programlarının son yıllarda en önemli gelişim göstergesi olarak kabul edilen *geleneksel ve subjektif yargılara dayanan bir tutumdan, bilimsel araştırma anlayışı ile insan davranışlarının sebeplerinin araştırılması ve programların bu davranışların gelişmesine katkıda bulunacak şekilde ele alınması bu araştırmanın da kapsamına dâhil edilmektedir* (Varış, 1996, s.23). Eğitim programları başta deneme, pratik çerçeve içinde ele alınmış daha sonra da uygulamayı gerektirdiğine karar verilmiştir. Modern tarih yazıcılığı da kısmen bunu gerektirir. Tarih eğitim programları değerlendirmeye alındığında subjektif bir mantıkla yaklaşım önemli görülmektedir. Çalışma çerçevesinde ele alınacak kriterlerden biri de tarih programlarının hazırlanmasında subjektif hareket edilip edilmediğidir. Milliyetçi bir tarih anlayışı, bilim insanlarını kuşkuya ve kaygıya götürür. Bu sebeple incelenen programlarda doğrudan bakılan kısım tarih bölümü programının misyonu, vizyonu ve amaçlarıdır.

Tarih öğretiminde ise pozitivist akılcı paradigmalara dayalı tarih programları günümüzde bilimsel gelişmeleri takip eden nesiller yetiştirmenin önemini belirtir (Dilek, 2007: 34). Bu yolla kazandırılacak becerileri Gunning (1978) şöyle sıralamıştır; *çevirme, dönüştürme, yorum, uygulama, değer biçme, değerlendirme, analiz ve sentez* (Akt., Demircioğlu, 2007, s.27). Öğrencilerin bu sayede bilgileri kendi cümleleriyle yorumlamaları, analiz ve sentez etmeleri beklenir. Kısaca öğrencilerin tarihsel olayları, durumları ezberlemeleri değil yorumlamaları hatta sorunlara çözüm bulmaları beklenir.

İncelenen programların çoğunda tarih bölümünün amaçlarını arşiv belgeleri okumak ve tarihsel bilince ulaşmak anahtar terimleri oluşturmaktadır. Bu durumun günümüz tarih yazımını ne kadar etkilediği bir tartışma konusudur.

Ders programlarında tarih derslerinin kronolojik bir sırayla yazılması; tarihin zaman kavramıyla ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır. Zaman kavramıyla ilgili günümüzde sıklıkla rastlanılan kavram karmaşası; tarihsel olayları olduğu zaman kavramı içerisinde değerlendirmeden, doğru ya da yanlış kalıplarına ulaşılmasıdır. Çalışma kapsamında da değerlendirilecek olan bu kavram; *ister uzak isterse yakın geçmişi belirleyen bir olay olsun geçmişin o koşullar içinde değerlendirilmesini gerektirir* (Dilek, 2007, s.16).

Yaşanılan yere, çevreye ve olaya bağımlılık milliyetçi bir tarih anlayışını ortaya çıkarır ki bu da olayların değerlendirilmesi açısından bizi başka bir boyuta götürür. Dolayısıyla ders programlarının subjektif olarak hazırlanmasında mekâna ve olaya bağlılığı da etkilemektedir (Dilek, 2007, s.35).

Kronolojik düşünme becerisi; tarihsel anlama, kavrama, analiz ve yorum yapma tarihsel araştırma becerileri, tarihsel problemleri çözme gibi becerilerden oluşur. Bu şekilde belirtilen beceriler aynı zamanda milli eğitim programında da bulunmaktadır. Dünyada bu program II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte teknolojik ve ekonomik açıdan gelişmiş

ülkelerin programlarında yer almaktadır. Örneğin 1960 yılında İngiltere tarih derslerinin amacını tartışmaya açmıştır (Demircioğlu, 2009).

Çalışma kapsamında zaman ve mekânın ciddi bir şekilde sorgulanması subjektif bir programın olması dolayısıyla amaçlarda belirtildiği üzere, tarihi belgelerin herhangi bir çıkar gütmenden okunması sonucunu ortaya çıkarır. Ele alınan programlar bu amaçla değerlendirilmektedir.

Günümüz üniversitelerinin fen-edebiyat fakültelerinin programları sekiz yarıyılı kapsayacak şekilde ayrı tablolar halinde verilmiştir. Bu tablolarda birinci yarıyıl, ikinci yarıyıl, üçüncü yarıyıl, dördüncü yarıyıl birlikte beşinci yarıyıl, altıncı yarıyıl, yedinci yarıyıl, sekizinci yarıyıl da yine gruplandırılarak birlikte verilmiştir. Böylece tabloların yorumlanmasının daha kolay olabileceği düşünülmüştür. Derslerin verildiği tablolar üniversitelerin resmi sitesine bağlı olarak yapılandırılmış ve ilk bölümde yalnızca zorunlu dersleri ele almaktadır.

Ankara Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Zorunlu Derslerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1

Ankara Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Eski Doğu Tarihi	Eski Batı Tarihi
Orta Asya Türk Tarihi (Başlangıçtan X. yy. 'la)	Selçuklu Tarihi
Osmanlıca I	Osmanlıca II
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Avrupa Tarihi I (IV-XV. yy.)	Osmanlı Diplomatiği
Anadolu Beylikleri ve Osmanlı Devleti 'nin	Avrupa Tarihi II (XV-
Kuruluş Dönemi	XVIII. yy.)
Karadeniz 'in Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve	Osmanlı Tarihi I (XV-
Rusya Tarihi	XVI. yy.)
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Dünya Tarihi (XVIII-XX. yy Asya Amerika	Cumhuriyeti Dönemi
Afrika)	Türk Siyasal Hayatı
	Mezuniyet Tezi
	Mezuniyet Tezi

Tablo 1’ incelendiğinde dersler kronolojik sıra ile işlenmektedir. Örneğin birinci yarıyıl okutulan Osmanlıca-I dersinin yerini ikinci yarıyıl Osmanlıca II dersi almaktadır.

Ankara Üniversitesi Tarih Bölümünün genel amacı olarak Türk ve Dünya tarihini araştırmak ve gerekli arşiv çalışmaları için dil öğrenimine yardımcı olmak belirlenmiştir.

Mezuniyet tezleri hariç 15 ders bulunmaktadır. Programda son dört yarıyıl ağırlıklı olmak üzere toplam yedi adet ders Genel Türk Tarihi ve Osmanlı Tarihi ile ilgilidir. Bu durumda derslerin %46’sı Türk ve Osmanlı Tarihi ile ilgilidir. Altı (%40) ders de Avrupa ve Dünya tarihi ile ilgilidir. Arşiv tarama ile ilgili ders sayısı ikidir (%14).

Verilen programa göre tarih yöntemi yalnızca tek dönemde anlatılmaktadır. Bu da belirli bir disipline bağlı olduğunu daha önce belirttiğimiz tarih dersi için önemsiz görülen bir durumdur. Bu derslerin araştırma yöntemleri ya da tarihsel yöntem anlamında çoğaltılması öğrencilerin tarih disiplininin felsefesiyle ilgili daha çok şey öğrenmeleri anlamına gelir.

Çalışma kapsamında 13.03.2014 tarihinde Yrd. Doç. Dr. Cihat Aydoğmuş¹ ile yapılan görüşmede ders programlarının yeterli olup olmadığı ile ilgili soruya amacın yalnızca tarihçi yetiştirmek olduğunu ve bu tarihçilerin de tarihe bütüncül bakabilen tarihçiler olması gerektiğini belirtmiştir. Zorunlu ve seçmeli derslerin faydalı olup olmadığı ile ilgili soruya cevaben; *“Derslerin genel olarak faydalı olabilmesi için az sayıda öğrenci ile yapılması, herhangi bir materyalin dayatılmaması ve tarihi eserlerin yanına edebi eserleri de katarak bir öğretim metodunun denenmesi faydalı olabilir”* yanıtı alınmıştır.

Tarih bölümlerinin, tarih eğitimcisi mezun etmek gibi bir misyonunun olup olmadığı da ayrı bir tartışma konusudur. Bu konuda çeşitli eğitim fakültelerinde formasyon dersleri de açılmaktadır. Ankara Üniversitesi tarih bölümünü temsilen görüşülen öğretim elemanı bu konuda; *“Bu, istihdam meselesi ile ilgili bir problemdir. Öncelikle gençlerin üniversiteden sonra iş hayatına atılmasındaki zorluklar halledilmelidir”* şeklinde bir görüş beyan etmiştir. Dolayısıyla bu durumun, tek başına bir üniversitenin halledebileceği bir şey olmadığı devletin istihdam politikasıyla hareket etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bologna süreci ile ilgili olarak da; *“Tarih Bölümü olarak herhangi bir beklentimiz olmadığı gibi mevcut programımızın da işleyişini ve ders yüklerini problemlili bir hale getirdi. Sürekli Bologna için bir üst makamdan istekler ve düzenlemeler gelmesi bölüm programımızın işleyişini ve düzeni bozdu. ‘Kurumlardaki süreklilik başarıyı getirir’ ilkesi de sürekli istenen değişiklik talepleri nedeniyle zedelendi”* şeklinde bir görüş beyan etmiştir.

¹ Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü öğretim elemanı

Ortadoğu Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 2.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Classical Civilization Of Greece & Rome I	Classical Civilization Of Greece & Rome II
Ottoman Turkish I	Ottoman Turkish II
Readings In History I	Readings In History II
History Of Eastern And Western Civilizations I	History Of Eastern And Western Civilizations II
English For Academic Purposes I	English For Academic Purposes II
Türkisch I	Introduction To Information Technologies And Applications
Türkisch I	Türkisch II
Elementary Türkisch	Türkisch II
	Intermediate Türkisch
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Ottoman Paleography&Diplomatics I	Ottoman Paleography & Diplomatics II
The Rise Of The Ottoman Empire	Medieval European History
Academic Oral Presentation Skills	The Decline Of The Ottoman Empire
Principles Of Kemal Atatürk I	
History Of The Turkish Revolution I	
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Methodology In History I	Methodology In History II
Modern European History	Ottoman Modernization II
Ottoman Modernization I	Advanced Communication Skills
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Readings In The History Of The Turkish Revolution I	Readings In The History Of The Turkish Revolution II
Contemporary World History I	Contemporary World History II

Bilindiği gibi Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğretim dili olarak İngilizceyi kullanan bir üniversitedir. Dolayısıyla tarih bölümü programı da İngilizce yapılandırılmıştır. Misyonunu iyi bir tarihçiyi genel kültür bakımından da zengin yetiştirmek ve tarihsel çalışmalar konusunda bilgilendirmek üzerine kurmuştur. Ayrıca belgeleri hem Osmanlı Türkçesi hem de İngilizce olarak okutmayı amaçlamıştır. Üniversitenin diğer üniversitelerden

ayrı olarak açtığı toplam sayıda 29 adet ders bulunmaktadır. Sekiz (%28) ders dünya tarihi, sekiz (%28) ders Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi ile ilgilidir. Bu dersler arasında Eski Türk tarihi ya da Selçuklu tarihine ait derslerin bulunmaması dikkat çekicidir. Arşiv belgelerini okutacak Osmanlı Türkçesi ve Osmanlı Diplomasisi ile ilgili ikişer dönemde toplam dört (%14) ders bulunmaktadır. Bu sayı Ankara Üniversitesinde okutulan derslerden daha fazladır. Dolayısıyla Orta Doğu Teknik Üniversitesinin bu anlamda tarih bölümü amaçlarına uyarak kültürel anlamda zengin bir program hazırladığı da açıktır. Ayrıca Orta Doğu Teknik Üniversitesinde genel kültür bakımından zengin bir literatüre sahip olan tarihçiler yetiştirmek amacıyla “*İletişim Becerileri, Sözel Akademik Yetenek, Mesleki İngilizce*” gibi dersler de okutulmaktadır. Bu dersler toplamda 5 (%17)’tir..

Yüzyılın araştırmacı tarih yazımını benimseyen Orta Doğu Teknik Üniversitesi hem dil hem de bilgisayar teknolojisinde de bu amacı dikkate almaktadır. Bunun en açık göstergesi ders programında bilgisayar uygulamaları ve akademik yazma ilkeleri ile ilgili toplamda üç (%10) ders olmasıdır. Bununla birlikte toplam dört (%14) ders tarihsel metodolojiyi kavramak üzere açılmıştır. Ayrıca misyonda belirtilen tarih bölümü mezunlarından iyi birer tarihçi yetiştirme amacıyla uyuşmaktadır.

Konuyla ilgili olarak 15.03.2014 tarihinde Dr. Ş. Akile Zorlu Durukan² ile yapılan görüşmede kendisine programdaki derslerin yeterli olup olmadığı sorulmuş kendisi de çalıştığı kurum için yeterli olduğunu fakat bunun üniversiteden üniversiteye fark edebileceğini söylemiştir. Ayrıca zorunlu ve seçmeli dersler ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Soruya “*zorunlu ders sayısının belki biraz azaltılması, öğrenciye alternatif program paketlerinin sunulabileceği programlar daha faydalı olabilir*” şeklinde bir cevap vermiştir. Verilen cevap öğrencilerin tarih biliminde istedikleri alanı seçmeleri bakımından özgürce değerlendirebilecekleri yer gibi görünmektedir.

² Orta Doğu Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü öğretim elemanı

Durukan genel olarak tarih eğitiminin temel amaçlara ulaşmadaki yeterlilik konusunda herkesin farklı bir görüşü olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca tarih eğitiminin kendisine göre yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Tarih bölümü öğrencilerinin öğretmen almasına karşı olmadığını belirten Durukan, “*Tarih bölümleri sadece tarih konusunda eğitim verirler ve öğrencinin kazandığı bilgiyi nasıl öğretecekleri konusuyla ilgilenmezler*” şeklinde ifade etmiştir.

Tarih bölümü ve tarih eğitiminin misyon ve vizyonlarının formal ifadelerden öteye geçmesi gerektiğini belirten Durukan modern anlamda bir üniversiteye de işaret etmektedir.

Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü ders programını zorunlu ve seçmeli dersler olarak iki bölüme ayırmıştır. Bu çalışmada da aynı yöntemle ders programı belirtilecektir.

Tablo 3

Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I. YIL	II. YIL
Historical Method and Thought I,II (Tarihsel Yöntem ve Kuram)	Introduction to Statistics for Social Sciences II (Sosyal Bilimler için İstatistiğe Giriş II)
The Making of the Modern World I (Modern Dünyanın Oluşumu I)	Research Methods in History (Tarihte Araştırma Yöntemleri)
The Making of the Modern World II (Modern Dünyanın Oluşumu II)	Pre-Ottoman Turkish History (Osmanlı Öncesi Türk Tarihi)
Introduction to Statistics for Social Sciences I (Sosyal Bilimler için İstatistiğe Giriş I)	Ottoman History: the Classical Period (Osmanlı Tarihi: Klasik Dönem)
	Introduction to Western European Mediterranean, and Islamic Civilizations (From Antiquity to the end of the Middle Ages) (Batı Avrupa, Akdeniz ve İslam Uygurlıklarına Giriş: İlkçağdan Ortaçağ Sonuna Kadar)
III. YIL	IV. YIL
Late Ottoman History (Geç Osmanlı Tarihi)	Historiography I,II (Tarih Yazıcılığı, I, II)
History of Modern Turkey (Modern Türkiye Tarihi)	Thesis, I,II (Tez, I, II)

Boğaziçi Üniversitesi de Orta Doğu Teknik Üniversitesi gibi İngilizce öğretim yapan ve ders programları ile içeriklerini İngilizce olarak hazırlayan bir üniversitedir. Ankara Üniversitesinden farklı olarak burada da Orta Doğu Teknik Üniversitesinde olduğu gibi tarih yazıcılığı ile ilgili iki dönem okutulmakta olan bir ders hazırlanmıştır. Sözü edilen dersler Boğaziçi Üniversitesi tarih bölümünün amaçlarına da uyum sağlamaktadır. Üniversite, amaçlarını çağdaş dünyayı bilimsel bakış açısıyla inceleyecek tarihçiler yaratmak olarak tanımlamıştır. Bu tanımlama çok klasik gibi görünse de incelenen program dolayısıyla da oldukça gerçekçi bir bakış açısı sunmaktadır.

Zorunlu olarak okutulan 14 dersten üç ders (%21) dünya tarihi, 4 ders (%29) Osmanlı öncesi ve sonrası olmak üzere Türk tarihini esas alır. Bu derslerin modern dünyanın oluşumu ve Osmanlı Öncesi Türk Tarihi şeklinde ayrılması dikkat çekicidir. Öyle ki tarihsel devirler çok fazla dikkate alınmamış daha çok kronolojik zaman içerisine dünya genelindeki değişimler dikkate alınmıştır. Bu da kronolojik olarak verilen derslerde zaman sıralamasının değişimi takip etme işlevine vurgu yapılmasını sağlamaktadır.

Yine bu programda tarihsel yöntem ve kuram dersi ve tarih yazıcılığı dersi bu çalışmada metodoloji dersi olarak sayılmıştır. Bu ders de birer dönemde olmak üzere toplam beş (%36) ders halinde verilmiştir. Bu derslerin programa konulması yazım yöntemini kavramaları ve 21. yy. tarihçiliğinin problem çözme, tartışma, anlama, yazma, değerlendirme yapma becerilerinin kazandırılması bakımından önemlidir.

Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 4

Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I.Yarıyıl	II. Yarıyıl
İlkçağ Tarihi	Türk Tarihi
Tarih Metodolojisi	Osmanlıca II
Osmanlıca I	İlkçağ Medeniyetleri
Bilgisayar ve Tarih I	Türk Dili II
Temel İngilizce I	Temel İngilizce II
Türk Dili I	Temel Bilgi Teknolojileri Kullanımı
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Müslüman Türk Dünyası	Klasik İslam Medeniyeti
Osmanlıca III	Osmanlıca IV
Ortaçağ Avrupa Tar.	Proseminer
Klasik Dönem İslam Dünyası	Ortaçağ Avrupa Medeniyeti
Atatürk İlkeleri ve İnk. Tar. I	Atatürk İlkeleri II
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Yeniçağ Av. Tar.	Yeniçağ Avr. Med.
Türk Tarihi Semineri	Osmanlı Tarihi
Sömürgecilik Tar.	Osmanlı Tarihi Semineri
Osmanlı Tar. I	Bizans Tarihi
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Osm. Sos.Eko. Tar.	Çağdaş Dün. Tar. Sem.
Yenileşme Tar. Sem.	Klasik Dön. Osmanlı Kültürü
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Çağdaş Türkiye Tarihi I	Çağdaş Türkiye Tarihi II
Yenileşme Tarihi	
Çağdaş Dünya Tar.I	

Hacettepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü misyonunu incelenen diğer üniversitelere nazaran tarihsel akış içerisinde tanımlamıştır. Tarih bölümü öğrencilerinin Türk ve dünya tarihi çerçevesinde Türklerin yaşadıkları coğrafyaları takip ederek insanlık ve ülke yararına toplum hafızasının sağlıklı bir şekilde oluşmasına yardımcı olmak, bugünün anlaşılmasında tarihsel bilinci kullanmak olarak yorumlamıştır.

Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü ders programı tarihsel zaman kavramına uygun bir biçimde program ayarlamıştır. Programda ortak derslerin dışında 38 adet ders görülmektedir. Diğer üniversitelerin programlarından fazla olmasının nedeni misyonda bahsedilen Türklerin yaşadığı coğrafyanın takip edilerek derslerin konulmasıdır. Bu anlamda tarihsel süreç çok fazla dikkate alınmıştır. 38 dersin 12'si (%32) dünya tarihi ile 12 (%32) ise genel Türk tarihi, Osmanlı tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti dönemi ile ilgilidir. Programda metodoloji ile ilgili bir (%3) ders bulunmaktadır. Genel olarak tarihsel sürecin dikkate alınması metodolojinin önemsenmemesi durumunu ortaya çıkarmıştır. Programda arşiv taramasını destekleyecek Osmanlıca I, II, III, IV olmak üzere toplam dört (%11) ders verilmektedir.

11.03.2014 tarihinde Doç. Dr. Fatih Yeşil³ ile yapılan röportajda tarih bölümü ve tarih eğitimi ders programı alanında öğretmen yetiştirme konusunda yeterli olmadığını belirtmiştir. Buna kanıt olarak da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan sınavlardaki başarısızlıkları göstermektedir. Bu bölümlerin geliştirilmesi için uluslararası standartların takip edilmesi gerektiğine inanarak görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: *“Öğretim üyelerinin, tarih alanında yurtdışında yapılan çalışmaları daha yakından takip etmesi ve verdikleri derslerin de kalitesini artıracaktır. Fakat öğretim üyelerinin bu türden bir yaklaşıma ve karşılaştırmalı tarihe yaklaşımları genel olarak sıkıntılıdır. Yabancı dil konusundaki yetersizlik ve bu konudaki isteksizlik öğretim üyelerinin kendilerini geliştirmek konusunda önlerinde duran en ciddi engeldir.”* Bu düşünceye paralel olarak Yeşil, Bologna süreci ile ilgili her şeyde olduğu gibi uygulamaların kâğıt üzerinde kaldığını düşünmektedir. Tarih eğitiminde günümüzde temel amacın öğretim üyelerinin ikinci öğretim, ek ders gibi uygulamalarla para kazanmayı hedeflediklerini söylemiştir. Dolayısıyla hedef, eğitimden çok pragmatik bir bakış açısıyla maddi öğeleri kullanmaya dönüşmüştür.

³ Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı Yardımcısı

Balıkesir Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 5

Balıkesir Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I.Yarıyıl	II.Yarıyıl
Osmanlı Paleografyası I	Osmanlı Paleografyası II
Osmanlı Tarihi I	Osmanlı Tarihi II
İslam Tarihi ve Uygarlığı I	İslam Tarihi ve Uygarlığı II
Tarih Metodolojisi	İslamiyetten Önce Türk Tar. II
Eski Anadolu ve Yakınoğu Tarihi	Tarih Sosyolojisi
Atatürk İlkeleri ve İnk.Tar. Türk Dili	Bilgisayar Kullanımı
Yabancı Dil İngilizce	Atatürk İlkeleri ve İnk.Tar. Türk Dili
III.Yarıyıl	Yabancı Dil İngilizce
Osmanlı Paleografyası III	IV.Yarıyıl
Osmanlı Tarihi III	Osmanlı Paleografyası IV
Osmanlı Mües.ve Med.Tar. I	Osmanlı Tarihi IV
Büyük Selçuklu İmp.Tarihi	Osmanlı Mües.ve Med.Tar. II
Siyasal Düşünceler Tarihi	Ortaçağ Avrupa Tarihi
Roma Tarihi	Anadolu Selçuklu Tarihi
Osmanlı Tarihi Kaynakları	Çağdaş Tarih Araştırmaları
Osmanlı Türkçe'si Metinleri	Milli Mücadelede Balıkesir
Balkan Dev. Tarihi (20.Y.Y.)	Osmanlı Paleografyası IV
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Osmanlı Tarihi V	Osmanlı Tarihi VI
Selçuklu Mües.ve Med.Tar.	Bizans Tarihi
Çağdaş Türk Dünyası Tarihi I	Çağdaş Türk Dünyası Tarihi II
Osm. Dev. Sos. Ek. Tar. I (Tan.Ö.)	Osm.De.Sos.Ek.Tar.II (Tan.S.)
Yen. Çağ. Avr. Tar.ve Med.I	Yak.Çağ.Avr. Tar.ve Med.
Osmanlı Arşiv Belgeleri I	Osmanlı Arşiv Belgeleri II
Osm. Dev. Çağdaşlaşma Hareketleri	Yen. Çağ. Avr. Tar.ve Med. II
Anadolu Türk Beylikleri Tr.	Klasik Dön.Osm. Dev.Anlayışı II
Klasik Dön. Osm. Dev. Anlayışı I	Yeniçağ'da Sömürgecilik
Kafkasya Tarihi	VIII. Yarıyıl
VII. Yarıyıl	Türk. Kült. ve Uygarlık Tar. II
Türk. Kült. ve Uygarlık Tar. I	Türkiye Cumh. Sosy.Eko. Tar. I
Türkiye Cumh. Sosy.Eko. Tar. I	Türkiye Cumh. Sosy.Eko. Tar. II
Türkiye Cumh. Siyasi Tar.	XX. Yüzyıl Siyasi Tarih. II

Tablo 5

*Balıkesir Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler**(Devamı)*

XX. Yüzyıl Siyasi Tarih. I	Cumh. Dön. Dış Politika II
VII. Yarıyıl (Devamı)	VIII. Yarıyıl (Devamı)
Cumh. Dön. Dış Politika I	XX. Yüzyıl Orta Doğu Tar. II
XX. Yüzyıl Orta Doğu Tar. I	Bitirme Tezi
Bitirme Tezi	Türk Demokrasi Tarihi
Rusya Tarihi I	Rusya Tarihi II
Osmanlı Diplomatiği I	Osmanlı Diplomatiği II
Yeni ve Yakın Çağ Ticaret Tar.	Geç-Antik Çağ. Akdeniz Dün.

Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde toplam 64 zorunlu alan dersi okutulmaktadır. Bu derslerin 42'si (% 65) Türk ve Osmanlı Tarihi, 12'si (%19) Dünya ve Avrupa tarihi ile ilgilidir. Çalışmanın ana konusunu oluşturan tarihsel metodoloji ise üç dersle (% 5) sınırlandırılmıştır. Bu derslerin içinde *Tarih Metodolojisi*, *Çağdaş Tarih Araştırmaları*, *Osmanlı Tarihi Kaynakları* dersleri bulunmaktadır. Arşiv araştırmalarına ışık tutan ve eski metinleri okumaya yardımcı dersler *Osmanlı Paleografyası*, *Osmanlı Arşiv Belgeleri* ile devam niteliğindeki derslerdir. Bu dersler toplam yedi (%9)'dir. Bir ders de (% 2) alanla ilgili *Tarih Sosyolojisi* dersi programa konulmuştur. Bu derslerin metodoloji derslerinden fazla olması ise oldukça şaşırtıcıdır. Balıkesir üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi misyonunun ana temasını “batıya ayak uydurmak” üzerine kurmuştur. Bu açıdan bakıldığında tarihsel gelenek içinde metodoloji sorununu dikkate almak önemlidir ve konuyla ilgili derslere önem verilmesi gereklidir.

Süleyman Demirel Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine

İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 6

Süleyman Demirel Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I. Yarıyıl Osmanlı Türkçesi I Eski Çağ Tarihi Tarihçilik İslam ve İslam Medeniyeti Tarihi (570-1258) İslam Öncesi Türk Tarihi İngilizce Atatürk İlkeleri Çağdaş Türk Tarihi I	II. Yarıyıl Osmanlı Türkçesi II Eski Çağ Uygarlığı Tarihi İlk Müslüman Türk Devletleri Tarih Bibliyografyası İngilizce Atatürk İlkeleri Çağdaş Türk Tarihi I Eski Çağ Tarihi
III. Yarıyıl Osmanlıca III Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi Yeniçağ Avrupa Tarihi Ortaçağ Tarihi ve Avrupa Medeniyeti V. Yarıyıl Osmanlı Kurumlar Tarihi I Osmanlı Tarihi (1300-1566) Colonialism Tarih Seminerleri II	IV. Yarıyıl Osmanlıca IV Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi ve İlkeleri Türk Kültür Tarihi Tarih Seminerleri I VI. Yarıyıl Osmanlı Kurumlar Tarihi II Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi Osmanlı Tarihi II (1566-1789) Modern Ortadoğu Tarihi
VII. Yarıyıl Final Projesi-I Osmanlı Tarihi III (1789-1918) Türkiye Cumhuriyeti Tarihi (1923-1938) Geç Modern Avrupa Tarihi Türkiye Dış İlişkileri Tarihi (1923-1960) XX. Yüzyıl Dünya Tarihi Girişimcilik	VIII. Yarıyıl Final Projesi II Çağdaş Türk Tarihi Tarih Felsefesi Osmanlı Tarihi modernizasyon Türkiye Cumhuriyeti Tarihi (1938-1980) Bilimsel ve Kültürel Etkinlikler

Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü ders programında 36 ders bulunmaktadır. Bu derslerin 18'i (%50) Türk ve Osmanlı Tarihi ile

ilgilidir. 10 ders (%28) Dünya ve Avrupa Tarihi ile ilgilidir. Bu derslerin dördü (%11) *Tarih Felsefesi*, *Tarihçilik* gibi tarihsel metodolojiyi anlamlandıran derslerdendir. Aynı oranda arşiv araştırmalarını başlatmak üzere verilen dersler vardır. Bunlar Osmanlı Türkçesi dersleridir. Bu derslerin eşit olarak programa dâhil olması dersler arasında bir ayırım gözetilmediği fikrini öne sürmektedir. Bu da üniversitenin çağdaş değerleri takip eden bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

06.04.2014 tarihinde Prof. Dr. Süleyman Seydi⁴ ile yapılan görüşmede tarih bölümü öğrencilerinin tarihçi olarak yetişmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Buna rağmen tarih bölümü öğrencilerinin akademik eğitim almaları gerektiğini düşünmektedir. Katılımcı ayrıca programların geliştirilmesi için Osmanlıcanın yanında başka yabancı diller verilmesi gerektiğini söylemiştir. Böylece öğrenciler kendilerini geliştirmeleri için alan bulacaktır.

Seçmeli ve zorunlu derslerin verilmesi ile ilgili olarak da; “*Dersin sayısı azaltılıp içerikleri üzerinde uzun uzun tartıştıktan sonra yeni programlarla yola devam edilmeli*” şeklinde görüş belirtmiştir.

⁴ Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü başkanı

Yakın Doğu Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 7

Yakın Doğu Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Osmanlı Türkçesi I	Osmanlı Türkçesi II
Tarih Metodolojisi ve Kaynak Bilgisi	Ortaçağ Avrupa Tarih ve Medeniyeti
Türk Tarihine Giriş I	Türk Tarihine Giriş II
İlkçağ Tarih ve Medeniyeti (Antik Yunan-Roma-Mısır)	İslâm Tarihi ve Medeniyeti
İlkçağda Anadolu Tarihi	İlkçağ Tarih ve Medeniyeti II
Türkçe I: Yazılı Anlatım	Türkçe II: Sözlü Anlatım
İngilizce I	İngilizce II
Atatürk İlke ve İnkılapları I	Atatürk İlke ve İnkılapları II
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Osmanlı Arşiv Vesikaları I	Osmanlı Arşiv Vesikaları II
Yeniçağ Avrupa Tarihi ve Med.	Yakınçağ Avrupa Tarihi ve Med.
Osmanlı Tarihi I (1299-1451)	Osmanlı Tarihi II (1451-1520)
Uygarlık Tarihi I	Uygarlık Tarihi II
Selçuklular ve Anadolu Beylikleri Tarihi I	Selçuklular ve Anadolu Beylikleri Tarihi II
Selçuklular ve Anadolu Beylikleri Devri	Osmanlı Tarihçiliği ve Tarihçileri
Türkiye Sosyal-Ekonomik Tarihi	Bilgisayar II
Bilgisayar I	Türkiye Coğrafyası
Genel Coğrafya	VI. Yarıyıl
V. Yarıyıl	Osmanlı Arşiv Vesikaları IV
Osmanlı Arşiv Vesikaları III	Bizans Devleti Tarihi II
Bizans Devleti Tarihi I	Osmanlı Tarihi (1520-1789) IV
Osmanlı Tarihi (1520-1789) III	Osmanlı Devlet Teşkilatı II
Osmanlı Devlet Teşkilatı I	20. yy Türk Dünyası Tarihi
Türk Dünyası Tarihi	Kıbrıs Tarihi II
Kıbrıs Tarihi I	VIII. Yarıyıl
VII. Yarıyıl	Osmanlı Tarih Metinleri II
Osmanlı Tarih Metinleri I	Bitirme Tezi
Milli Mücadele ve Meseleleri Tarihi	Amerika Tarihi
Çağdaş Dünya Tarihi	Türkiye’de Siyasi Partiler
Osmanlı Devleti İktisat Tarihi	Tarih Felsefesi
Osmanlı Devletinde Yenileşme Hareketleri	

Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakóltesi Tarih Bölümü zorunlu dersleri toplam 38 adettir. Bu derslerin 16'sı (% 43) Osmanlı ve Genel Türk Tarihi ile ilgilidir. 12'si (%32) Dünya ve Avrupa Tarihi ile ilgilidir. Metodoloji ile ilgili yalnızca üç (%8) ders bulunmaktadır. Arşiv belgelerini okumak üzere hazırlanan ders sayısı ise altı (%16)'dır. *Tarih felsefesi* ismiyle de tarih bölümü öğrencilerine vizyon kazandıracak bir ders bulunmaktadır. Bu durumda Yakın Doğu Üniversitesi Tarih Bölümü arşiv belgelerini okumaya yöntemden daha fazla önem verdiği sonucuna ulaşabilir.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının

Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 8

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
İngilizce I	İngilizce II
Türk Dili I	Türk Dili II
Osmanlıca I	Osmanlıca II
Metodoloji I	Metodoloji II
İslam Tarihi I	İslam Tarihi II
İlk Müslüman Türk Devletleri Tarihi I	İlkçağ Tarihi II
İslam Öncesi Türk Tarihi	İslam Öncesi Türk Tarihi
İlkçağ Tarihi I	İlk Müslüman Türk Devletleri II
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Atatürk İlkeleri ve	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II
İnkılâp Tarihi I	
İngilizce III	İngilizce IV
Osmanlı Paleografyası I	Osmanlı Paleografyası II
Osmanlı Tarihi (Kuruluş) I	Osmanlı Tarihi (Kuruluş) II
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Büyük Selçuklu Tarihi I	Anadolu Selçuklu Tarihi II
Anadolu Selçuklu	Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi II
Tarihi I	
Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi I	Osmanlı Düşünce Tarihi II
Türk Düşünce Tarihi I	Büyük Selçuklu Tarihi II
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Osmanlı Tarihi (Yükselme Dönemi) III	Osmanlı Tarihi (Yükselme) IV
Osmanlı Diplomatası I	Osmanlı Diplomatası II
Osmanlı Müessese ve	Osmanlı Müessese ve
Medeniyeti Tarihi I	Medeniyeti Tarihi II
16-19. Yüzyılda Ortadoğu Tarihi	20. Asır Ortadoğu Tarihi
Osmanlı Sosyo-Ekonomi Tarihi I	Osmanlı Sosyo-Ekonomi Tarihi II
Anadolu Beylikleri Tarihi	
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Modern Avrupa Tarihi	Avrupa Medeniyet Tarihi
Osmanlı Tarihi (Yakınçağ) V	Siyasi Tarih II
Siyasi Tarih I	Cumhuriyet Tarihi II
Cumhuriyet Tarihi I	Mezuniyet (Lisans Tezi) I
Mezuniyet (Lisans Tezi) I	Türk Dış Politikası
Dünya Tarihi	Osmanlı Tarihi (Yakınçağ) V

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde 44 adet zorunlu ders okutulmaktadır. Bu derslerin 31'i (%70) Türk-Osmanlı Tarihi ile yedisi (%16) Dünya ve Avrupa Tarihi ile ilgilidir. Ayrıca yöntem ile ilgili derslerin yalnızca ikisinin (%5) olması dikkat çekicidir. Dört ders (%9), arşiv taraması ile ilgili Osmanlı Türkçesi okumayı öğreten derslerdendir. Üniversitenin programının daha çok İslam Tarihi, Osmanlı ve Türk Tarihi ağırlıklı olması dikkat çekicidir. Bu durum öğretim elemanlarının uzmanlık alanları ve okulun fiziki alt yapısı ile açıklanabileceği gibi Tarih bölümünün milli dersleri ele alması gerektiği düşüncesine dayalı olabilir. Üniversitenin tarih bölümün misyonu bölümle yayınları artırmak, çağdaş düzeyde bir kurum haline getirmektir. Vizyonu ise daha çok eğitim üzerine kurulmuştur. Üniversite, tarih bölümü aracılığıyla tarih alanında önemli çalışmalar yapacak araştırmacı ve tarihçi yetiştirmeyi hedeflemiştir.

Bölümün dersleri ve programlar hakkında üniversiteden 3 öğretim elemanı ile yapılmıştır⁵. Çalışma kapsamında görüşleri karşılaştırmalı olarak verilecektir.

12.03.2014 tarihinde görüşme yapılan Mehmet Suat Bal'a göre alan bilgisi açısından tarih bölümleri oldukça yeterlidir. Formasyon dersleri ise eğitim bilimciler tarafından verilmemelidir. Özcan ise bunun aksi biçimde eğitimi oldukça yetersiz bulduğunu şu şekilde belirtmiştir: *“Tarih bölümlerinin daha ziyade bilim alanında insan yetiştirmesi gerekliken fiziksel ortamın yani ders araç gereçleri eğitim olanakları gibi etmenlerin uygun olmamasından ötürü uygun çalışma ortamı da bulunmamaktadır.”* Öğretmenlik konusuyla ilgili ise; *“Tarih eğitiminde ise taşradaki üniversitelerde Alandan gelen öğretim üyelerinin Eğitim Fakültelerinde derslere girmesi Öğretmen Adayı yeterliliğini olumsuz yönde etkilemektedir”* şeklinde görüş belirtmiştir. Dolayısıyla Suat Bal gibi, alan bölümü öğrencilerinin formasyon eğitimi konusunda ders veren öğretim elemanlarını yetersiz bulmaktadır. Arş. Gör. Okay Pekşen ise bu konuda : *“Tarih eğitimi ve Tarih şuuru olarak*

⁵ Kahramanmaraş Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi; Doç. Dr. Mehmet Suat Bal Yrd. Doç. Dr. Tuğrul Özcan, ile Kahramanmaraş Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Elemanı Arş. Gör. Okay Pekşen

düşünecek olursak Tarih bölümü, Tarih nasıl öğretilir konusu ile ilgilenirsek eğitim fakülteleri daha yeterlidir” şeklinde görüşlerini açıklamıştır. Pekşen her iki bölümün de birbirini tamamlaması gerektiğini belirtmiştir.

Bölüm derslerinin geliştirilmesi için Bal, büyük bütçeli projelerin alan araştırmasına yönelmesi gerektiğini belirtmiştir. Özcan ise bu düşünceyi genişleterek eğitim ve fen-edebiyat fakültesi öğrencilerinin ortak dersler alması gerektiğine vurgu yapmıştır. Pekşen öğrencilerin daha iyi bir eğitim almaları için alan gezilerini önermiştir.

Bir diğer problem ise tarih bölümünün seçmeli ve zorunlu dersleri konusundaki yeterliliğidir. Derslerin farklı materyallere güçlendirilmesi isteyen Doç. Dr. Mehmet Suat Bal bu şekilde içeriğe vurgu yapmıştır. 11.03.2014 tarihinde görüşme yaptığımız Yrd. Doç. Dr. Tuğrul Özcan ise bu derslerin ihtiyaçlar ile belirlenmesinde fayda görmektedir. Aynı tarihte görüştüğümüz Arş. Gör. Okay Pekşen öğretim görevlilerinin açılan dersle ilgili yeterliliklerine dikkat çekmektedir.

Genellikle tarih bölümlerinde öğretmen yetiştirilmemesiyle ilgili bir vurgu layan öğretim elemanları öğretmen yetiştirmenin eğitim fakülteleriyle ilgili olması gerektiğini düşünmektedirler. Konuyla ilgili Yrd. Doç. Dr. Özcan Tuğrul ise : *“Fen Edebiyat Fakültesi Tarih bölümlerinde Tarih bilimcisi olacak akademisyen yetiştirilirken Eğitim Fakültelerin de Tarih Öğretiminin nasıl yapılacağını öğrenmeye çalışan öğrenciler yetiştirilir”* şeklinde görüş belirtmiştir. Bunun da fen-edebiyat fakültelerinin amacından uzaklaşmasına ve başarının düşmesine sebep olacağını düşünmektedir. Tuğrul ayrıca, *“Öğretmen yetiştirme işi tamamen Eğitim Fakültelerinin tekelinde olmalıdır”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Dicle Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 9

Dicle Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Orta Asya Türk Tarihi I	Orta Asya Türk Tarihi II
Büyük Selçuklu Devleti Tarihi I	Tarih Metodolojisi II
Tarih Metodolojisi I	Osmanlıca II
Eski Çağ Tarihi ve Uygarlıklar I	Eski Çağ Tarihi ve Uygarlıklar II
Tarihin Kaynakları I	Tarihin Kaynakları II
İslam Tarihi I	İslam Tarihi II
Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi I	Bilgisayara Giriş
Türk Dili ve Kompozisyon I.	Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi II.
İngilizce I.	Türk Dili ve Kompozisyon II.
Almanca I	İngilizce II.
Fransızca I.	Almanca II.
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi I	Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi II
Osmanlı Paleografyası I	Osmanlı Paleografyası II
Eski Çağ Tarihi ve Uygarlıkları III.	Eski Çağ Tarihi ve Uygarlıkları IV
Beylikler Dönemi Tarihi	Dinler Tarihi
Bizans ve Doğu Avrupa Tarihi	Avrupa Tarihi
Müslüman Türk Devletleri Tarihi I.	Müslüman Türk Devletleri Tarihi II.
Türk Kültür Tarihi I.	Türk Kültür Tarihi II.
Osmanlı Tarihi I.	Osmanlı Tarihi II.
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Osmanlı Siyasi Tarihi I	Osmanlı Siyasi Tarihi II
Türk İslam Uygarlığı Tarihi I	Türk İslam Uygarlığı Tarihi II
Osmanlı Diplomatiği I	Osmanlı Diplomatiği II
Osmanlı Teşkilat Tarihi I.	Osmanlı Teşkilat Tarihi I.
Yen. Çağ. Avr. Tar.ve Med.I	Tarih Felsefesi I.
Tarih Felsefesi II.	Osmanlı Sosyo-Ekonomi Tarihi II.
Osmanlı Sosyo Ekonomi Tarihi I.	Çağdaş Ortadoğu Tarihi
Çağdaş Türk Devletleri Tarihi	
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Dünya Tarihi I	Dünya Tarihi II
Osmanlı Yenileşme Hareketleri I	Osmanlı Yenileşme Hareketleri II
Siyasi Düşünceler Tarihi I	Siyasi Düşünceler Tarihi II
Türk Kurtuluş Savaşı Tarihi I	Türk Kurtuluş Savaşı Tarihi II
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II
Bilim Tarihi I	Bilim Tarihi II
	Türk Demokrasi Tarihi
	Cumhuriyet Dönemi Tarih Araştırmaları

Dicle Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde zorunlu olarak 60 ders okutulmuştur. Bu derslerin 35'i (%63) Türk ve Osmanlı Tarihi ile 12 tanesi de (%22) Dünya ve Avrupa Tarihi ile ilgilidir. Tarih metodolojisi ve arşiv araştırmalarıyla ilgili olarak dörder adet ders (%7), diğer üniversitelerden farklı olarak bilimsel, eleştirel düşünceye önem veren; *Bilim Tarihi*, *Tarih Felsefesi* olarak dört dönemde okutulan dersler verilmektedir. Bu derslerin sayısı ise beş (%8)' tir.

Dersler karşılaştırıldığında çoğunluk diğer üniversitelerde olduğu gibi Türk ve Osmanlı Tarihi ile ilgilidir. Bu derslerin kronolojik olarak sıralandığı, Eski Türk Devletleri, İslam Tarihi, Osmanlı ve Cumhuriyet Tarihi derslerinin dönem dönem ayrıntılı olarak verildiği görülmektedir. Dicle Üniversitesi tarih bölümü amacını; geleceğin tarihçilerini tanımlamakla açıklamıştır. Ülkenin tarihçi eksikliğini bilimsel bilgiye ve teknolojik yeniliklere açık, arşiv ve kütüphane çalışması yapabilecek tarihçiler yetiştirmeyi amaçlamıştır. Programın amacında ayrıca tarih öğretmeni olmak isteyen öğrencilere tezsiz yüksek lisans olanağı da sağlanması amaçlar olarak belirtilmiştir.

Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 10

Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I.Yarıyıl	II.Yarıyıl
Eskiçağ Tarihi ve Medeniyeti I	Eskiçağ Tarihi ve Medeniyeti II
Orta Asya Türk Tarihi I	Orta Asya Türk Tarihi II
Tarih Metodolojisi I	Tarih Metodolojisi II
Osmanlıca I	Osmanlıca II
İslam Tarihi ve Medeniyeti	Selçuklu Devleti Tarihi I
Rusya ve Kafkasya Tarihi	Müslüman Türk Dünyası
Felsefeye Giriş	Genel ve Mesleki Etik
Türkçe (Uzaktan Eğitim)	Türk Dili
	İngilizce
	Toplumsal Duyarlılık Projesi
III. Yarıyıl	IV.Yarıyıl
Osmanlı Teşkilat Tarihi I	Osmanlı Tarihi (XIV.-XVI. YY)
Osmanlı Paleografyası I	Osmanlı Teşkilat Tarihi II
Orta Asya Türk Kültür Tarihi	Osmanlı Paleografyası II
Bilgisayar Kullanımı	Osmanlı Sosyo-Kültürel Tarihi
Ana. Bey.ve Osm.Dev.Kuruluşu	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
Selçuklu Devlet Tarihi II	Selçuklu Devlet Tarihi
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi(Uzaktan Eğitim)	Türk Kültür
	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II.
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Osmanlı Siyasi Tarihi I	Osmanlı Siyasi Tarihi II
Tarihin Kaynak ve Yaklaşımları I	Avrupa Tarihi
Roma Tarihi	Tarihin Kaynak ve Yaklaşımları II
V. Yarıyıl	VI. YARIYIL
Türk Tarihinin Sosyolojisi	Yakınçağ Türk Kültür Tarihi
Osmanlı Tarihi Semineri	Bizans Tarihi
Türk Ekonomi Tarihi	Türkiye ve Türk Dünyası Jeopolitiği
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Dünya Tarihi I	Dünya Tarihi II
T.C. Tarihi I	T. C. Tarihi II
Osmanlı İmp.Yenileşme Hareketleri	Türk Düşünce Tarihi II
Osmanlı Diplomatikası	Türk-Ermeni İlişkileri Tarihi
Türk-Ermeni İlişkileri Tarihi I	XX. YY. Türk Dünyası Tarihi
Balkan Tarihi	Bilim Tarihi
	Bitirme Projesi

Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde programa dâhil olan zorunlu derslerin 49 ders olduğu tespit edilmiştir. Bu derslerin 28'i (%57) Türk ve Osmanlı Tarihi ile dokuzu da (%18) Dünya ve Avrupa Tarihi ile ilgilidir. Öğrencilerin bilimsel bakış açılarını geliştirmek, kaynak yaklaşımlarına uygun hareket etmelerini sağlamak üzere beşi (%10) yöntem dersi konulmuştur. Bu derslerin içinde *Bilim Tarihi*, *Tarihin Kaynak ve Yaklaşımları* gibi dersler de bulunmaktadır. Arşiv araştırmalarına yardımcı olmak üzere dördü (% 8) ders bulunmaktadır. Bu sayı incelenen diğer bölümlerdeki ortalama sayıdır. Ayrıca incelenen diğer üniversitelerin tarih bölümlerinden farklı olarak genel kültür dersleri de bulunmaktadır. Bu dersler tarih ile ilişkili "*Felsefeye Giriş*", "*Genel ve Mesleki Etik*", "*Türkiye ve Türk Dünyası Jeopolitiği*" dersleridir. Bu derslerin sayısı üç (%6)' tür.

Gaziantep Üniversitesi tarih bölümü amacını bilimsel bilgiyi bütüncül ve tarafsız metotla iletmek ve alanda araştırma yapan tarihçiler yetiştirmek olarak tanımlamıştır. Bu araştırmalarda ise sahayı arşiv belgelerini, kütüphane ve müzeleri tarayabilecek düzeyde yetiştirmektedir. Dersler de bu düzende ortaya konulmuştur.

Ege Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 11

Ege Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Türk Dili I	Türk Dili II
Atatürk İlkeleri ve	Atatürk İlkeleri ve
İnkılap Tarihi I	İnkılap Tarihi II
Tarihe Giriş-I	Tarihe Giriş-II
Türk Tarihine Giriş-I	Türk Tarihine Giriş-II
İslam Tarihi-I	İslam Tarihi-II
İlkçağda Anadolu-I	İlkçağda Anadolu-II
Batı Anadolu Beylik.Tarihi	İzmir Tarihi
Osmanlıca-I	Osmanlıca-II
Ege ve Yunan Tarihi-I	Ege ve Yunan Tarihi-II
(Eskiçağ)	(Eskiçağ)
Bilgisayar	
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Osm.Önce Türk Sos.ve	Osm.Önce Türk Sos. ve Eko.Tar.II
Eko.Tar.I	
Selçuklular-I	Selçuklular-II
Türk Dünyası Tarihi-I	Türk Dünyası Tarihi-II
Osmanlı Tarihi-I(1299-1451)	Osmanlı Tarihi-II(1451-1520)
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Osmanlıca Tarih Met.I	Osmanlıca Tarih Met.II
İng.Tarih Metinleri-I	İng.Tarih Metinleri-II
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Osmanlı Tarihi-III (1520-1650)	Osmanlı Tarihi-IV (1650-1789)
Osm.Devl.Sos.Eko.Tar.I (Tanz.Önce)	Osm.Devl.Sos.Eko.Tar.Iı (Tanz.Öncesi)
Osm. Devletinde Merkezi Düzen-I	Osm. Devletinde Merkezi Düzen-II
Osmanlı Tarih Belgeleri-I	Osmanlı Tarih Belgeleri-II
Milli Mücadele Ve Meseleleri	Cumhuriyet Devri Sosyal Tarihi
VII.Yarıyıl	VIII.Yarıyıl
Yakın Çağda Osmanlı Devleti-I	Yakınçağda Osmanlı
(1789-1856)	Devleti-II (1856-1911)
Osm. Devleti Sos.Eko.Tarihi-I	Osm. Devleti Sos. Eko.Tarihi-II (Tanz.Sonrası)
(Tanz.Sonrası)	
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-II
Türk Kültür Tarihi-I	Türk Kültür Tarihi-II
Türkiye de Çağdaşlaşma Hareketleri-I	Türkiye'de Çağdaşlaşma Hareketleri-II

Ege Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü zorunlu derslerine nicel olarak bakıldığında 48 ders olduğu görülmüştür. Bu derslerin 38'i (%79) Türk ve Osmanlı Tarihine ait derslerdir. Ayrıca yalnızca ikisinin (%4) Dünya tarihine ait olması şaşırtıcıdır. Bu dersler de Ege Bölgesi'ndeki bir üniversitenin Tarih Bölümü olmasından dolayı *Ege ve Yunan Tarihi* olarak geçmektedir. Programda zorunlu olarak okutulan 8 dersin (%17) Osmanlıca ve İngilizce metin okuma dersleri verilmiştir. Bu derslere Dünya Tarihinden daha fazla önem verildiği şeklinde yorum yapılabilir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih bölümü Ders Programının

Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 12

Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I.Yarıyıl	II.Yarıyıl
Uygarlık Tarihi	İslam Tarihi
Tarih Bilimine Giriş	Eski Anadolu Tarihi
İslam Öncesi Türk Tarihi	İslam Öncesi Türk Kültür Tarihi
Osmanlıca I	Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası
Tarih Araştırmalarında Metot I	Osmanlıca II
Bilim Tarihi	Tarih Araştırmalarında Metot II
Tarih Öncesinde Anadolu	Eski Çağ Tarihi
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II
Türk Dili I	Türk Dili II
Yabancı Dil I (İngilizce)	Yabancı Dil II (İngilizce)
III.Yarıyıl	IV.Yarıyıl
Büyük Selçuklu Devleti Tarihi	Türkiye Selçukluları Devleti Tarihi
İslam Kültür ve Medeniyeti	Anadolu Beylikleri
Osmanlı Tarihi (1299-1451)	Osmanlı Tarihi II (1451-1603)
Osmanlıca III	Osmanlıca IV
V.Yarıyıl	VI.Yarıyıl
Osmanlı Tarihi III (1603-1774)	Osmanlı Tarihi IV (1774-1856)
Osmanlı Teşkilat Tarihi	Aydınlanma Çağı ve Avrupa
Yeniçağ Avrupa Tarihi	Osmanlı Devletinde Yenilik Hareketleri (1718-1839)
VII.Yarıyıl	VIII.Yarıyıl
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I (1920-1938)	Cumhuriyet Dönemi İktisat Tarihi
Osmanlı Tarihi V (1856-1918)	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II (1938-1960)
Osmanlı Devletinde Yenilik Hareketleri (1839-1918)	Türk Demokrasi Tarihi

Tablo 12'ye göre Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi tarih bölümünde YÖK tarafından belirlenen zorunlu dersler haricinde 34 zorunlu ders okutulmaktadır. Bu dersler ağırlıklı olarak Türk tarihi üzerinedir. Öyle ki; 22'si (%65) Osmanlı ve Türk tarihi ile ilgilidir. Bu derslerin dördü de (%12) dünya tarihi ile yakından ilgilidir. Tarihsel süreci anlamak ve bunu bilimsel yönetime çevirmek üzere kurulan dersler de dördtür (%12). Bu derslerin içine çalışma kapsamında *Tarih Bilimine Giriş ve Bilim Tarihi*

dersleri de eklenmiştir. Tarihsel verileri okumak ve anlamlandırmak üzere arşiv araştırmalarına yardımcı olacak ders sayısı da dördttür. Üniversitenin tarih bölümün programı ile ilgili 12.03.2014 tarihinde görüştüğümüz Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Kayhan⁶ programının öğretmen yetiştirme konusunda yeterli olduğunu düşünmektedir. Buna kanıt olarak da derslerin nicel olarak fazla olmasını göstermiştir. Fakat tarih eğitimi programı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını belirtmiştir.

Araştırmaya Dahil Olan Üniversitelerde Tarih Bölümü Programlarının Seçmeli Derslerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu çalışma kapsamında seçmeli derslerin incelenme gerekçesi fen-edebiyat fakültelerinde uygun fiziki alt yapı ve uzman öğretim elemanlarının ne durumda olduğunun incelenmek istenmesidir. Bu dersler özellikle zorunlu derslerle karşılaştırılıp seçmeli derslerin tarih bölümünün misyonuna nasıl bir katkıda bulunduğunu açıklamaktadır.

Tarih bölümünün öğrencilerinin alanda uzmanlaşma güncel yayınları takip etme, kendini bilimsel anlamda geliştirme, tarihsel araştırmalara yardımcı olacak çeşitli alanlarda dil öğrenme, metinleri okuma becerilerini destekleyen dersler seçmeli olarak okutulmaktadır.

⁶ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Elemanı

Ankara Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 13

Ankara Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Dersleri

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Antik Batı Mitolojisi	Balkan Tarihi II
Balkan Tarihi	Batı Anadolu Kültürü Tarihi II
Eski Anadolu Kültür Tarihi	IX-X. yy. Türk İlleri
Eski Türklerde Şehircilik	Karahanlılar-Gazneliler ve Harzemşahlılar
	Eskiçağda Anadolu
	Antik Dönem Anadolu Yerleşim Tarihi
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Osmanlıca Tarihi Metinler	Türk Çağdaşlaşma Hareketinin Fikri Temelleri
Anadolu Selçuklu Tarihi	XIII.- XIV. yy. Yakın Doğu Tarihi
Türk Düşüncesi Mitolojisi ve Devlet Anlayışı	Türk Kültür Tarihi I (Başlangıçtan Osmanlı Devletinin Kuruluşuna Kadar)
Kök Türk Tarihi	
Eski Mısır Tarihi ve Kültürü	Mesleki İngilizce I
Memlük Devleti Tarihi	Oğuzlar
Osmanlı Devlet Teşkilatı	Akadça Metinler II
Akadça Metinler I	Hititçe Metin Okuma II
Hititçe Metin Okuma	Rusça Tarihi Metinler II
Rusça Tarihi Metinler I	Çince Tarihi Metinler II
Çince Tarihi Metinler I	VI. Yarıyıl
V. Yarıyıl	Osmanlı Teşkilat Tarihi (XV.-XVIII. yy)
Eskiçağ Grek Uygarlığı Siyasi ve Sosyal Tarihi	Türk Kültür Tarihi II (Osmanlı Dönemi)
XV. -XVIII. yy. Türk Dünyası Tarihi	Roma Devleti Siyasi ve Sosyal Tarihi
Çağdaş Dünyanın Siyasi Gelişimi ve Oluşumu	Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi
Osmanlı Devleti'nde Müslüman Olmayan Topluluklar	
Türkistan Hanlıkları (XVI: -XIX. yy.)	Türk Dünyasının Meseleleri
Osmanlı Toprak Sistemi	Osmanlı İmparatorluğundan Ulusal Devlete
	Çağdaş Türk Dünyasının Oluşumu
Mesleki İngilizce II	

Tablo 13

Ankara Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Dersleri (Devamı)

V. Yarıyıl (Devamı)	VI. Yarıyıl(Devamı)
Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi I (XIV.-XVI. yy.)	İslamiyet Öncesi Türklerde Sosyal ve Kültürel Yapı
Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Semineri I (XIV: -XVI. yy.)	Osmanlı İmparatorluğunda Eğitim Öğretim Kurumları
Eski Çağ'da Devlet ve Toplum	Yakın Dönem Kafkasya Tarihi
Grekl Tarihi Yazarları ve Eserleri	Altınorda Hanlığı
Modern Balkan ve Baltık Tarihi	Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi II (XVII-XVIII. yy)
Ortaçağda Haçlı Seferleri	Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Semineri II (XVII.-XVIII. yy.))
Safevi Devleti	Bizans Tarihi (IX.-XI. yy)
VII. Yarıyıl	Roma Tarih Yazarları ve Eserleri
Uygur Tarihi	Akdeniz Medeniyetleri Tarihi
Türk Cumhuriyetleri Tarihi	Akkoyunlu Devleti Tarihi
Osmanlı İmparatorluğunda Yenileşme Hareketleri Semineri	VIII. Yarıyıl
Uluslararası Kuruluşlar ve Türkiye	Eski Mezopotamya Tarihi ve Kültürü
Cumhuriyet Dönemi Tarih Anlayışı	Osmanlı Arşiv Metinleri
Cumhuriyet Dönemi Sosyo-Ekonomik Gelişmeler Tarihi	Osmanlı İmparatorluğunda Siyasi Akımlar ve Anayasa Semineri
Meşrutiyet Dönemi Siyasi Olayları	I. ve II. Dünya Savaşı Dönemi Türk İktisat Tarihi
VII. Yarıyıl (Devamı)	XIX. Yüzyıl Osmanlı Toplum Yapısı
Türkiye'nin Sosyo -Ekonomik Tarihi	Yakınçağ Osmanlı Fikir Hareketleri
Çağdaş Türk Diplomasi Tarihi	Türkiye'nin Sosyo Ekonomik Tarihi Semineri (XVIII.-XIX. yy .)
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ile İlgili Kaynaklar	VIII. Yarıyıl (Devamı)
İlkçağ Anadolusunda Yazının Tarihi	Bizans ve Türkler
Yakınçağ Osmanlı Fikir Hareketleri	Anadolu'da Türk Aşiretleri
Avrupa Tarihi	Kırgız Türkleri Tarihi
Osmanlı İmparatorluğu'nda Siyasi Akımlar ve Anayasa	
Bizans Tarihi (IV-XI. Yy.)	

Tablo 13'te seçmeli derslerin dağılımında öncelikle dikkati çeken nicel olarak zorunlu derslerden daha fazla olmasıdır. Ankara Üniversitesi Tarih Bölümünde okutulan seçmeli ders sayısı 81'dir.

Yukarıda verilen seçmeli dersler de genellikle spesifik konularla ilgilidir. *Örneğin Osmanlı Teşkilat Tarihi, İlkçağ Anadolu'sunda Yazının Tarihi* ya da uzmanlık gerektiren *Akadçe Metinler, Hititçe Metin Okuma* dersleri de seçmeli olarak verilmiştir. Bu derslerin verilmesi geleceğin tarihçilerinin alanlarında uzmanlaşmaları, tarihi metinleri okuyup gelişmeleri takip etmeleri, alanlarına katkı sağlamaları açısından oldukça önemlidir. Üniversitenin bu dersleri verebilecek duruma sahip olması fiziki alt yapının ve alanında uzman öğretim elemanının uygun olması ve bölümün misyonuna doğrudan katkı sağlandığı anlamlarına gelmektedir. Seçmeli derslerin içerisinde yazım tarihi ve başka dillerde yazılı metinleri okuma ile ilgili dersler 16'dır. Bu da yaklaşık %20'lik bir kısmı oluşturur. Bu derslerin dışında kalanlar tarihsel dönemleri spesifik olarak değerlendirme ile ilgilidir. *Örneğin Anadolu'da Türk Aşiretleri, Cumhuriyet Dönemi Tarih Anlayışı, Uygur Tarihi, Yakın Çağ Osmanlı Fikir Hareketleri* vs. derslerin tarih bölümü öğrencileri tarafından alınması uzmanlaşma anlamında önemlidir.

Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 14

Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
	Introduction to Archaeology
	Introduction to Archaeology II
	Introduction to the History of Art and Visual Culture
	History of the Ancient Near East I
	History of the Ancient Near East II
-----	Social and Economic History of Medieval Europe (500-1500)
	Social and Economic History of Medieval Europe (500-1500) II
	Islamic History and Civilization I
	Islamic History and Civilization II
	History of the Balkans I
	History of the Modern Middle East
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Social Theory and History I	History and Anthropology
Social Theory and History II	Methods in Economic History
Oral History	Financial and Monetary History
European social and Economic History I	History and Architecture
European social and Economic History II	History and Urbanism
History of Asian Civilizations I	Nationalism and Imperialism 1789-1914
History of Asian Civilizations II	History of War and Revolution 1900-1945
Intellectual History of the Late Ottoman Empire	History of the 20th Century I
History of The Turkic Peoples I	History of the 20th Century II
History of The Turkic Peoples II	Seminar in Ottoman History I
History of Ancient Anatolia I	Seminar in Ottoman History II
History of Ancient Anatolia II	Ottoman social and Economics History I
Hittite History and Archaeology	Ottoman social and Economics History II
History of The Byzantine Empire I	Social and Economic History of Republican Turkey I
History of The Byzantine Empire II	Social and Economic History of Republican Turkey II
Aegean History and Archaeology I	Chinese History: From Imperial to Modern China I
Aegean History and Archaeology II	Chinese History: From Imperial to Modern China II
Art and Architecture of the Islamic World I	Japanese History: From Feudal to Modern Japan I
Anatolian-Seljuk Art and Architecture	Japanese History: From Feudal to Modern Japan II
The Art and Architecture of the Middle Ages	Seminar in Byzantine History
Renaissance, Baroque Art and Architecture	Seminar in Medieval History
Art and Architecture of the Islamic World II	Seminar in Mediterranean History I

Tablo 14

Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler (Devamı)

III. Yarıyıl (Devamı)	IV. Yarıyıl (Devamı)
Architecture and Urbanism in the Mediterranean World	Seminar in Mediterranean History II
	Seminar in Modern European History I
	Seminar in Modern European History II
	Seminar in Ottoman Sources
	Ottoman Art and Architecture
	Architecture in Republican Turkey
	Seminar in the History of Art and Architecture
	History of Performing Arts in Turkey I
	History of Performing Arts in Turkey II
	Readings in Ancient Near Eastern Texts I
	Readings in Ancient Near Eastern Texts II
	Readings in Ancient Anatolian Texts I
	Readings in Ancient Anatolian Texts II

Boğaziçi Üniversitesin Tarih Bölümünde seçmeli olarak okutulan toplam 73 ders bulunmaktadır. Bu dersler Ankara Üniversitesi Tarih Bölümünde olduğu gibi eski dilleri öğrenme ve spesifik olarak tarihsel bir dönem hakkında bilgi edinme üzerinedir. Ayrıca Ankara Üniversitesinden farklı olarak sanat tarihi alanında da okutulan seçmeli dersler bulunmaktadır.

5 ders (%7) eski dillerle ilgili, 16 ders (%22) çeşitli dönemlerdeki mimari yapı, sanat tarihi ve arkeoloji ile ilgili dersler bulunmaktadır. 52 ders ise (%71) ise tarihsel dönemler ile ilgili dersleri içermektedir.

İncelenen diğer üniversitelerin tarih bölümlerinden farklı olarak bir tarih dalı olarak Sanat Tarihi ile ilgili derslerin oluşturulması tarihçi adaylarının genel kültürlerinin zenginleştirilmesi, alanda bilgi sahibi olmaları bakımından önemlidir.

Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 15

Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Sosyolojiye Giriş	Bilgisayar Ve Tarih II
Arkeolojiye Giriş	Tarih Bibliyografyası
Sos. Antropolojiye Giriş	Genel İktisat
	Siyaset Bilimine Giriş
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Bilgisayar ve Tarih III	Bilim Tarihi
Tarihi Coğrafya	Bilgisayar ve Tarih IV
Türk Kültür Tarihi I	Türk Kültür Tarihi II
Psikolojiye Giriş	Felsefeye Giriş
Siyasal Düşünceler tarihi I	Siyasal Düşünceler Tarihi II
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Amerika Tarihi	Osm. Pale. II
Rusya ve Kafkasya Tar.	Türk Edebiyatı Tarihi II
Osm. Paleog. I	Orta Doğu Tarihi
Asya ve Uzakdoğu Tarihi	İslam Mimarisi II
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Türk Edebiyatı Tarihi I	Osmanlı Mimarisi II
İslam Mimarisi I	
Osmanlı Mimarisi I	VIII. Yarıyıl
VII. Yarıyıl	Tarih Yazıcılığı II
Orta Asya Türk Dünyası	Balkan Tarihi
Tarih Yazıcılığı I	Osmanlı Diplomasi Tar.
Cumhuriyetin Sosyal Tarihi	

Hacettepe Üniversitesi Tarih bölümünde seçmeli ders toplam 36'dır. Dersler arasında tarih bilimiyle ilişkili diğer bilim dallarından dersler de vardır. Bu derslerin toplam sayısı dokuz (%25)'dur. Örneğin *Sosyoloji*, *Siyaset Bilimine Girişi*, *Sosyal Antropolojiye Giriş* dersleri bu derslerden bazılarıdır. Tarihçi adaylarının okutulan dersler aracılığıyla diğer disiplinleri edinmeleri ve kendilerini geliştirmeleri bu anlamda önemli görülmüştür.

Tarih Bibliyografyası, *Tarih Yazıcılığı* dersleri gibi tarihçi adaylarının belgeleri okuma ve araştırma metotlarını kullanmaları için programa dâhil edilen üç (%8) ders bulunmaktadır.

Bu belgeleri okumaları için ayrı bir yazı dili öğretilen dersler iki (%6) dir. Diğer dersler tarihi bir bilim olarak kabul edip *Bilim Tarihi*, *Bilgisayar ve Tarih* gibi programa seçmeli olarak konulan derslerdir. Bu şekilde yedi (%19) ders bulunmaktadır. Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde okuyan öğrencilerin genel kültür bakımından zengin bir vizyona sahip olmaları açısından beş (%14) genel kültür dersi konulmuştur. Geri kalan dersler spesifik tarih konuları ve uzmanlaşmaya yönelik derslerdir.

Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 16

Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler

III.Yarıyıl	IV.Yarıyıl
Tarih Bibliyografyası	Bilim Tarihi
Türk Tarihi Semineri	Sömürgecilik Tarihi
	Türk Hukuk Tarihi
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Osmanlı Tarih Metinleri I	Tarih Felsefesi
Gaziantep Tarihi	Osmanlı Tarih Metinleri II
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Milli Müc.Tar.	Türk Demokrasi Tarihi
	II. Dünya Savaşı
	Ortadoğu Tarihi

Tablo 16'ya göre Gaziantep Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde seçmeli olarak okutulan ders sayısı 13'tür. Derslerin genel olarak ağırlığı Türk tarihi üzerinedir. Dört olan Türk tarihi dersine karşılık (%31) üç ders de (%23) Dünya Tarihi dersi konulmuştur. Bu derslerin arasında metodoloji dersinin yalnızca bir ders (%8) olması dikkat çekicidir (*Osmanlı Bibliyografyası*). Arşiv okuma konusunda bir seviye daha ileride *Osmanlı Tarih Metinleri* dersinin iki dönemde iki ders (%15) olması seçmeli derslerin olması

bakımından önemlidir. Genel Kültür olarak okutulan derslerin sayısı üç (%23) olarak belirlenmiştir.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarih Bölümü Seçmeli Derslerin

Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 17

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarih Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Tiyatroya Giriş	Beden Eğitimi II
Beden Eğitimi	Uygulamalı Tiyatro
Müzik I	Müzik II
Resim I	Resim II
Türk Halk Bilimi ve Halk Oyunları I	Türk Halk Bilimi ve Halk Oyunları
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Memluklar Tarihi	Karakoyunlu-Akkoyunlular-Timurlar
Bilim Tarihi	Doğu Avrupa Türk Tarihi
Arapça	Atabeylikler ve Eyyubiler Tarihi
Roma Bizans Tarihi	Arapça II
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Amerika Birleşik Devletleri Tarihi	Uygarlık Tarihi
İran Tarihi	Avrupa Yayılmacılık Tarihi
Türk İktisat Tarihi	Yeniçağ Avrupa Tarihi
Orta Asya Türk Tarihi	Rusya Tarihi
Balkan Tarihi	Kafkas Tarihi
Oğuzlar	Türk Yenileşme Tarihi
Cumhuriyet Dönemi Sosyo-Ekonomik Tarihi	Klasik Dönem Osmanlı Sosyal Tarihi
VII. Yarıyıl	Atatürkçü Düşünce Tarihi
Türk Demokrasi Tarihi	VIII. Yarıyıl
Çağdaş Türk Devletleri ve Toplulukları Tarihi	Milli Mücadele (Güney Cephesi)
Soğuk Savaş Dönemi Türk Dış Politikası	Jeopolitik
Osmanlı Tarihi Metinleri İnceleme I	Osmanlı Tarihi Metinlerini İnceleme II
XIX. Yüzyıl Avrasya Tarihi	XX.Asır Avrupa Tarihi
Avrupa İktisat Tarihi	Cumhuriyet Tarihinin Kaynakları
Dünya Savaşları Tarihi	Tarih Felsefesi
	Türk Eğitim Tarihi
	Çağdaş Türk Devletleri ve Toplulukları
	Tarihi II

Tablo 17'ye göre Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü seçmeli ders sayısı 48'dir. Tabloda öncelikle dikkati çeken dersler genel kültür dersleridir. İlk iki dönem programda bulunan 12 dersin tamamı resim, müzik, tiyatro gibi genel kültür dersleridir. Bu dersler tüm programın %25'ini oluşturur. Bu da diğer üniversitelere göre oldukça yüksek bir rakamdır. Başka bir ayrıntı da iki dönem okutulan Arapça dersidir. İngilizce dışında bir dersin seçmeli olarak okutulması tarihçi adaylarının genel kültür olarak ve kaynak taraması alanında donanımlı bir şekilde mezun olmalarını sağlamaktadır. Arapça dersi dönem başına birer adet verilmektedir. Toplam 2 adettir. Bu da %4'ünü oluşturmaktadır. 25 ders (%52) Türk ve Osmanlı tarihi, 9 ders (%19) Dünya ve Avrupa Tarihi ile ilgili olan derslerdir. Bu derslerin nicel olarak birbirine yakın olması, öğrencilerin alan bilgisi konusunda da yeterli donanıma sahip olacak düzeyde yetişmelerine yardımcı olacaktır.

Araştırmaya Dahil Olan Üniversitelerde Tarih eğitimi Programlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Eğitim, genel tanımıyla bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değiştirme sürecidir (Ertürk, 1975: 56). Bu tanım eğitimin aynı zamanda toplumsal açıdan değerlendirilmesine de olanak tanımaktadır. Toplumlara ayakta tutan, toplumun ihtiyacı olan iş gücü ve yönetim felsefesini benimsemiş ve en önemlisi toplumu kalkındırma görevi üstlenmiş bireylerin yetişmesi eğitimin işlevidir.

Varış'a göre (1998) eğitim, "Bireyin toplumsal yaşamında bedensel, zihinsel, duygusal, kültürel ve toplumsal gelişimini etkileyen dinamik kuvvetlerin etkileşim sürecinin ürünüdür" (Akt. Yılmaz ve Sarpkaya, 2010). Bireysel gelişimi etkileyen eğitim faaliyetleri birey ve toplum işbirliğinde gerçekleşir. Bu yüzden eğitimin işe yarar yönde olması oldukça önemlidir.

Eğitim faaliyetlerinin çalışma kapsamında önemli bir kısmı ğretmen yetiştirme üzerinedir. Son yılların hedeflenen ğretmen modeli; entellektüel birikime sahip, zeki, sosyal hayata önem veren bir ğretmen tipidir. Bu ğretmen modeli birden fazla bilim dalında istediği bilgilere erişebilir olmalıdır. Bu meziyetle, öğrencilerin ihtiyaç duydukları bilgiye daha kolay bir şekilde ulaşan bir ğretmen modeli hayal edilmektedir (elikten, şanal ve Yeni, 2005). *“Yükseköğretim Milli Eğitim Temel Kanun’una (1973) göre, Yükseköğretim kurumları; öğrencileri, milli eğitim sistemi çerçevesinde lisans öncesi, lisans ve lisansüstü zeylerde yetiştiren bir bütünlük içerisinde ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na göre düzenlenmektedir”* (Yılmaz ve Sarpkaya, 2010: 27). 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’ndan sonra 20 Temmuz 1982’de eğitim fakülteleriyle ilgili tekrar bir düzenleme yapıldı (Kavcar, 2002: 49). Günümüzde Türkiye’de liselere ve dengi okullara dal ğretmeni yetiştirme görevini Fen-Edebiyat Fakülteleri ve Eğitim Fakülteleri üstlenmektedir. 1982 yılından itibaren YK’e bağlı olan bu fakülteler 1997 yılına kadar herhangi bir değişiklik olmadan eğitim-öğretime devam etmişlerdir (Kavcar, 2002: 49). Orta öğretimle ilgili branşların tamamı 5 yıl, 10 yarıyıl olarak okutulmaktadır. Ancak genel olarak eğitim fakültelerinin yapılanması, aynı zamanda eğitimin yapılanması anlamına gelir. Bu yüzden her branştan ğretmen yetiştirme işlevi eğitim fakültelerince dikkate alınmalıdır.

Çalışma kapsamında ğretmen yetiştirmede önem verilmesi gereken husus eğitim programlarının üniversitelerin misyonuna göre düzenlenmesidir. Araştırmanın bu bölümünde seçilen üniversitelerin eğitim fakültelerinin tarih eğitimi anabilim dallarının zorunlu ve seçmeli dersleri yarıyıllara göre incelenecektir. Eğitim fakültelerinde zorunlu olarak okutulan formasyon dersleri de bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Öyle ki dersler kategorilere ayrılırken alan ve formasyon dersleri olarak ikiye ayrılmıştır. Değerlendirmeye yabancı dil (Arapça), Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, bilgisayar dersleri fen-edebiyat fakültelerinin değerlendirilmesinde olduğu gibi dâhil edilmemiştir.

Atatürk Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 18

Atatürk Üniversitesi Tarih Eğitimi Bölümü Seçmeli Dersleri

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Ancient History I	Ancient History II
Turkish History I	Turkish History II
Early Modern European History I	Early Modern European History II
Ottoman Turkish I	Ottoman Turkish II
History Methodology and Bibliography I	History Methodology and Bibliography II
Ottoman Historical Texts I	Ottoman Historical Texts II
Contemporary History I	Contemporary History II
Turkish Written Expression	Turkish Spoken Expression
Introduction to Educational Sciences	Developmental Psychology
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Ancient History III	Ancient History IV
Islamic History I	Islamic History II
History of Turkey I	History of Turkey II
Contemporary History III	Contemporary History IV
Ottoman History I	Ottoman History II
Ottoman Paleography I	Ottoman Paleography II
History of Turkish Education	Curriculum Development and Instruction
Foreign Language (english) I	History of Science
Theory and Approaches of Learning and Teaching	Foreign Language (english) II
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Turkish Cultural History I	Turkish Cultural History II
History of Ottoman Organization I	History of Ottoman Organization II
Epigraphy I	Epigraphy II
History of Modern Age Europe I	History of Modern Age Europe II
Ottoman History III	Ottoman History IV
History Seminar	Historical Sociology
History of Atatürk's Principles and Revolution I	Turkish Educational System and School Management
Measurement and Evaluation	History of Atatürk's Principles and Revolution II

Tablo 18

Atatürk Üniversitesi Tarih eğitimi Bölümü Seçmeli Dersleri (Devamı)

VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Ottoman Social and Economic History I	Contemporary Turkish World II
Contemporary Turkish World I	19th Century Islamic World History I
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Philosophy of History	National Struggle History II
National Struggle History I	Human Rights and Democracy II
Human Rights and Democracy I	Computer I
Classroom Management	History Teaching Methods I
School Experience	Research Project in Instruction of The Field
IX. Yarıyıl	X. Yarıyıl
Turkish Republic History I	Turkish Republic History II
Geography of Turkey	History and Statistic
Instructional Technologies and Material Development	Guidance
History Teaching Methods II	Teaching Practice

Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih eğitimi bölümü geleceğe güvenle bakabilen, bilimsel anlayışa sahip, çağdaş, demokrat, üretken, ülke sorunlarına çözüm üretebilen, ulusal ve evrensel değerlere bağlı, eğitim teknolojilerini kullanabilen, özgüven ve hoşgörüyü sahip, yaşam boyu öğrenmeyi kendine ilke edinen, genel kültüre ve özel alan eğitimi konusunda beceriler kazanmış bireyler yetiştirmeyi kendine ilke edinmiştir. Bu bilgiler ışığında bölümün programı değerlendirildiğinde 67 zorunlu ders okutulduğu tespit edilmiştir. Bu derslerin 52 (%78) 'si zorunlu alan dersleridir. 15'i de (%22) eğitimle ilgili formasyon dersleridir. Formasyon derslerinin her döneme yayılmış olması tabloda öncelikle dikkat çeken bir ayrıntıdır. Alanla ilgili derslerin öğrenilmesi ve bu derslerin ortaöğretimde okutulma yöntemleri pedagojik alan dersleri aracılığıyla verilmektedir. Dolayısıyla bu derslerin programdaki ağırlığı ve dağılımı önemlidir.

Dokuz Eylül Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 19

Dokuz Eylül Üniversitesi Tarih eğitimi Ana Bilim Dalı Bölümü Ders Programı Zorunlu

Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Çağdaş Dünya Tarihine Giriş	Eskiçağda Anadolu
Türk Tarihine Giriş	İslam Tarihine Giriş
Tarih Bilimine Giriş	Ortaçağda Avrupa
Eskiçağ Tarihine Giriş	Türk Cumhuriyeti Tarihine Giriş
Türk Dili	Gelişim Psikolojisi
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
Yabancı Dil	Türk Dili
Beden Eğitimi / Güzel Sanat	Beden Eğitimi / Güzel Sanat
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Osmanlı Paleografyası I	Osmanlı Paleografyası II
Türk İslam Devletleri Tarihi	Osmanlı Tarihine Giriş
Eski Akdeniz Uygarlıkları	Bizans Tarihi
Rönesans'tan Sanayi Dev. Avrupa Tarihi	Selçuklular Tarihi
Osmanlı Tarihçileri ve Tarihleri	Sanayi Devrim. Günümüze Avrupa Tarihi
V. Yarıyıl	Tarih Çalışma Yöntemleri
Çağdaş Türkiye Tarih ve Kaynakları	VI. Yarıyıl
Klasik Dönem Osmanlı İmparatorluğu	Değişim Sürecinde Osmanlı
Osmanlı Bürokrasisi ve Merkezi Yapı	İmparatorluğu
Bölgesel Tarih Çalışmaları	Tanzimat'tan Günümüze Türk İdare Tarihi
Siyasi Coğrafya	Osmanlı Sosyo-Ekonomik Tarihi
VII. Yarıyıl	Eski Anadolu Kültürleri
Dünyada Tarihçilik	Avrupa'nın Yayılması ve Dünya
Türk Demokrasi Tarihi	VIII. Yarıyıl
VII. Yarıyıl (Devamı)	Öğretmenlik Mesleğine Giriş
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	Gelişim ve Öğrenme
Toplumsal Tarihin Yeni Boyutları	VIII. Yarıyıl (Devamı)
Bilgisayar	Öğretimde Planlama ve Değerlendirme
Osmanlı Arşiv Kaynakları	Özel Öğretim Yöntemleri I
20. yy. Ortadoğu Tarihi	Okul Deneyimi I
Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası	X. Yarıyıl
IX. Yarıyıl	Rehberlik
Sınıf Yönetimi	Konu Alanı Ders Kitabı İncelemeleri
Özel Öğretim Yöntemleri II	
Okul Deneyimi II	
Öğretim Teknikleri ve Materyal Geliştirme	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesinin misyonuna bakıldığında öğretmen eğitimini bu alanda uluslararası standartlara uygun hale getirmek hedeflenmiştir. Bu alandaki araştırma ve öğretim etkinliklerini evrensel standartlarda yürüterek ulusun ihtiyacı olan toplumsal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik gelişime katkıda bulunan birer toplum mühendisleri olacak öğretmenleri yetiştirmeyi amaç edinmiştir. Bu amaçlara bakılarak program değerlendirildiğinde tablo 17'ye göre Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Bölümünde zorunlu olarak toplam 58 ders okutulmuştur. Bu dersleri alan ve pedagojik formasyon dersleri olarak ikiye ayırdığımızda 34'ü(%59) alan dersi, 12'si (%21) pedagojik formasyon dersidir. Ayrıca *Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası* gibi alan dışı ve *Tarih Metodolojisi* gibi yöntemle ilgili birer ders bulunmaktadır.

Tablo 19'da pedagojik formasyon derslerinin son iki dönemde yerleştirildiği görülmektedir. Buradaki amaç tarih derslerinin öğretilmesi konusuna son dönemde vurgu yapılması olabilir. Başka bir deyişle ilk altı dönemin derslerinin alan dersi olması konuları yükseköğretim düzeyinde anlatmak ve son iki dönemde de bu konuların ortaöğretime nasıl aktarılacağına üzerinde durulmuş olabilir.

Söz konusu amaçlarla bu programın yürürlüğe konulması bazı eksiklikleri beraberinde getirmektedir. Örneğin metodoloji ve genel kültür dersleri oldukça eksiktir. Bu konuda bir tamamlama seçmeli derslerle mümkün olabilir.

Konuyla ilgili olarak çalışma kapsamında 07.03.2014 tarihinde Arş. Gör. Dr. Aslı Avcı Akçalı⁷ ile yapılan görüşmede ders programlarının öğretmen yetiştirme konusunda yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Akçalı cevaben; "*Tarih eğitimi bölümlerinde yetişen öğrencilerin 'tarih' konusunda bilgi donanımı açısından yeterli oldukları söylenebilir ancak öğretme becerileri konusunda yeterli derecede eğitildiklerini düşünmüyorum. Bu nedenle de program değişiklikleri vb. gelişmeler tarih öğretimi açısından sınırlı etki yaratıyor.*" demiştir.

⁷ Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim elemanı

Ayrıca alan eğitimi ve formasyon eğitiminin ayrı şekillerde verilmesinin öğrencilerin uygulama alanlarını sıkıntıya sokmasına neden olduğunu ileri sürmektedir. Bu tarz bir yaklaşımla öğrencilerin tarih bilgilerini ne derece kullanabilecekleri Akçalı'ya göre tartışma konusudur.

Gazi Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 20

Gazi Üniversitesi Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
İletişim Becerileri	İlk Müslüman Türk Devletleri Tarihi
Yerel Tarih	Türkiye Coğrafyası – I
I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Türk Basın Tarihi	Anadolu'da Nüfus ve Yerleşme
Arkeoloji	Sanat Tarihi
	Türkiye Cumhuriyeti Tarihinin
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi	Topluma Hizmet Uygulaması
Ortadoğu Türk Devletleri Tarihi	Doğu Avrupa Türk Kavimleri Tarihi
Amerika Tarihi	Ortaçağda Avrupa
Çin Tarihi	Haçlı Seferleri Tarihi
Rusya Tarihi	Tarihi Coğrafya ve Kartografya
Türkiye Coğrafyası – II	Tarih Eğitiminde Araştırma Teknikleri
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Çağdaş Türkiye Tarihi	Yeni ve Yakınçağda Türk Dünyası
Tarih Felsefesi	Türk Denizcilik Tarihi
Yaratıcı Drama Eğitimi	Osmanlı Arşiv Vesikaları
Dünyada ve Türkiye'de Tarih Yazıcılığı	XIII.–XX. Yüzyıllarda İran'da Türk Devletleri Tarihi
Orta Zamanlarda Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Tarihi	Yeniçağ'da Osmanlı Dış Politikası
	Tarih Öğretiminde Değer Eğitimi
	Tarih Öğretiminde Yaratıcı Drama Eğitimi
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Kafkasya Tarihi	Mesleki İngilizce
XX. Yüzyılda İslâm Dünyası	Müze Eğitimi
Osmanlı Diplomatası - I	Osmanlı Diplomatası – II
Osmanlı Devleti'nin Toplum Yapısı ve Millet Sistemi	Balkan Tarihi

Tablo 20

*Gazi Üniversitesi Tarih eğitimi Ana Bilim Dalı Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler**(Devamı)*

VII. Yarıyıl (Devamı)	VIII. Yarıyıl (Devamı)
Yakınçağ'da Osmanlı Dış Politikası	Balkan Tarihi
Türk Dünyası'nda Yenileşme ve Fikir Hareketleri	Türkiye Cumhuriyeti Dış Politikası
IX. Yarıyıl	X. Yarıyıl
Türk Düşünce Tarihi	Türkiye Cumhuriyeti'nin Sosyal Politikaları
T.C. Anayasası ve Vatandaşlık	Tarih Öğretiminde Beceri Eğitimi
Türk Askerî Teşkilatı Tarihi	Türk Demokrasi Tarihi
Konu Alanı Ders	Geçmişten Günümüze Jeopolitik Gelişmeler
Kitabı İncelemesi	
Medeniyetler Tarihi	Türk Edebiyatı Tarihi

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi misyonunu değişen dünya üzerine kurmuştur. Çağdaş eğitim anlayışını benimsemiş öğretmen adaylarının yetişmesi konusunda yeterli donanıma sahip olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih eğitimi bölümünde diğer bölümlerle zorunlu olarak alınan dersler haricinde toplamda 50 adet ders bulunmaktadır. Bu derslerden 27'si (%54) alan derslerine, 11'i (%22) pedagojik formasyon derslerine aittir. Ayrıca program dâhilinde *Sosyoloji*, *İktisat Tarihi*, *Bilim Tarihi* gibi alan dışı fakat tarih bilimiyle ilgili sosyal dersler ile *Tarih Metodolojisi* dersleri bulunmaktadır. Bu da genel kültür bakımından donanımlı öğretmen yetiştirmenin hedeflenmesiyle ilgilidir.

Marmara Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 21

Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih eğitimi Bölümü Ders Programı Zorunlu Dersler

I.Yarıyıl	II. Yarıyıl
Eski Anadolu Tarihi	Eski Mezopotamya Tarihi
Tarih Metodu	Roma Tarihi
Osmanlıca Metin ve Gramer I	İslam Devletleri Tarihi
Atatürk İlkeleri ve İnk. Tar.	Selçuklu Tarihi
Türk Dili I	Osmanlıca Metin ve Gramer II
Yabancı Dil II	Kuruluş Dönemi Osmanlı Tarihi
İslam Öncesi Türk Tarihi	Atatürk İlkeleri ve İnk.Tar
Orta Asya Türk Tarihi	Yabancı Dil II
Helen Tarihi	Sanat Tarihi II
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Ortaçağ Türk Devlet.Kurumlar Tarihi	Osmanlı Tarihi (1566-1774)
Rusya Tarihi	Osmanlı Merkez Teşkilatı II
Bizans Tarihi	Osmanlı Eyalet Teşkilatı
Osmanlı Tarihi (1451-1566)	Osmanlı Siyasi Tarihi (1774-1876)
Osmanlı Merkez Teşkilatı I	XIX.Yüzyıl Türk Dünyası
Yeni Çağ Avrupa Tarihi	Osmanlı Yenileşme Hareketleri II
Yakınçağ Osmanlı	Türkiye Cumhuriyeti Siyasi Tarihi
İktisat Tarihi	XX.Yüzyılda Siyasi Gelişmeler
Osmanlılarda Eğitim ve Bilim	Osmanlı Paleografyası
Osmanlı Paleografyası	
V. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Eskiçağ Tarihi Kaynakları	Öğretmenlik Mesleğine Giriş
Ortaçağ Tarihi Kaynakları	Gelişim ve Öğrenme
Yeniçağ Tarihi Kaynakları	Öğretimde Plan.ve Değ.
Yakınçağ Tarihi Kaynakları	X. Yarıyıl
Genel Türk Tarihi Kaynakları	Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi
Osmanlı Siyasi Tarihi	Rehberlik
Milli Mücadele Tarihi	Öğretmenlik Uygulaması
Cumhuriyet Dönemi Türk Dış Polit.	IX. Yarıyıl
Türkiye Cumhuriyeti İktisat Tarihi	Öğretim Tekn. ve Mat. Tasarımı
Osmanlı Diplomatası	Sınıf Yönetimi
	Özel Öğretim Yöntemleri II
	Okul Deneyimi II

Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Tarih eğitimi zorunlu derslerine bakıldığında 48 adet ders okutulduğu görülmektedir. Genel olarak tabloya bakıldığında toplam dersin 25 inin (%52) Türk ve Osmanlı Tarihi, onunu (%19) de Dünya ve Avrupa Tarihi ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Programda metodoloji ile ilgili olarak okutulan *Tarih Metodu* ismiyle yalnızca bir derstir. Arşiv araştırmalarına rehberlik edecek iki (%4) ders bulunmaktadır. Öğretmenlik mesleği ile ilgili programda son üç dönemde okutulmak üzere on (%19) ders okutulmaktadır. Tarih öğretim yöntemlerinin tarih öğretimi yetiştiren bir fakültede okutulması öğrencilerin bilimsel gelişimine katkı sağlaması bakımından önemlidir.

Yakın Doğu Üniversitesi Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı Zorunlu Dersleri ile İlgili

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 22

Yakın Doğu Üniversitesi Tarih Eğitimi Ders Programı Zorunlu Dersler⁸

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Osmanlı Türkçesi I	Osmanlı Türkçesi II
Tarih Metodolojisi ve Kaynak Bilgisi	Ortaçağ Avrupa Tarih ve Medeniyeti
Türk Tarihine Giriş I	Türk Tarihine Giriş II
İlkçağ Tarih ve Medeniyeti (Antik Yunan-Roma-Mısır)	İslâm Tarihi ve Medeniyeti
İlkçağda Anadolu Tarihi	İlkçağ Tarih ve Medeniyeti II
Türkçe I: Yazılı Anlatım	Türkçe II: Sözlü Anlatım
İngilizce I	İngilizce II
Atatürk İlke ve İnkılapları I	Atatürk İlke ve İnkılapları II
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Osmanlı Arşiv Vesikaları I	Osmanlı Arşiv Vesikaları II
Yeniçağ Avrupa Tarihi ve Medeniyeti	Yeniçağ Avrupa Tarihi ve Medeniyeti
Osmanlı Tarihi Uygarlık Tarihi I (1299-1451)	Osmanlı Tarihi II (1451-1520)
Uygarlık Tarihi I	Uygarlık Tarihi II
Selçuklular ve Anadolu Beylikleri Tarihi I	Selçuklular ve Anadolu Beylikleri Tarihi II
Selçuklular ve Anadolu Beylikleri Devri	Osmanlı Tarihçiliği ve Tarihçileri

⁸ Programa göre altıncı ve yedinci yarıyıldan yalnızca seçmeli derslerin olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda söz konusu dönemler tablo olarak yer almamıştır.

Tablo 22

Yakın Doğu Üniversitesi Tarih eğitimi Ders Programı Zorunlu Dersler (devamı)

İngilizce III	İngilizce IV
Bilgisayar I	Bilgisayar II
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Osmanlı Arşiv Vesikaları III	Osmanlı Arşiv Vesikaları IV
Bizans Devleti Tarihi I	Bizans Devleti Tarihi II
Osmanlı Tarihi (1520-1789) III	Osmanlı Tarihi (1520-1789) IV
Osmanlı Devlet Teşkilatı I	Osmanlı Devlet Teşkilatı II
V. Yarıyıl (Devamı)	VI. Yarıyıl (Devamı)
Türk Dünyası Tarihi	20.yy Türk Dünyası Tarihi
Kıbrıs Tarihi I	Kıbrıs Tarihi II
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Milli Mücadele ve Meseleleri Tarihi	Öğretmenlik Mesleğine Giriş
Çağdaş Dünya Tarihi	Gelişim ve Öğrenme
Osmanlı Devleti İktisat Tarihi	Öğretimde Planlama ve Değerlendirme
Osmanlı Devletinde Yenileşme Hareketleri	Özel Öğretim
	Yöntemleri-I
	Okul Deneyimi-I
IX. Yarıyıl	X. Yarıyıl
Öğretim Teknolojileri ve Materyal	Konu Alanı Ders
Geliştirme	Kitabı İncelemesi
Sınıf Yönetimi	Rehberlik
Özel Öğretim Yöntemleri-II	Öğretmenlik Uygulaması
Okul Deneyimi-II	

Yakın Doğu Üniversitesi Tarih eğitimi Bölümünün zorunlu derslerine bakıldığında 50 ders olduğu görülmektedir. Bu derslerin Türk ve Osmanlı Tarihi ile ilgili olanları 19 (%38), Dünya ve Avrupa Tarihi ile ilgili olanları 10 (%20) adettir. Bu derslerin meslek bilgisi ile ilgili olanları 13'tür (%26) ve son üç dönemde verilmiştir. Tarihsel araştırmalara rehberlik etmek üzere dört (%8), metodoloji ile ilgili yalnızca bir (%2) ders vardır.

Yakın Doğu Üniversitesi Tarih eğitimi Bölümü, çağdaş dünyayı tarihsel bir bakış açısıyla inceleyen, tarihsel empati yetisine sahip öğrenciler yetiştirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca *İlkçağ Tarih ve Medeniyeti(Antik Yunan-Roma-Mısır)*, *Kıbrıs Tarihi I-II* derslerinin programda olmasına paralel olarak Kıbrıs ile ilgili geniş bir bilgiye sahip olmaları da amaçlanmıştır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Zorunlu Dersleri ile

İlgili Bulgular ve Yorumlar

Tablo 23

Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi Tarih Eğitimi Ders Programı Zorunlu Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
Eskiçağ Tarihi I	Eskiçağ Tarihi II
Osmanlıca I	Osmanlıca II
Orta Asya Türk Tarihi I	Orta Asya Türk Tarihi II
İslam Tarihi I	İslam Tarihi II
Tarih Metodolojisi	İlk Müslüman Türk Devletleri Tarihi
Eğitim Bilimine Giriş	Gelişim Psikolojisi
Yabancı Dil I	Yabancı Dil I
(İngilizce I, Fransızca I, Almanca I)	(İngilizce II, Fransızca II, Almanca II)
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi
Türkçe I:Yazılı Anlatım	Türkçe II: Sözlü Anlatım
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Osmanlı Paleografyası I	Osmanlı Paleografyası II
Bizans Tarihi	Osmanlı Tarihi I
Büyük Selçuklu Tarihi	Anadolu Beylikleri Tarihi
Ortaçağ Avrupa Tarihi	Yeniçağda Avrupa Tarihi
İslam Medeniyeti Tarihi	Anadolu Selçuklu Tarihi
Program Geliştirme ve Öğretim	Selçuklu Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi
Bilgisayar I	Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları
V. Yarıyıl	Bilgisayar II
Osmanlı Tarihi II	VI. Yarıyıl
Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi I	Osmanlı Tarihi III
Türk Düşünce Tarihi	Osmanlı Mües. ve
Yakınçağda Avrupa Tarihi	Med. Tarihi
Osmanlılarda Eğitim ve Bilim	Siyasi Düšn. Tar.
Ölçme ve Değerlendirme	Yeni ve Yakınçağda Dünya
Osmanlı Tarihi II	Türk İktisat Tarihi
Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi I	Öğrt. Tekn. Mat. Tasarımı
Türk Düşünce Tarihi	Osmanlı Tarihi III
	Osmanlı Mües. ve
	Med. Tarihi
	Siyasi Düšn. Tar.

Tablo 23

*Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Tarih eğitimi Ders Programı Zorunlu Dersler**(Devamı)*

VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Osmanlı Tarihi IV	Çağdaş Dünya Tarihi
Çağdaş Türk Dünyası Tarihi	Türk Demokrasi Tarihi
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kaynakları	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi
Türk Yenileşme Tarihi	Özel Öğretim Yöntemleri I
Sınıf Yönetimi	Rehberlik
Türk Edebiyat Tarihi	Okul Deneyimi
IX. Yarıyıl	X. Yarıyıl
Türkiye Cumhuriyeti İktisat Tarihi	Tarih Ders Kitaplarının İncelenmesi
Seminer	Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Eğitim ve Kültür Politikaları
Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Türk Dış Politikası	Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği
Öğretmenlik Uygulaması	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi
Özel Öğretim Yöntemleri II	Alan Eğitiminde Araştırma Projesi
Bilim Tarihi	

Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Bölümünün zorunlu dersleri incelendiğinde 59 ders okutulduğu görülmektedir. Bu derslerin 26 tanesi (%44) Türk ve Osmanlı tarihi ile sekizi de (%14) dünya tarihi ile ilgilidir. Formasyon derslerin toplam ders içindeki sayısı 13 (%22)'tür. Zorunlu olarak okutulan dersler arasında Tarih Ders Kitaplarının İncelenmesi gibi doğrudan tarih eğitimi ile ilgili Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği gibi genel kültüre ve Türk coğrafyasının tarihsel bağlantılarını keşfeden genel kültür derslerinin de verilmesi önemlidir. Çalışma kapsamında 04.04.2014 tarihinde görüşme yapılan Doç. Dr. İ. Hakkı Öztürk⁹ program yeterliliği için; *“alan bilgisinin verilmesi açısından yeterli olduğunu düşünüyorum. Belki sadece yakın dönem tarihi (1945 sonrası) açısından bir sorun olabilir. Öğretmenlik eğitimi açısından, teorik bilgiler belki yeterli ama pratiğe dökme konusunda sorunlar var. Öğretmenlik eğitimi daha pratiğe yönelik olmalı.”*

⁹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı

şeklinde görüş beyan etmiştir. Ayrıca programın gelişmesi için teknolojiden yararlanmayı ve ortaöğretim kurumlarıyla daha koordineli çalışmayı önermiştir.

Üniversitelerde Tarih Eğitimi Bölümünün Seçmeli Derslerinin Değerlendirme

Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Seçilen Üniversitelerin Tarih Eğitimi Anabilim Dalı Seçmeli Dersleri ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde seçilen üniversitelerin tarih eğitimi bölümünde okutulan seçmeli dersler incelenmiştir. Böylece zorunlu derslerle ortaya konamayan bölüm amaçlarının seçmeli derslerle gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini incelemek istenmiştir. Tarih eğitimi bölümlerinin misyonlarında belirlenen gelişen teknolojiyle çağdaş bir öğretim yakalanmak istendiği düşüncesi seçmeli dersler aracılığıyla çözüme ulaşma derecesi gözden geçirilmiştir. Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih eğitimi Bölümünde seçmeli tek ders beşinci yarıyılıda tarih Semineri olarak verilmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi seçmeli dersleri yalnızca güzel sanatlar ve beden eğitimi ile sınırlıdır. Bu da okulun imkânları ve öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarıyla açıklanabilir. Seçmeli derslerinde genel kültür ya da metodoloji ile ilgili bir dersin olamaması bölümün misyonunu da kötü bir şekilde etkilemekte, amaçlara tam olarak uyulmadığı sonucuna varılmaktadır.

Gazi Üniversitesi Tarih eğitimi Ana Bilim Dalı Seçmeli dersleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 24

Gazi Üniversitesi Tarih eğitimi Ana Bilim Dalı Bölümü Ders Programı Seçmeli Dersler

I. Yarıyıl	II. Yarıyıl
İletişim Becerileri	İlk Müslüman Türk Devletleri Tarihi
Yerel Tarih	Türkiye Coğrafyası – I
Türk Basın Tarihi	Anadolu’da Nüfus ve Yerleşme
	Sanat Tarihi
Arkeoloji	Türkiye Cumhuriyeti Tarihinin
	Kaynakları
III. Yarıyıl	IV. Yarıyıl
Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi	Topluma Hizmet Uygulaması
Ortadoğu Türk Devletleri Tarihi	Doğu Avrupa Türk Kavimleri Tarihi
Amerika Tarihi	Ortaçağda Avrupa
Çin Tarihi	Haçlı Seferleri Tarihi
Rusya Tarihi	Tarihi Coğrafya ve Kartografya
Türkiye Coğrafyası – II	Tarih Eğitiminde Araştırma Teknikleri
V. Yarıyıl	VI. Yarıyıl
Çağdaş Türkiye Tarihi	Yeni ve Yakınçağda Türk Dünyası
Tarih Felsefesi	Türk Denizcilik Tarihi
Yaratıcı Drama Eğitimi	Osmanlı Arşiv Vesikaları
Dünyada ve Türkiye’de Tarih Yazıcılığı	XIII.–XX. Yüzyıllarda İran’da Türk Devletleri
	Tarihi
Orta Zamanlarda Türkiye’nin Sosyo-Ekonomik	Yeniçağ’da Osmanlı Dış Politikası
Tarihi	
	Tarih Öğretiminde Değer Eğitimi
	Tarih Öğretiminde Yaratıcı Drama Eğitimi
VII. Yarıyıl	VIII. Yarıyıl
Kafkasya Tarihi	Mesleki İngilizce
XX. Yüzyılda İslâm Dünyası	Müze Eğitimi
Osmanlı Diplomatası – I	Osmanlı Diplomatası – II
Osmanlı Devleti’nin Toplum Yapısı ve Millet	Balkan Tarihi
Sistemi	
Yakınçağ’da Osmanlı Dış Politikası	Dinler Tarihi
Türk Dünyası’nda Yenileşme ve Fikir	Türkiye Cumhuriyeti Dış Politikası
Hareketleri	
IX. Yarıyıl	X. Yarıyıl
Türk Düşünce Tarihi	Türkiye Cumhuriyeti’nin Sosyal Politikaları
T.C. Anayasası ve Vatandaşlık	Tarih Öğretiminde Beceri Eğitimi
Türk Askerî Teşkilatı Tarihi	Türk Demokrasi Tarihi
Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi	Geçmişten Günümüze Jeopolitik Gelişmeler
Medeniyetler Tarihi	Türk Edebiyatı Tarihi

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi bölümünde toplam 55 seçmeli ders bulunmaktadır. Bu derslerin 15'i (%27) alan bilgisi derslerinin dışında genel kültür ve tarih öğretim yöntemleri ile ilgilidir. Bu yönden değerlendirildiğinde Genel kültür bakımından zengin ve çağdaş eğitim yaklaşımlarını takip eden bir öğretmen yetiştirme hedefi diğer üniversitelere göre daha fazla yerine getirilme imkânı bulmaktadır.

Tablo 25

Yakındoğu Üniversitesi Tarih eğitimi Ders Programı Seçmeli Dersler

V. Yarıyıl İngilizce V	VI. Yarıyıl Türk Kültür ve Düşünce Tarihi
Arapça I VII. Yarıyıl İngilizce Tarih Metinleri Osmanlı Tarih Metinleri	İngilizce VI

Tablo 25 incelendiğinde Yakın Doğu Üniversitesinin seçmeli derslerinin beşinci yarıyıldan itibaren programda yer aldığı görülmektedir. Bu dersler toplamda altıdır. Bu derslerin geneline bakıldığında bilimsel araştırmayı yapabilecek dil becerisini etkin kılmak üzere derslerin programda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu beceriyi geliştirmeyi hedefleyen derslerin sayısı 5'tir. Bu tüm seçmeli derslerin %83'üdür.

Tablo 26

Çanakkale Üniversitesi Tarih eğitimi Ders Programı Seçmeli Dersler

VIII. Yarıyıl Temel Ekonomi İstatistik Türkiye Ekonomisi Sosyoloji Anlama Teknikleri Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası Topluma Hizmet Uygulamaları Mesleki Yabancı Dil Türkiye AB İlişkileri	X. Yarıyıl Çanakkale Savaşları Tarihi Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri Çanakkale ve Çevresi Tarihi Osmanlı Arşiv Kaynakları Tarih Öğretiminde Materyal Kullanımı
---	--

Çanakkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih eğitiminde 13 ders seçmeli olarak okutulmaktadır. Okutulan dersler arasında *Tarih Öğretiminde Materyal Kullanımı* dersi gibi tarih öğretimine yardımcı dersler kadar bizzat alan bilgisi, tarihle doğrudan ilgili dersler de olduğu anlaşılmıştır. Bu dersler; Çanakkale *Savaşları Tarihi*, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, *Çanakkale ve Çevresi Tarihi*, *Osmanlı Arşiv Kaynakları* dersleri ve son dönem okutulan derslerdir. Bu derslerin sayısı dört (%31). Seçmeli dersler arasında altısı (%46) tarih disiplini ile ilgili *Temel Ekonomi*, *İktisat*, *Coğrafya* gibi derslerdir. Bu derslerin arasında günceli takip etmek için öğrencilerin ilgisini çekebilecek Türkiye AB İlişkileri dersinin olması da önemlidir.

Bölüm IV

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda yapılan tartışmalar ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Araştırmada, üniversitelerde tarih bölümündeki programların nitelikli insan gücünü yansıtıp yansıtmadığı incelenmiştir. Bu çerçevede Ankara, Balıkesir, Boğaziçi, Çanakkale, Dicle, Ege, Gaziantep, Hacettepe, Kahramanmaraş, ODTÜ, Süleyman Demirel ve Yakın Doğu Üniversitelerinin tarih bölümleri programları ve misyonları incelenmiştir. İncelenen lisans programlarının tarih bölümlerinin misyonlarında araştıran, bilgi üreten, tarihsel olaylara bakış açılarının farklı olabileceğini öğrenen öğrenciler yetiştirmenin amaçlandığı tespit edilmiştir. Amaçları doğrultusunda çalışma esasları da öğrencilerin bu misyonu kabul ettikleri ve öğretim programının bu esaslara göre düzenlendiği düşünülmüştür. Öyle ki öğretim programıyla ilgili görüş bildiren öğretim üyesi ve öğretim elemanları da genellikle programın bir tarihçi yetiştirme konusunda önemine değinmişlerdir.

Tarih programlarında formasyon öğretiminin sıkıntılar doğurabileceği tespit edilmiştir. Zira görüş bildiren Dokuz Eylül Üniversitesi Tarih eğitimi öğretim elemanı Aslı Avcı Akçalı da öğretmen adaylarının bu konuda ciddi sorunları olabileceğini belirtmiştir. Tarih bölümünde okuyanların bu konuda bir misyon tanımlamaları gerektiğini belirten Avcı; hangi konuyu nasıl öğreteceklerini bilmeyen tarih bölümü mezunlarının öğretmen olamayacağı görüşündedir. Bu konudaki aksi görüşleri genellikle tarih bölümü öğretim üyelerinde görmek mümkündür. Mesela; Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Fatih Yeşil tarih bölümünden mezun öğrencilerin alan bilgisine hâkim olduğunu ve dolayısıyla alan bilgisine

sahip olan bir tarihçinin çok daha iyi öğretmenlik yapabileceğini iddia etmiştir. Konunun ülkenin istihdam meselesi olduğunu belirten Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi öğretim elemanı Doç. Dr. Mehmet Suat Bal; üniversitelerinin önceliğinin öğrenciyi en iyi şekilde yetiştirerek diplomasını vermek olduğunu belirtmiştir. Bu, elbette eğitim ortamında öğrenciye yeterli olanaklar sunulduktan sonra öğrenciye iş sahasının devlet tarafından yaratılması gerektiğini belirten bir görüşür ve üniversitelerin kuruluş amaçlarını kısmen reddeder.

Görüldüğü gibi tarihin herhangi bir alanında uzmanlaşıp akademisyen olmak ya da orta öğretimde tarih öğretmeni olmak meselesi bakış açısına bağlı olarak değişmektedir. Bu da üniversitelerin tarih ya da tarih eğitimi bölümlerinin misyonu ve vizyonu ile alakalı bir durumdur. Ülkenin geleceğine nasıl bir yön vermek ya da tarih bilimine hangi açıdan bakmak istiyorsanız bir sonraki aşamada aynı şekilde “istihdam” meselesine bakışınız değişir.

Bu misyon ve bakış açısı doğrultusunda incelenen üniversitelerin tarih bölümü ve tarih eğitimi programlarının birbirlerinden oldukça farklı olduğu tespit edilmiştir. Üniversitelerin fiziki alt yapıları, öğretim elemanlarının uzmanlık alanları gibi faktörlerin eğitim programlarının durumunu etkilediği düşünülebilir.

Çalışma kapsamında tarih bölümlerinin zorunlu ve seçmeli dersleri Türk ve Dünya Tarihi, yöntem, arşiv tarama ve genel kültür olarak sınıflandırma yapılmıştır. Çalışmanın sonuç kısmında konunun daha iyi anlaşılabilmesi için üç ayrı tablo halinde gösterilmiştir. Değerlendirme ise bu üç tablodaki verilerin değerlendirilmesi ile oluşturulacaktır.

Tablo 27

Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Zorunlu Ders Kategorileri

	Ank. Üni.		ODTÜ		Boğ. Üni.		Hac. Üni.		B.esir Üni.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türk ve Dünya Tarihi	13	86	16	55	54	84	23	79	24	77
Metodoloji	-	-	4	14	3	5	1	3	1	3
Arşiv Tarama	2	14	4	14	7	9	4	14	4	13
Genel Kültür	-	-	5	17	1	2	1	3	2	6
Toplam	21	100	29	100	65	100	29	100	31	100

Tablo 28

Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Zorunlu Ders Kategorileri

	Sül. Dem. Üni.		Y.Doğu Üni.		K.Maras Üni.		Çan. kale Üni.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Türk ve Dünya Tarihi	28	78	28	76	38	86	26	76
Metodoloji	4	11	3	5	2	5	4	12
Arşiv Tarama	4	11	6	16	4	9	4	12
Genel Kültür	-	-	1	3	-	-	-	-
Toplam	36	100	38	100	44	100	34	100

Tablo 29

Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Zorunlu Ders Kategorileri

	Dicle Üni.		G. Antep Üni.		Ege Üni.	
	f	%	f	%	f	%
Türk ve Dünya Tarihi	47	78	37	76	40	83
Metodoloji	4	7	5	10	-	-
Arşiv Tarama	4	7	4	8	8	17
Genel Kültür	5	8	3	6	-	-
Toplam	60	100	49	100	48	100

Yukarıdaki üç tabloda seçilen üniversitelerin tarih bölümlerinde zorunlu olarak okutulan derslerin Türk ve Dünya Tarihi, Metodoloji, Arşiv Tarama, ve Genel Kültür

bakımından derslerin nicel olarak durumları belirlenmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında Türk ve Dünya Tarihi olarak birleştirilme nedeni tarih bölümlerinin misyonlarında belirtilen *alan bilgisinde yeterli tarihçiler yetiştirme* hedefine ulaşip ulaşmadığının tespit edilmesinin amaçlanmasıdır. İyi bir tarihçinin olayları tarihsel düşünme becerisine uygun olarak yorumlaması üniversitenin hedeflerine uygun biçimde değerlendirilmiştir.

Tablolar genel olarak karşılaştırıldığında ağırlıklı olarak Türk ve Dünya tarihi açısından derslerin programda zorunlu olarak okutulduğu görülmektedir. Bu dersleri Ankara ve Dicle üniversiteleri diğer dersler içinde %86 oranıyla oran olarak en fazla okutan üniversitelerdir. Seçilen üniversiteler içinde bu derslere en az ağırlık veren ise Orta Doğu Teknik Üniversitesi'dir. Diğer dersler içindeki oranı %55'tir. Ayrıca alanla ilgili en az ders de yine bu üniversite tarafından 16 ders ile verilmektedir. Dicle Üniversitesi sayısal olarak en fazla 47 dersle Türk ve Dünya Tarihi konularına önem vermektedir. Tüm bu oranların değişmesinin nedeni daha önce belirtildiği gibi üniversitenin tarih bölümünün misyonunun alan derslerine ağırlık verecek, bu konuda yeterli tarihçiler yetiştirmek istemesi olabilir. Ayrıca başka bir neden de üniversitenin fiziki alt yapısı, öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarının yeterliliği olabilir.

Zorunlu derslerle ilgili çalışma kapsamında incelenen başka bir kategori de metodoloji konusudur. Tarihçi adaylarının istenilen düzeyde bilimsel ve eleştirel düşünceye sahip, tüm kaynaklara ulaşabilmek için yeterli alt yapıyı kazanmaları için verilecek beceriler; "*Tarihsel Metodoloji*" veya "*Metodoloji*" gibi isimler verilen dersler aracılığıyla kazandırılmaya çalışılmıştır. İncelenen programda Ankara ve Ege Üniversitelerinin bu dersleri programlarında zorunlu ders kategorisine dâhil etmedikleri saptanmıştır. Buna karşın %14 gibi bir oranla Orta Doğu Teknik Üniversitesi programında bu derslere en fazla yer ayıran üniversitedir. Balıkesir ve Hacettepe %3 ile metodoloji dersinde en az orana sahip üniversitelerdir. Gaziantep Üniversitesi nicel olarak altı dersle metodoloji konusunda en fazla

derse yer veren tarih bölümü programına sahiptir. İncelenen üniversiteler kapsamında Ankara ve Ege Üniversiteleri metodoloji dersine programlarında zorunlu ders kategorisinde dahil etmemişlerdir. Sayısal olarak en az metodoloji dersini belirtmek gerekirse; Hacettepe, Balıkesir, Kahramanmaraş Sütçü İmam üniversiteleri bir veya iki ders olarak programı hazırlamışlardır.

Çalışma kapsamında genel kültür dersleri tarih bölümü dışındaki dersleri kapsamaktadır. Örneğin “*Türkiye ve Türk Dünyası Jeopolitiği*”, “*Tarih Felsefesi*”, “*Bilim Tarihi*”, “*Din Felsefesi*” gibi dersler genel kültüre çalışma kapsamında dâhil edilen derslerdir. Bu dersleri tarih bölümü öğrencilerinin okumasındaki fayda, öğrencilerin tüm bilimlerde tarihin yerini tespit etmeleridir. Böylece öğrencilerin bilime bakış açıları dar kalıplardan kurtulacak, tarih üzerine daha analitik bir sorgulama yapabileceklerdir.

Araştırmaya dâhil edilen üniversiteler arasında tarih bölümünde beş genel kültür dersine programında en fazla yer veren üniversiteler, Orta Doğu Teknik ve Dicle Üniversiteleridir. Aynı sayıda genel kültür dersine sahip olan üniversiteler arasında %17 ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi genel kültür bakımından en fazla derse sahip olan üniversitedir. Orta Doğu Teknik Üniversitesinin genel kültür ile ilgili dersleri; tarih yazıcılığı ve tarihsel düşünme becerilerine doğrudan yardımcı olmaktadır. Bu dersler; “*İletişim Becerileri*”, “*Tarih Okumaları*”, “*Akademik Amaçlı Yazma Becerileri*” gibi derslerdir. Dicle Üniversitesinde ise tarih bilimiyle doğrudan ilgisi olan ve öğrencilerin tarih bilimine farklı bir açıdan bakmalarını sağlayan; “*Tarih Felsefesi*”, “*Bilim Tarihi*”, “*Dinler Tarihi*” gibi derslerdir.

Tarih bölümü öğrencilerinin arşiv taramaları, eski dildeki belgeleri okumaları açısından önemlidir. Bu dersler; bilgiyi doğrudan inceledikleri dönemle ilgili kültüre dil aktarımı yoluyla ulaşmaları bakımından gereklidir. Bu açıdan incelenen üniversiteler de misyonlarında bu konuya önem verdiklerini duyurmuşlardır. İncelenen tarih bölümü

programlarında Ege Üniversitesi arşiv taramayla ilgili en fazla dersi programına dâhil eden üniversitedir. İncelenen programa göre; sekiz ders ve %17 oranla arşiv tarama konusunda en fazla derse sahip üniversitedir. Konuyla ilgili programa ders dâhil etmeyen üniversite yoktur. Bu yüzden üniversitelerin konuyu oldukça önemsedikleri anlaşılmaktadır. Ankara Üniversitesi iki dersle arşiv tarama konusunda bu konuya en az dikkati çeken üniversitedir.

Burada dikkati çeken, konuyla ilgili ders sayısından ziyade öğretimin niteliğidir. Bu yüzden öğretim elemanları genellikle yeterlikler konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir. Bir başka açıdan bakacak olursak seçilen üniversitelerin tarih bölümleri söz konusu derslerde ele almadıkları konuları seçmeli derslerde telafi etmiş olabilirler düşüncesiyle programlarda seçmeli dersler de incelenmiştir.

Tablo 30

Seçilen Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Seçmeli Dersleri

	Ankara Üni		Boğaziçi Üni		Hacettepe Üni	
	f	%	f	%	f	%
Eski Diller	16	19	5	7	2	10
Arkeoloji ve Sanat Tarihi	-	-	16	22	-	-
Tarihsel Dönemler	68	81	52	71	-	-
Diğer Disiplinlerle İlgili	-	-	-	-	11	52
Metodoloji	-	-	-	-	3	14
Genel Kültür	-	-	-	-	5	24
Toplam Seçmeli Ders	84	100	73	100	21	100

Tablo 31

Seçilen Üniversitelerin Tarih Bölümlerinin Seçmeli Dersleri

	G. Antep Üni		K. Maraş Üni	
	f	%	f	%
Eski Diller	2	15	2	5
Arkeoloji ve Sanat Tarihi	-	-	-	-
Tarihsel Dönemler	7	53	34	70
Diğer Disiplinlerle İlgili	-	-	-	-
Metodoloji	1	8	-	-
Genel Kültür	3	23	12	25
Toplam Seçmeli Ders	13	100	48	100

Seçmeli dersler daha önce belirtildiği gibi öncelikle zorunlu dersler için yetmeyen konuları telafi etmek, öğrencilerin ilgi alanlarını yansıtan dersleri seçmelerini sağlama ve böylece verimliliği artırmak üzere programa konulmuştur. Çalışma kapsamında; eski diller, arkeoloji ve sanat tarihi, tarihsel dönemler, diğer disiplinlerle ilgili dersler, konuyla ilgili yöntem ve genel kültür olmak üzere içerik analizine ilişkin dersler kategorilere ayrılmıştır. Bu dersler aracılığıyla tarih bölümü öğrencileri farklı disiplin alanları ile ilgili bilgi sahibi olma fırsatını yakalayacaktır.

Çalışma kapsamında ele alınan üniversiteler yukarıdaki tablolarda ayırıcı özellikleri dikkate alınarak kategorileştirilmiştir. Bu anlamda dersler incelemeye alındığında seçmeli ders bakımından Ankara Üniversitesi hem oran hem de sayı anlamında 81 dersle tarih bölümünde en fazla derse sahip üniversitedir. Tabloda ele alınan ise ayırıcı kategorileridir. Bu durum okulun kapasitesi ve öğretim üyelerinin uzmanlık alanlarıyla açıklanabilir. Program anlamında değerlendirdiğimizde Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Türkiye Cumhuriyetinin kurduğu ilk üniversiteye ait bir fakülte olması sebebiyle Türk ve Dünya tarihini en iyi şekilde aktaran dersleri programda bulundurmaktadır. Bu durumda yapılan da tarih bölümü öğrencilerinde tarihsel bilgi anlamında oldukça iyi bir donanım sunulmasını sağlamaktır. Buna paralel olarak yapılacak araştırmaların tarih disiplini içerisinde oldukça başarılı olması beklenir. Nitekim Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Cihat Aydoğmuş¹⁰ ile çalışma kapsamında yapılan görüşmede bölümün Türk tarihine bütüncül bakabilen tarihçiler yetiştirmeyi hedeflediği ve birincil görevlerinin de öğretmen yetiştirmek yerine bu işi yapmak olduğunu vurgulamıştır.

Çalışma kapsamında incelenen üniversitelerin tarih bölümlerinde seçmeli dersin en az olduğu üniversite 13 ders ile Gaziantep Üniversitesi'dir. Bunun nedeni öğretim elemanlarının bir taşra üniversitesi olarak oldukça yetersiz (sayıca) olması olabilir. Tabloda dikkati çeken

¹⁰ Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Öğretim Elemanı

başka bir durum da Boğaziçi Üniversitesinin tarihsel dönemlere ayırdığı ders sayısıdır. Bu çalışmada tarihsel dönemler “*Osmanlı Tarihi*”, “*İlkçağ Tarihi*”, “*Cumhuriyet Tarihi*” gibi önemli dönemlerin dikkate alınıp yazıldığı derslerdir. Bu dönemlerin verilmesi öğrencilerin tarih disiplini açısından kronolojik bir sırayla olayları anlamaları ve bir dönem çerçevesinde yorumlamaları açısından önemlidir. İncelenen üniversiteler de misyonlarına bunu yansıttıklarından bahsetmişlerdir.

Sanat tarihi ve arkeoloji dersi sosyal bilimlerin dolayısıyla tarih disiplininin alt dalı olarak ilişkilendirilebilir. Bu ders, öğrencilerin arkeolojiyle tarih arasında bir bağlantı kurmalarını ve tarihsel kaynakları daha net görebilmelerini sağlayacaktır. Seçilen üniversiteler içerisinde tarih bölümünde bu disiplinin programda yer aldığı bir üniversite olmaması tarih bölümlerinin bilimsel misyonu açısından oldukça önemli bir kayıptır.

Tarih bölümü öğrencilerinin eski dilleri öğrenmeleri, kaynaklara doğrudan ulaşılması bakımından oldukça önemlidir. Bu çalışmada eski diller olarak ele aldığımız dersler “*Rusça Tarihi Metinler*”, “*Akadça Metinler*”, “*Çince Metin Okuma*” gibi derslerle isimlendirilmiştir. Bu derslerin diğerlerinden ayrılan özelliği öğretim üyelerine belirli bir uzmanlık ve öğrencilerin de ilgi göstermesinin yaratmış olduğu bir gerekliliktir. Çalışma kapsamına alınan üniversitelerden yine en eski üniversite olma özelliğine sahip üniversite Ankara Üniversitesidir. Üniversite hem oran hem de sayı olarak diğer okulların tarih bölümlerine önemli bir fark yaratmaktadır. Tablolar incelendiğinde bu dersleri vermeyen tarih bölümünün olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla günümüzde eski metinleri okuma becerisini kazandırmayı hedefleyen fen- edebiyat fakülteleri olduğunu söyleyebiliriz Bu işi hem özel bir ilgi hem de uzmanlıkla yapmaktadırlar.

Seçmeli olarak tarihsel yöntem dersi tablolara göre Ankara, Boğaziçi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitelerinde okutulmamaktadır. Burada dikkati çeken olgu tarihsel yöntemlerle ilgili derslerin Ankara Üniversitesinde ne zorunlu ne de seçmeli ders olarak

okutulmasıdır. Bu durumda Ankara Üniversitesinin tarih bölümünün hedefinin gerçek anlamda nasıl bir tarihci yetiştireceği şüphelidir. Tablodan Ankara Üniversitesinin yalnızca tarihsel dönem anlamında tarih disiplinlerine ve eski metinlere önem verdiği sonucunu çıkarabiliriz. Seçmeli olarak yöntem dersini tarih bölümünde tablolara göre Hacettepe ve Gaziantep Üniversiteleri vermektedir. Hacettepe üniversitesi 3 dersle Gaziantep Üniversitesinden daha fazla yöntem dersi vermektedir.

Tarih bölümleri genel olarak incelendiğinde köklü ve her bakımdan donanımlı kısaca gelişmiş üniversitelerin tarih bilincine varmış tarihçiler yetiştirmek istediği sonucuna ulaşabiliriz. Bu üniversiteler tarih bölümlerine her anlamda yenilik getirerek öğrencilerin hem mesleki hem de kişisel anlamda gelişmelerini, yeterliklerini tamamlamalarını sağlamaya çalışmaktadırlar.

Tablo 32

Seçilen Üniversitelerin Tarih eğitimi Bölümlerinin Zorunlu Dersleri

	Atatürk Üni		Dokuz Eylül Üni		Gazi Üni	
	f	%	f	%	f	%
Zorunlu Alan Dersi	52	70	34	59	27	54
Pedagojik Formasyon Dersi	15	20	12	21	11	22
Toplam zorunlu Ders	74	90	58	70	50	76

Tablo 33

Seçilen Üniversitelerin Tarih eğitimi Bölümlerinin Zorunlu Dersleri

	Marmara Üni		Yakın Doğu Üni		Çanakkale Üni	
	f	%	f	%	f	%
Zorunlu Alan Dersi	35	77	29	58	34	72
Pedagojik Formasyon Dersi	10	19	13	26	13	28
Toplam zorunlu Ders	45	96	42	84	47	100

Çalışma kapsamında incelenen eğitim fakültelerinin pedagojik formasyon derslerinin hemen hemen aynı sayıda olması eğitim fakültelerinin öğretime verdikleri önemden kaynaklanmaktadır. Nitekim konuyla ilgili görüşlerini aldığımız öğretim üyesi Doç. Dr. İ. Hakkı Öztürk de eğitim fakültelerinin iyi bir tarih eğitimiyle iyi bir tarih öğretmeni yetiştireceğini düşünmektedir.

Alan eğitimiyle ilgili derslere bakıldığında Atatürk Üniversitesinin bu konuda oldukça fazla sayıda ders verdiğinin bunun da alan eğitimine verdiği önemden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Konuların daha iyi anlaşılması için tarih eğitiminde program dâhilinde okutulan seçmeli dersler de incelenmiştir.

Atatürk Üniversitesi tek seçmeli dersini beşinci yarıyılıda tarih semineri olarak vermiştir. Bu durum öğretim elemanı ve zorunlu dersleriyle ilgili olabilir. Bu bulgulardan yola çıkarak Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih eğitimi Bölümünün misyonunu seçmeli dersler aracılığıyla tanımlayamadığı çağdaş öğretimi gerçekleştiren güncel derslerin ortaya koyulamadığı sonucuna ulaşılabilir.

Tarih eğitimi bölümlerinde birden fazla seçmeli dersi olan bölümler Gazi, Yakın Doğu ve Çanakkale Üniversiteleridir. Bu üniversiteler; öğrencilerin seçimleriyle bilimsel ve tarihsel düşünme becerilerini ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Gazi Üniversitesi; genel kültür ve öğretim yöntemleri, Yakın Doğu Üniversitesi; dil becerileri ve araştırma, ara disiplinler, yerel tarih ve genel kültür dersleri üzerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Genel olarak tarih eğitimi bölümleri; tarih öğretim yöntemlerini zorunlu ve seçmeli derslerle öğrencilere kazandırmak, çok disiplinli anlayışı tarih disiplinine yansıtmak, bilimsel düşünceyi yakalayan öğrenciler yetiştirmek için çaba sarf etmektedir.

Tartışma

Tarih biliminin kendi içerisinde bir değerlendirmesini yaptığımızda toplumsal, bireysel amaçlar için bile tarihin kullanıldığı görülmektedir. Buna karşın, bir bilim olup olmadığı tartışmalarını bir kenara bırakırsak toplum içinde pragmatist yönüne değinmeden geçemeyiz. Toplumsal değerleri inşa etmek, özellikle ulus devletleri ortaya çıkarmak vb. sebepler için tarih dersinin kullanıldığı görülmüştür. Bu nedenle eğitim ve tarih aynı kapıya çıkan iki yol gibidir. Her ikisi de ulusları inşa etmekte kullanılırlar. Türkiye’de cumhuriyetin ilanından itibaren tarih dersi önce yükseköğretimde daha sonra alt kademelerde kullanılmaya başlanmıştır. Bunun nedeni yapılan inkılapları Türk gençliğine anlatmak, yeni neslin cumhuriyet gelenekleri içerisinde şuurlu vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak, cumhuriyetin diğer yönetim şekillerinden ayrıldığını anlatmaktır (Dönmez, 2008). Cumhuriyetin ilk yıllarında yükseköğretimde bu durum bir anlamda Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersiyle çözülmeye çalışılmıştır. Söz konusu ders; Atatürk İnkılapları, Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi, Atatürkçü düşünceye yönelik tehditler hakkında doğru bilgi vermek, Türk gençliğini ülkesi, milleti ve devleti ile bölünmez bütünlüğü içinde ulusal hedefler etrafında yönlendirmek, Türk gençliğini Atatürkçü düşünce doğrultusunda yetiştirmek ve güçlendirmek hedefiyle ortaya çıkmıştır (<http://www.atam.gov.tr/>). Geçmişten günümüze birtakım isimler alarak gelen bu dersin öğretimi ile ilgili birçok sorun yaşanmaktadır. Bu sorunlar; ilköğretim kademesinden yükseköğretime kadar çeşitli şekillerde bilimsel toplantı ve sempozyumlara taşınmıştır. Elinizdeki çalışmanın sınırlılığından dolayı konuyla ilgili yalnızca birkaç örnek verilecektir; 1995-1996 ve 2001-2002 bahar dönemi sonunda Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü tarafından dersin verimliliğini ölçmek ve sorunları tespit etmek amacıyla iki anket uygulandı. İlki 33 bölümden toplam 1008 öğrenciye ikincisi 25 bölümden 600 kişiye uygulanmıştır. Anketin sonunda öğrencilerin; dersin anlatılış şekline, güncel

olaylarla ilişkilendirilmemesi, derste kullanılan materyallerin yetersizliği konularında hem fikir oldukları görülmüştür. Talepler bir sonraki ankette daha da belirginleşerek artmıştır. Bu araştırma sonuçları İnkılâp Tarihi dersinin öğretilmesiyle ilgili birçok sempozyumda benzer sonuçların olduğunu da ortaya koymuştur. Sorunlar giderek artmakta fakat çözüm konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Yükseköğretimdeki öğrencilerin konuyla ilgili bilgiler edinmeleri, dersin amaçlarını yerine getirmek ya da daha geniş anlamıyla gelecek nesillere yakın tarih ile ilgili doğru bilgiler aktarmak bakımından önemlidir. Bilgi aktarımı iyi düzenlenen bir eğitim programı aracılığıyla oluşturulur.

Eğitim programı; amaç, hedef, içerik, dersler gibi konuları kapsamaktadır. Ayrıca ders programının benimsenmesi için programa öğretim stratejileri de dâhil edilmektedir (Demirel, 2009). Bu yönden oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Tarih öğretimi; öğretmen yetiştirme alanında yapılan araştırmalarda amacın öğrenilen bilgiyi öğretecek seviyeye getirilmesiyle ölçülür şeklinde olmasıyla ilgili bir tanım yapılabilir. Öğretmen adayı; öğrendiklerini aktardığı sürece vardır.

Öztürk (2011) yaptığı araştırmada, tarihsel romanların tarih öğretmeni eğitiminde oldukça etkili olduğu görülmüştür. Çalışma 2010-2011 öğretim yılında Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih eğitimi lisans programında, “Tarih Metodolojisi” dersi kapsamında yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmı tarihsel roman okuma konusunda olumlu tutum benimsediklerini belirlemiştir.

Öğretmen adaylarının bilimsel gelişmeleri yakından takip etmeleri, bu bağlamda öğrencilere de bilim ve teknoloji kullanarak eğitim verilmesi önemlidir. Bu amaçla bilgisayar destekli öğretim öğretmen adaylarına tarih öğretiminde oldukça sık kullanacakları bir kapı açmaktadır. 2012 yılında yapılan bir araştırma bunu doğrular niteliktedir. Benzer şekilde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih eğitimi lisans programında “Materyal Geliştirme” dersi kapsamında 27 tarih öğretmeni adayı ve 7 tarih öğretmeni ile yapılan

çalışmada öğrencilerin ve öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri ve bununla birlikte öğretim becerilerini geliştirmede oldukça etkin olduğu gösterilmiştir (Öztürk, 2012: 49).

Eğitimde teknoloji konusu devlet politikasına hizmet eder durumundadır. Öyle ki YÖK tarafından üniversitelere 1998 yılındaki yapılanmayla tüm bölümlere “Bilgisayar I” dersi konulmuştur (Bayazıt ve Seferoğlu, 2009). Bu dersle birlikte öğretmen adaylarının bilgi ve teknolojiyi materyal olarak kullanmaları ve teknolojik gelişmeleri takip etmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının teknolojiyi kullanarak oluşturdukları materyaller üzerine olan dersler de bu kapsamda değerlendirilebilir.

Eğitim fakültelerindeki diğer bir yapılanma öğretim uygulamasının (okul deneyimi) artırılmasıdır. 1998’de uygulama yapılandırıldığında fakülte-okul işbirliğinde öğretmen adaylarının seçilen Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda gözlem ve uygulama yapmalarına karar verilmiştir. 2006-2007 “Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması” dersi ile “Topluma Hizmet Uygulaması” ve “Özel Eğitim” gibi dersler de eklenmiştir (Akt. Işık, Çiltaş ve Baş, 2010). Bu derslerle birlikte öğretmen adaylarının yalnızca kuramsal bilgi değil pratik bilgiler elde etmesi sağlanmıştır. Bu sayede öğretmen adaylarının toplumsal ilişkilerini geliştirmeleri, alan derslerinin uygulama okullarında nasıl işlendiğinin aktarılması amaçlanmıştır.

2007 yılından itibaren yapılandırmacı yaklaşıma göre yeniden düzenlenen lise tarih kitapları ise Eskiçağ ve 20. yüzyıla kadar dünya tarihinin yine sınırlı bir biçimde ele alınması ve Türk tarihi ekserdi kurgulanan tarih yazım anlayışı gereği Türk-İslam sentezci anlayışın bir devamı niteliğindedir. Fakat Çağdaş Türk ve Dünya Tarihinin ayrı bir ders kitabı şeklinde ele alınması hem dünya tarihi açısından önemli bir eksikliği gidermiş hem de tarihin anlamlandırılması bakımından geçmiş ile bugün arasındaki köprüyü kurmuştur.

Yeni lise tarih kitaplarının dayandığı eğitim anlayışı olan yapılandırmacı yaklaşım, felsefe olarak pozitivism ile taban tabana zıt bir kurama dayanması, lise tarih kitaplarındaki pozitivist

etkinin de önemli ölçüde kırılmasına sebep olmuştur. Fakat karşılaştırmalı okuma gibi çoklu bakış açılarını yansıtacak unsurların lise tarih kitaplarında yer almaması, sosyal tarihin gereken ilgiyi görememesi, Türk tarihinin dünya tarihi içerisinde değerlendirilememesi tarih yazımı anlamında önemli sorunlar olarak varlıklarını korumaktadır. Eğitim fakültelerinin çağın gelişmelerini takip etmeleri, misyonlarında önemli bir yer tutmaktadır.

Genelde eğitim fakültelerinde özelde ise orta öğretim tarih eğitimi alanında yenilikleri takip etmek, gelişen teknolojiye paralel olarak öğretim yöntemlerinin, beceri ve değerlerin ders programında yer alması bu misyona hizmet eder. Ancak yapılan araştırmalar bu konuda henüz bir yol kat edemediğimizi göstermiştir. Geleceğin öğretmenlerinin; çağdaş, demokratik, yenilikleri takip eden, bilimsel gelişimleri araştıran, genel kültür bakımından zengin öğretmenler yetiştirmek eğitim fakültelerinin misyonlarında yer almaktadır.

Fen-edebiyat fakültelerinin bu konuya nasıl hâkim olacakları şüphelidir. Zira söz konusu fakültelerin programları ve öğretim elamanı görüşleri incelendiğinde bölümlerin sadece alan bilgisi vermek için çaba sarf ettikleri görülmektedir. Oysa bu durum, alan bilgisini kullanma konusunda sıkıntıya yol açabileceğini düşündürmektedir. 2000 yılında yapılan bir araştırmaya göre fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin büyük bölümünün öğretmenlik mesleğini ikinci bir seçenek olarak düşündükleri ortaya çıkmıştır (Saracaloğlu, 2000). Böylece öğretmenlik mesleğinin giderek yalnızca formal bilgilerle doldurulmuş kişilikler yaratmakta olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Öneriler

Araştırma bulgularının sonuçları doğrultusunda şu öneriler sıralanabilir:

1. Üniversitelerin bilimsel bilgiye yoğunlaşmak üzere tarih bölümlerinin alt yapılarına önem verilmeli, yalnızca alan bilgisini değil bilgiyi kullanacakları, arşiv tarama, metodoloji, eleştirel bakış açısı, genel kültür gibi derslere önem verilecek dersler ve bunların yapılabileceği derslikler oluşturulmalıdır.

2. Tarih bölümü öğrencilerinin metodoloji derslerini önemsemeleri açısından bu yoğunlukta dersler verilmelidir.

3. Geleceğin tarihçileri olarak anılan tarih bölümü öğrencilerinin ilgi alanları ve öğretim elemanlarının uzmanlık alanları dikkate alınarak farklı dillerde metinleri okumak üzere dil öğrenmeleri gerekmektedir.

4. Tarih bölümü ve tarih eğitimi bölümlerinin misyonları kesin olarak birbirinden ayrılmalı, eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme düzenleri bilimsel bilgi ışığında devam ettirilmelidir.

5. Geleceğin tarih öğretmenlerine yönelik planlanan misyonun tam olarak yerine getirilmesi için programda metodoloji ve bilimsel araştırma derslerinin artırılması gerekmektedir.

6. Öğretmen adaylarının okullarda salt bilgiyi öğrenmeleri yerine bu bilgiyi nasıl öğreteceklerine dair özel öğretim yöntemleri geliştirilmelidir.

Kaynakça

- Ağayev, E. (2006). *Sovyet ideolojisi çerçevesinde Türk Cumhuriyetlerinin tarih yazımı ve tarih öğretimi: Azerbaycan örneği*. Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- Arap, Kavili, S. (2010). Türkiye yeni üniversitelere kavuşurken: Türkiye’de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (1), 1-29.
- Akyüz, Y. (2008). *Türk eğitim tarihi*. (13. Baskı) Ankara: Pegem A Yayınları
- Avcı, H.E.(2014). *Öğretmenlik alan bilgisi: Tarih*, Alan Bilgisi Yayınları, Ankara.
- Bayazıt, A., Seferoğlu, S. S. (2009). Türkiye’deki teknoloji politikalarında eğitimin yeri ve öğretmen yetiştirme politikaları. *TBD 26. Ulusal Bilişim Kurultayı, 12. Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Kongresi (BTIE'2009) Bildiriler Kitabı*, 7-11. Ankara: Türkiye Bilişim Derneği.
- Behar, E.B. (1996). *İktidar ve tarih*. İstanbul: Afa Yayıncılık.
- Carr, E. H. (2009). *Tarih nedir?* (Çev. M. G. Öztürk). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çelikten, M., Şanal, M., Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleğinin özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2) 19, 207-237.
- Creswell, J. W. ve Clark, V.L.P. (2014). *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi*. (Çev: A. Delice). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. (2007). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. (2009). Tarih öğretmenlerinin tarihsel düşünme becerilerine yönelik görüşleri, *Milli Eğitim Dergisi*. Güz, S. 184, 228-239.
- Demirel, Ö.(2009). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dilek, D. (2007). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erkan, S. (2009). *Türk üniversitelerinde tarih öğrenimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentep Yayınları
- Güler, İ.(2005). *Tarihin toplumdaki işlevi ve öğretimi*. İstanbul: Elif Kitabevi.
- Güven, A., Demirel, M. (2010). Tarih bölümünde okuyan öğrencilerin bilgi kaynaklarına ilişkin görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 133-147.

- Işık, A., Çiltaş, A., Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 53-62.
- İskender, P., Kuş A.; (2008). Ondokuz Mayıs Üniversitesi sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin tarih dersine olan tutumlarının gelişmesinde beyin temelli öğrenmenin etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*. S. 179.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel yayıncılık. Ankara.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35, (1-2), 1-14.
- Kurşun, Z.(2011). Tarih Metodu, Z. Kurşun (Edt.) *Tarih Nedir? Tanımlar, Kavramlar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kurtoğlu, M. (2008) Avrupa yüksek öğrenim alanına doğru: bologna süreci ve sosyal boyut. *Toplum ve Demokrasi*, 2 (3), Mayıs-Ağustos, 173-180.
- Sakaoğlu, N. (1998). *Tarih öğretimi ve ders kitapları*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Saracaloğlu, S. (2000). *Fen Edebiyat Fakülteleri Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Smart, D. (2009). İngiltere ve Galler’de eğitim sistemi ve tarih öğretim programları. *çok kültürlü bir Avrupa için tarih ve sosyal bilgiler eğitimi*. Aktekin S., Harnet P., Öztürk M., Smart, D. (Eds.). Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.
- Oral, M. (2002). *İmparatorluktan ulus devlete Türkiye’de tarih anlayışı (1908-1937)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- Öztaş, S.(2009). *Atatürk dönemi tarih anlayışı ve tarih öğretimi*, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (2).2, 94-107
- Öztürk, Cemil. (1996). *Atatürk devri öğretmen yetiştirme politikası*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Öztürk, İ. Hakkı. (2011). *Tarih öğretmeni eğitiminde tarihsel romanların kullanımı: bir eylem araştırması*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, (12), 4, 277-301.
- Öztürk, İ. Hakkı. (2012). *Tarih öğretmeni adaylarına Bit destekli öğretim becerilerinin kazandırılmasında tasarım temelli öğrenme yaklaşımı*, e-Journal of New World Science Academy, (7), .3, 945-968.
- Sakaoğlu, N. (1998). *Tarih öğretimi ve ders kitapları*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Serbest, F. (2005). Avrupa Birliği yükseköğretim programı Erasmus ve Türkiye’nin katılımı. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 105-123.

- Tarman, B. (2010). *Global perspectives and challenges on teacher education in Turkey*. International Journal of Arts and Science, 3(7), 78-96.
- Taşer, S. (2006) *Cumhuriyet döneminde üniversite eğitiminin yeniden düzenlenmesi – 1933 üniversite reformu ve getirdikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Konya.
- Turan, Ş.(2010). *Atatürk'ün düşünce yapısını etkileyen olaylar, düşünürler, kitaplar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Varış, F.(1996) *Eğitimde program geliştirme teoriler-teknikler*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Yakut, K.(2011). Tarih Metodu, Z. Kurşun (Edt.), *Kaynakların Eleştirisi ve Yöntem Tartışmaları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yavuz, M. (2012). *Yükseköğretim yönetiminde dönüşüm ve Türkiye için alternatif yönetim modeli önerisi*. Ankara: Sosyal Sektörler Genel Müdürlüğü
- YÖK. (2010). *Yükseköğretim Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları*. (Edt.: Armağan Erdoğan). Ankara: YÖK.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Şimşek. H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S., Sarpkaya, R. (2010). Eğitim temeli kavramları, Abdurrahman Tanrıöğen ve Ruhi Sarpkaya (Eds.). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

<https://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&i=3>: 01.05.2014

<http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz>: 01.05.2014

<http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-62/yukse-ogretimde-ataturk-ilkeleri-ve-inkilap-tarihi-dersi-ogretiminde-karsilasilan-problemler-ve-yeni-yaklasimlar-hacettepe-universitesi-ornegi>: 02.05.2014

Ekler

Ek A: Görüşme Formu

1. Tarih bölümü ve Tarih eğitimi bölümü ders programları alanında yeterli donanıma sahip öğretmen yetiştirmekte ne kadar yeterli? Lütfen belirtiniz.
2. 4+1"formasyon" Tarih eğitimi eğitim programlarının işleyişi öğretmen yetiştirmekte ne derece yeterli ve birbirini tamamlar nitelikte mi? Yeterli değilse eksikliklerin giderilmesi için neler yapılabilir? Lütfen belirtiniz.
3. Tarih eğitimi ve Tarih bölümü programlarının geliştirilmesi için neler yapılabilir? Lütfen belirtiniz.
4. Tarih eğitiminde "Bologna" sürecinden beklentiler nelerdir? Lütfen belirtiniz.
5. Tarih eğitiminin temel amaçlara ulaşmadaki yeterliliği hakkındaki görüşleriniz nelerdir? Lütfen belirtiniz.
6. Tarih bölümü ve Tarih eğitimi bölümlerinde zorunlu ve seçmeli dersler faydalı olabilmekte midir? Daha yararlı olması için neler yapılabilir? Lütfen belirtiniz.
7. Tarih bölümü ve Tarih eğitimi bölümlerinin misyonu ve vizyonu hakkında görüşleriniz nelerdir? Lütfen belirtiniz.
8. Misyonu Tarih bilimcisi yetiştirmek olan Tarih bölümlerinin sonrasında alınan formasyon eğitimiyle daha çok öğretmen yetiştiren bölümler haline gelmesi ne kadar doğru? Ayrıca bu yapılan Tarih eğitiminin kalitesini ne yönde (olumlu, olumsuz) etkiler? Lütfen belirtiniz.